

Komparace hodnocení dopadů zemědělské politiky na rozvoj území MAS Podhostýnska a MAS Rož- novsko

Bc. Markéta Olivíková

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta Olivíková**
Osobní číslo: **M15292**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Komparace hodnocení dopadů zemědělské politiky na rozvoj území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Proveďte rozbor teoretického rámce role zemědělství ve vztahu k rozvoji venkovských regionů.
- Představte problematiku zemědělské politiky v EU a ČR.

II. Praktická část

- Zhodnoťte vývoj zemědělství a jeho produkční a mimoprodukční funkce v rozvoji MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko po roce 1989.
- Analyzujte a vyhodnoťte dopady zemědělské politiky ČR v programovém období 2007 – 2013 na rozvoj MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko.
- Zpracujte projekt podpory vybraného odvětví zemědělské prvovýroby s významnou mimoprodukční funkcí na rozvoj vybrané MAS a podejte jeho časovou, finanční a rizikovou analýzu.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BOLE, David, Mateja ŠMID HRIBAR and Jani KOZINA. The Synergy of Culture and Tourism for the Development of Rural Areas. 1st ed. Ljubljana: ZRC Publishing, 2013, 52 s. ISBN 978-9-612-54485-0.

HORÁKOVÁ, Hana a Dana FIALOVÁ. Transformace venkova: turismus jako forma rozvoje. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 398 s. ISBN 978-80-7380-537-1.

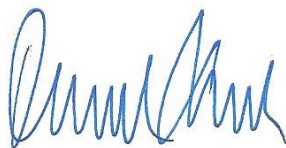
OSKAM, Arie, Gerrit MEESTER and Huib SILVIS. EU Policy for Agriculture, Food and Rural Areas. 2nd ed. Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 2011, 454 s. ISBN 978-90-8686-180-4.

ROBINSON, G. M. Sustainable Rural Systems: Sustainable Agriculture and Rural Communities. 1st ed. Farnham: Ashgate, 2008, 210 s. ISBN 978-0-7546-4715-7.

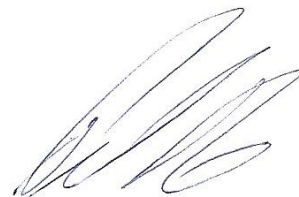
TOMŠÍK, Karel. Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **15. prosince 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2016

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

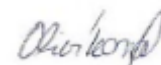
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 12.4.2017

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je hodnocení vlivu zemědělské politiky státu na rozvoj území místní akční skupiny Podhostýnska a místní akční skupiny Rožnovsko. Cílem práce je navrhnout projekt na podporu mimoprodukční funkce zemědělství v těchto oblastech. První část práce se zabývá vysvětlením vzájemného vztahu zemědělství a rozvoje venkova. Následně je popsán vývoj a současný stav společné zemědělské politiky Evropské unie a zemědělské politiky České republiky. Druhá část práce je zaměřena na socioekonomickou analýzu území a dále pak na vývoj a současný stav zemědělství ve Zlínském kraji a na území místních akčních skupin Podhostýnska a Rožnovsko. Následné zhodnocení a srovnání stavu zemědělství na obou územích a rozhovory se zástupci místních akčních skupin slouží k podání návrhu projektu zaměřeného na agroturismus.

Klíčová slova: zemědělství, společná zemědělská politika, místní akční skupina, rozvoj venkova, agroturistika, životní prostředí

ABSTRACT

The topic of this diploma thesis is to evaluate the impact of state agricultural policy on the development of the Hostýn local action group and Rožnov local action group. The main goal is to create a project proposal to support non-productive functions of agriculture in these areas. The mutual connection between agriculture and rural development is described in the first part of the thesis. Then the development and current status of the Common Agricultural Policy of the European Union and the agricultural policy of the Czech Republic is defined. The second part focuses on the socio-economic analysis of these areas. Furthermore the development and current status of agriculture in the Zlin region and in the territory of the Hostýn and Rožnov local action groups is described. Evaluation and comparison of the agriculture in both areas and interviews with representatives of local action groups is used to create an agrotourism project proposal.

Keywords: Agriculture, Common Agricultural Policy, Local Action Group, Rural Development, Agrotourism, Environment

Poděkování patří vedoucímu práce, RNDr. Pavlu Bednářovi, Ph.D., za poskytnuté rady, připomínky a za čas věnovaný konzultacím. Dále bych ráda poděkovala své rodině a hlavně mému příteli za podporu během celého studia na vysoké škole.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA	12
1.1 VYMEZENÍ VENKOVSKÝCH OBLASTÍ.....	12
1.1.1 Mezinárodně užívané přístupy k vymezení venkovských oblastí.....	13
1.1.2 Vymezení venkova v ČR	14
1.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ROZVOJ VENKOVA	15
1.2.1 Turismus jako forma rozvoje	16
1.3 AKTÉŘI ROZVOJE VENKOVA	18
1.3.1 Místní akční skupiny	19
1.4 NÁSTROJE ROZVOJE VENKOVA	20
2 UDRŽITELNÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	22
2.1 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	23
3 SPOLEČNÍ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA (SZP)	24
3.1 PRINCIPY A REGULAČNÍ MECHANISMY SZP	26
3.2 REFORMY SZP	28
3.2.1 McSharryho reforma 1992	29
3.2.2 Agenda 2000	30
3.2.3 Fischlerova reforma 2003	30
3.3 SZP 2014-2020	32
4 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČR	33
4.1 SITUACE V ZEMĚDĚLSKÉM SEKTORU ČR.....	33
4.2 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČESKOSLOVENSKA PO ROCE 1989	34
4.3 PŘÍPRAVA NA VSTUP ČR DO EU	36
4.4 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČR PO VSTUPU DO EU	38
4.4.1 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	40
4.4.2 Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004 – 2006	41
4.4.3 Program rozvoje venkova 2007 - 2013	41
4.5 REFORMA ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY 2008	42
4.6 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČR 2014 – 2020	43
4.6.1 Program rozvoje venkova 2014 – 2020	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA PODHOSTÝNSKA	45

5.1	PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	46
5.2	OBYVATELSTVO	47
5.3	EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMĚSTNANOST	48
5.4	STRUKTURA PŮDY	50
5.5	DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA.....	51
5.6	CESTOVNÍ RUCH	51
6	MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA ROŽNOVSKO	53
6.1	PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	54
6.2	OBYVATELSTVO	56
6.3	EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMĚSTNANOST	57
6.4	STRUKTURA PŮDY	59
6.5	DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA.....	59
6.6	CESTOVNÍ RUCH	60
7	ZEMĚDĚLSTVÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	62
7.1	KOMODITY ROSTLINNÉ VÝROBY	64
7.2	KOMODITY ŽIVOČIŠNÉ VÝROBY	66
7.3	ZEMĚDĚLSTVÍ MAS PODHOSTÝNSKA	68
7.4	ZEMĚDĚLSTVÍ MAS ROŽNOVSKO	70
7.5	HODNOCENÍ STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚZEMÍ MAS PODHOSTÝNSKA A MAS ROŽNOVSKO	71
8	HODNOCENÍ DOPADŮ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY NA ROZVOJ ÚZEMÍ MAS PODHOSTÝNSKA A MAS ROŽNOVSKO	74
8.1	MAS PODHOSTÝNSKA	74
8.2	MAS ROŽNOVSKO	76
8.3	SHRNUTÍ.....	77
9	PROJEKTOVÁ ČÁST.....	78
9.1	POPIS PROJEKTU	78
9.2	CÍL PROJEKTU.....	79
9.3	CÍLOVÁ SKUPINA	79
9.4	ČASOVÁ ANALÝZA PROJEKTU.....	79
9.5	FINANCOVÁNÍ PROJEKTU	81
9.6	RIZIKA PROJEKTU	82
	ZÁVĚR	84
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	85
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	91
	SEZNAM OBRÁZKŮ	93
	SEZNAM TABULEK.....	94

ÚVOD

Rozvoj venkova je v rámci cílů Společné zemědělské politiky EU stále více zdůrazňován. Zemědělství odjakživa patří mezi hlavní činnosti soustředěné ve venkovském prostoru, avšak v posledních letech jeho význam v ekonomice venkova podstatně klesl. Zemědělský sektor ztratil své dominantní postavení ať už z hlediska generování příjmů pro venkovské obyvatelstvo, tak z hlediska zaměstnanosti. Klíčovou roli převzal průmysl a služby. Většina obyvatel venkovského prostoru je odkázána k dojíždění za prací do větších měst v okolí, což představuje negativní vliv na kvalitu života. Venkov je čím dál více ohrožen migrací zejména vzdělaného obyvatelstva a stárnutím populace. Nejen z těchto důvodů je třeba rozvoj venkova podporovat.

Dřívější intenzivní forma zemědělství způsobila ve venkovském prostoru řadu negativních změn. Jde zejména o eroze půdy, spojené se ztrátou vrchní vrstvy orné půdy, nebo lokální erozní katastrofy. Dále se jedná o zhoršení kvality povrchových a podzemních vod vzniklé absorbováním průmyslových hnojiv. Intenzivní zemědělství ovlivnilo také kvalitu ovzduší, vedle eroze vodní dochází na velkoplošných hospodářstvích i k erozi větrné. Ekologická stabilita krajiny se stala významným předpokladem pro rozvoj venkova.

Politika rozvoje venkova je součástí společné zemědělské politiky, je tzv. II. pilířem financovaným z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Podpora je zaměřena na zvýšení konkurenceschopnosti, modernizaci zemědělství, které bude environmentálně vyvážené a šetrné vůči klimatu. Národní politika rozvoje venkova vychází z Programu rozvoje venkova, který rozvádí priority evropské politiky na potřeby konkrétního státu. Program rozvoje venkova ČR v programovém období 2007 – 2013 vymezil v rámci své čtvrté osy metodu Leader zaměřenou na komunitně vedený místní rozvoj, která je uplatňována prostřednictvím místních akčních skupin. Tím je umožněno subjektům veřejného, neziskového i podnikatelského sektoru podílet se na rozvoji dané oblasti. Na nové programové období 2014 – 2020 zůstala osa Leader zachována, program stále více zdůrazňuje mimoprodukční funkce zemědělství a zaměřuje se také na podporu diverzifikace ekonomických aktivit ve venkovském prostoru.

Území místních akčních skupin Podhostýnska a Rožnovsko se řadí, vzhledem k přítomnosti vrchovin a pohoří, k oblastem s vysokým podílem zatravněných ploch. Právě v těchto oblastech s převažující extenzivní formou zemědělství je stále důležitější zaměřit úsilí na diverzifikaci činností do nezemědělských aktivit, jež přinesou i venkovu další příjmy.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat vývoj zemědělství na území 2 místních akčních skupin – MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko, zhodnotit dopady SZP a na základě vzájemného porovnání a vyhodnocení současných problémů navrhnout projekt pro podporu zemědělství za účelem rozvoje venkova.

Dílčím cílem je vysvětlit vztah mezi zemědělstvím a rozvojem venkova, kdy budou definovány základní pojmy související s danou problematikou včetně zdůraznění role místních akčních skupin. Představení vývoje a současného stavu SZP EU a zemědělské politiky ČR je druhým dílčím cílem, který bude sloužit jako východisko pro praktickou část.

V rámci třetího dílčího cíle bude v praktické části diplomové práce provedena stručná socioekonomická analýza území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko. Čtvrtým dílčím cílem bude provést analýzu zemědělství na obou jmenovaných územích. Na základě analýzy zemědělství bude provedeno zhodnocení a komparace stavu zemědělství na území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko.

Výsledky analýzy zemědělství a rozhovory se zástupci místních akčních skupin poslouží pro vytvoření projektu zaměřeného na rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Metody zpracování práce

Teoretická část práce je zpracována pomocí **literární rešerše**. Literární rešerše představuje podle Zemana (2013, s. 3) přehled teoretických východisek ke zvolenému tématu, jejím cílem je podat ucelený souhrn současné literatury týkající se daného tématu.

Analýza je použita zejména v praktické části nejprve v podobě socioekonomické analýzy základních charakteristik území, poté je analyzován vývoj a stav zemědělství. Zeman (2013, s. 5) charakterizuje analýzu jako metodu, při které je zkoumaný předmět, jev či situace rozebrán na dílčí části podrobené dalšímu zkoumání. Cílem je poznat fungování určitého systému.

Pro formulování zhodnocení stavu zemědělství byla využita **syntéza**. Ta dle Zemana (2013, s. 5) znamená sledování vzájemných relevantních souvislostí mezi dílčími složkami daného jevu. Metodou **komparace** jsou zjišťovány shodné či rozdílné znaky na území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko. Tyto dvě metody slouží společně s **rozhovorem** se zástupci místních akčních skupin jako východisko k formulaci navrženého projektu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA

Zemědělství patří odjakživa mezi dominantní aktivity venkova. I když neustále dochází k růstu podílu ostatních sektorů národního hospodářství, základní podmínkou rozvoje i nadále zůstává potřeba zabezpečení obživy obyvatel. V minulosti docházelo s rozvojem techniky k rozmachu intenzivního zemědělství s významnými zásahy do krajiny, což kladlo důraz především na produkční funkci zemědělství. Nyní je však zemědělství stále více spojováno s funkcí krajino tvornou a s krajinou udržující činností.

Popescu a Jean-Vasile (2015, s. 52) jsou toho názoru, že zemědělství představuje zásadní hospodářské odvětví mající významnou roli nejen při dodržování norem v oblasti bezpečnosti potravin pro stále rostoucí populaci, ale také v podpoře kulturních hodnot venkovských komunit, zajištění jejich dobré životní úrovně, zabezpečení příjmů pro zemědělce a venkovské obyvatelstvo.

Rozvoj venkovských oblastí a zachování krajiny jsou, jak uvádí Rega (2014, s. 1-2), dva základní cíle politiky EU k zajištění udržitelného rozvoje. Vyplývá to z Evropské úmluvy o krajině a z Politiky rozvoje venkova, druhého pilíře SZP. Zemědělství utvářelo evropský ráz krajiny po celá tisíciletí, obhospodařovaná plocha činila 47 % území EU. Převládající formou krajiny je stále ta venkovská.

Kromě vztahu zemědělství ke krajině se dle Binka (2007, s. 52) změnil i sociální a ekonomický význam zemědělství na venkově. Navzdory transformaci zemědělské výroby a poklesu zaměstnanosti je rozvoj zemědělství v souladu se specifickými přírodními podmínkami jedním z významných předpokladů udržitelného rozvoje venkova. Charakter zemědělství určuje podobu a možnosti rozvoje venkovského prostoru. Z toho důvodu je velmi důležité, aby došlo k integraci zemědělské politiky a politiky rozvoje venkova.

1.1 Vymezení venkovských oblastí

Nejprve je zapotřebí vysvětlit pojmy „venkov“ a „venkovský prostor“. Ačkoliv se zdá, že se jedná o synonyma, existuje mezi nimi rozdíl.

Venkovský prostor označuje Binek a kol. (2009, s. 12) za základní prostorový soubor, kde krajina a sídla nabývají venkovských znaků (podoby venkova). Za venkovský prostor je označován funkční celek složený z venkovských obcí a malých měst, jedná se tedy o vše, co není prostorem urbánním.

Perlín a kol. (2010, s. 2) definují pojem venkov jako kontinuálně vymezený prostor, v němž se nachází zastavěné území malých sídel (vesnic) a nezastavěné území (krajina). Venkov se podle něj vyznačuje menší hustotou vazeb mezi subjekty a menší intenzitou sociálně ekonomických kontaktů.

Podle Pekové a Kadeřábkové (2012, s. 68) je venkov řídko osídlený prostor, který zabezpečuje vybrané služby, zemědělskou produkci a zázemí pro rekreaci a volný čas.

Uvedené definice jsou však velmi obecné a neumožňují určit, kdy a za jakých podmínek se ještě jedná o venkov, a naopak, kdy je prostor již označen za městský. Definovat venkov jako jednoznačný ohraničený prostor je velmi složité a žádné jednotné a univerzální vymezení neexistuje. V některých případech je však vymezení venkova nezbytné. Jedná se především o určení toho, jaké oblasti budou uplatňovat politiku pro rozvoj venkova, tj. jasné stanovení příjemců dotací. V takových situacích je možné pro charakteristiku venkovských oblastí použít například ukazatele hustoty osídlení, statut sídla, velikost obce, % podíl zemědělské půdy a jiné další znaky.

Jak uvádí Klufová (2015, s. 7), vymezení venkovského prostoru je doprovázeno různými přístupy charakterizujícími venkov jako sociální fenomén či jako zvláštní typ osídlení. Tato nejednoznačnost vymezení je zřetelná nejen na státní úrovni, ale i v rámci nadnárodních uskupení. Podle zmíněné autorky je důležité zejména to, za jakým účelem je venkov vymezován a jaké charakteristiky určují jeho klasifikaci.

1.1.1 Mezinárodně užívané přístupy k vymezení venkovských oblastí

Mezinárodních definic venkova existuje celá řada. Tyto definice obsahují některá sjednocující kritéria, ale zároveň ponechávají jednotlivým zemím možnost specifikace. Mezi regionálně rozšířené typologie řadíme zejména přístup Evropské Unie (EUROSTATU) a metodu OECD.

Metoda **OECD** je založena na hustotě zalidnění. Tomšík (2009 s. 36) definuje dva kroky k vymezení venkovských regionů. Nejprve jsou jako venkovské označeny územní jednotky, jejichž hustota zalidnění nepřesahuje 150 obyvatel na km². Jelikož se nejedná o optimální metodologii, dochází v praxi občas k jejímu pozměnění. Například ČR stanovila hranici 100 obyvatel na km². V dalším kroku jsou regiony NUTS 2 nebo NUTS 3 rozděleny do následujících skupin:

- převážně venkovské oblasti, kde žije ve venkovských obcích (obce s méně než 150 obyvateli na km²) více než 50 % obyvatelstva,
- výrazně venkovské oblasti, v nichž 15-50 % populace žije ve venkovských obcích,
- převážně městské regiony, pokud ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatelstva.

Tato klasifikace byla v roce 2005 doplněna a pozměněna, protože došlo k zohlednění přítomnosti městských center v jednotlivých oblastech.

Metoda, kterou používá **EUROSTAT**, využívá taktéž hustotu obyvatel a definuje stupeň urbanizace. Regiony EU jsou dle Klufové (2015, s. 68) členěny do tří skupin:

- hustě zalidněné oblasti – hustota zalidnění skupiny sousedících obcí je větší než 500 obyvatel na km² a celková populace oblasti je alespoň 50 000 obyvatel,
- přechodné oblasti – každá obec tvořící skupinu má více než 100 obyvatel na km² a není součástí hustě zalidněné oblasti, oblast má dohromady méně než 50 000 obyvatel nebo sousedí s hustě zalidněnou oblastí,
- řídké zalidněné oblasti – skupiny obcí, jež nespadají do hustě zalidněných oblastí ani do řídké zalidněných oblastí.

1.1.2 Vymezení venkova v ČR

V podmínkách ČR je pro vymezení venkovských oblastí využívána hranice 2000 obyvatel. Jak uvádí NSPRV (2010, s. 7) je venkovských obcí podle tohoto kritéria v ČR asi 89,82 % všech obcí. Zaujímají 73,6 % plochy státu a žije v nich asi čtvrtina obyvatel.

ČSÚ používá pro rozdělení venkovských a městských sídel statut obcí. Majerová, Kostelecký, Sýkora a kol. (2011, s. 110) konstatují, že v České republice existují 3 skupiny venkovských oblastí:

- příměstský venkov – venkovské oblasti v okolí větších měst,
- mezilehlý venkov – venkovské oblasti vzdálenější od velkých sídelních center, průměrně rozvinuté,
- odlehlý venkov – řídké obydlené periferní venkovské oblasti, izolované od hlavních dopravních sítí a spádových měst.

Zmíněné členění je uvedeno v Programu rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013.

Klufová (2015, s. 76-78) výše uvedené vymezení doplňuje o další možné rozdělení českého venkova. Projekt Regionální diferenciací venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje (MMR WD-01-07) vytvořil pomocí statistických metod typologii venkovského prostoru v ČR, která odráží rozvojový potenciál daného území.

- Rozvojový venkov – okolí největších měst, silný hospodářský a populační růst,
- Nerozvojový sousedský venkov – hospodářsky slabé hranice krajů,
- Moravské periferie – záporné saldo migrace a vysoká nezaměstnanost, vnitřní periferie státu,
- Vybavený moravský venkov – moravsko-slezský typ,
- Problémový rekreační venkov – české pohraničí, populačně větší obce,
- Intenzivní rekreační oblasti – významný turistický ruch, velký rozvojový potenciál,
- Strukturálně postižený průmyslový venkov – severní Čechy, nízká vzdělanost,
- Neprofilovaný venkov – nerůstové malé obce s nízkou občanskou vybaveností.

1.2 Faktory ovlivňující rozvoj venkova

Rozvoj venkovských oblastí souvisí s jejich atraktivitou. Pokud bude oblast atraktivní pro obyvatele, nebudou se stávající obyvatelé chtít stěhovat jinde, povede to i ke zvýšené imigraci a tím pádem bude docházet k pozitivnímu migračnímu saldu. Oblast musí být také atraktivní pro firmy, protože jen tak budou firmy ochotny zde investovat. Atraktivita pro návštěvníky pak znamená důvod, proč oblast chtít navštívit a utratit zde peníze. Každá z uvedených skupin má však jiné preference, tudíž jsou pro ni důležitější jiné faktory.

Pělucha a kol. (2012, s. 25-26) popisují faktory rozvoje území jako významný článek používaný pro tvorbu programů veřejných intervencí a strategií zacílených na udržitelný rozvoj venkova. Faktory rozvoje klasifikují na tvrdé a měkké faktory místního a regionálního rozvoje. Mezi tvrdé faktory řadí obyvatelstvo venkova, přírodní zdroje, infrastrukturu, investice a ekonomickou strukturu. Tyto faktory byly dříve zkoumány jako jediné rozhodující determinanty rozvoje venkova, avšak nyní začala významně stoupat role faktorů měkkých. V tomto případě jde o kulturní, sociální, environmentální, institucionální a místní znalosti, které tvoří významný základní kapitál dané venkovské oblasti. To ostatně potvrzují i Pělucha a Bednaříková (2008, s. 9), když venkovu přiřkládají význam hlavně z hlediska přírodní rozmanitosti a rozmanitosti aktivit, mezi které řadí:

- aktivity pro služby, pro hospodářství venkovské a lesní, získávání obnovitelných zdrojů, turismus, řemesla, průmysl,
- aktivity vedoucí k vytváření sociálně zdravého, ekonomického a atraktivního prostředí pro život společnosti a využívání volného času, zachování kulturního dědictví a tradic,
- aktivity související s životním prostředím, zachováním ekologické rovnováhy, krajinného rázu a péče o venkov.

Bole, Hribar a Kozina (2013, s. 5) vysvětlují, že hlavním zdrojem příjmů a pracovních příležitostí ve venkovských oblastech i nadále zůstávají tradiční hospodářské aktivity (zemědělství, lesnictví, využívání přírodních zdrojů aj.), na kterých je tak venkov do značné míry závislý. Nevýhodou těchto aktivit je jejich nestabilita v době klimatických změn a závislost na finanční pomoci z domácích podpůrných politik či z politik EU. Vysoký potenciál pro ekonomický a sociální rozvoj venkova se však nabízí v **kulturních hodnotách**, neboť jsou to většinou právě venkovské oblasti, kde je kultura hluboce zakořeněna, a místní obyvatelé jsou držiteli bohatého kulturního dědictví. Z tohoto důvodu přikládají autoři velký význam **synergii kultury a cestovního ruchu** neboli využívání kulturního potenciálu v méně příznivých venkovských oblastech a orientace těchto oblastí na služby cestovního ruchu.

Bole, Hribar a Kozina (2013, s. 6) se ve svém projektu nazvaném „SY_CULTour“ (Synergie kultury a cestovního ruchu) zabývají kulturou a kulturním dědictvím, které označují jako nějaký druh územního kapitálu či rozvojového potenciálu. Souhrn ekonomických, sociálních a environmentálních vlivů kultury na rozvoj venkova označují jako kulturní hodnotu daného území. Tyto kulturní hodnoty mají být prozkoumávány a využívány nejen turisty, ale i místními obyvateli a mohou přinést pozitivní ekonomické, sociální a environmentální dopady.

I Robison (2008, s. 26-27) zmiňuje kulturní ekonomiku jako jeden z přístupů k dosažení udržitelného rozvoje venkova. Jedná se o příležitost k využití kulturních zdrojů (místních charakteristik oblastí a kulturních zvyklostí) pro hospodářské účely.

1.2.1 Turismus jako forma rozvoje

Typická kultura určité venkovské oblasti je, díky své místní orientaci a spojení s přírodními charakteristikami této oblasti, významným zdrojem pro rozvoj a může nabídnout konkurenční výhodu před ostatními. Bole, Hribar a Kozina (2013, s. 6) konstatují, že tu-

rismus láká návštěvníky a tím vytváří pozitivní **ekonomické efekty**, jako jsou vytváření příjmů z cestovního ruchu a kulturní propagace, nové pracovní příležitosti, dodatečné příjmy pro domácnosti, podnikatele, společnosti, provozovatele cestovního ruchu aj. Kromě ekonomických efektů je turismus významným zdrojem pozitivních **sociálních efektů** a účinků na životní prostředí místních komunit. Cestovní ruch je prostředek pro posílení a obohacení kvality života místních obyvatel. Velmi důležité je zapojit do organizace cestovního ruchu místní komunitu, protože tak mohou lépe rozpoznat jeho přínos. Pozitivních **účinků na životní prostředí** je dosaženo, pokud má řízení a propagace turismu vliv na zachování tradiční kulturní krajiny a biodiverzity. Turismus může sloužit i jako prostředek pro ochranu (obnovu, údržbu, materiální či nemateriální ochranu) kulturního dědictví.

Sznajder a kol. (2009, s. 4) konstatují, že každé hospodářství má volné prostředky nevyužívané v procesu zemědělské výroby. Jsou to např. volné pokoje, vlastní potraviny (které rodina farmáře nestačí zkonsumovat), volné pracovní síly, volný prostor a environmentální zdroje jako je krajina, čistý vzduch, vodní nádrže aj. Jejich využití přináší farmářům dodatečný příjem. Tyto volné prostředky jsou ideální pro použití v cestovním ruchu.

Atraktivita venkovského turismu se s postupující globalizací zvyšuje, vlivem sociálních, hospodářských, environmentálních a kulturních změn dochází k odlišnému pojetí venkovského prostoru. Robinson (2008, s. 25) zastává názor, že globalizace a interakce s městskými centry může zvýšit příležitosti venkovských oblastí. Venkovské podniky mohou například dodávat zboží pro turisty, je zde možnost vzniku nových specializovaných trhů, prostřednictvím kterých se budou městským turistům dodávat třeba biopotraviny. Horáková a Fialová (2014, s. 56-57) neopomíjí také alternativní (měkké) formy venkovského cestovního ruchu, které jsou podporovány z důvodu záchrany evropského venkova i organizací UNWTO. Jedná se o ekoturistiku, farmářský turismus, venkovský turismus, agroturistiku aj. Na tyto oblasti cestovního ruchu je pohlíženo jako na vedlejší zemědělskou aktivitu, jsou však významnými nástroji pro rozvoj venkova, zachování místní kultury a podporu místního obyvatelstva.

Pobyty na fungujících farmách (selských dvorech, hospodářstvích) a s tím spjaté turistické aktivity se označují pojmem **agroturistika**. Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011, s. 196-197) uvádí, že v ČR poskytuje agroturistické služby asi tisíc subjektů, které mají průměrnou kapacitu 10 lůžek. Průměrná délka pobytu činí 5 dnů a obsazenost těchto zařízení je jen kolem 30 %. V našich podmínkách má tedy agroturistika velmi malý význam oproti ostatním evropským zemím (např. Rakousku), což je způsobeno zejména nedostatkem

menších rodinných farem. Pokud pobyty poskytují podniky ekologicky hospodařící, pak se jedná o **ekoagroturistiku**. Na cestování spojené s jízdou na koni se zaměřuje **hipoturistika**, jež je velmi perspektivním druhem venkovské turistiky a to hlavně díky velkému rozmachu tzv. jezdeckých stezek. V souvislosti s venkovským turismem se také často skloňuje pojem **ekoturismus**, ten Palatková (2014, s. 169) definuje jako udržitelný turismus, kdy jde o takové cestování do přírodních oblastí, které je zodpovědné, a které udržuje blahobyt obyvatelstva a zachovává životní prostředí.

1.3 Aktéři rozvoje venkova

Peková a Kadeřábková (2012, s. 34) rozdělují **aktéry** rozvoje obcí dle různých úrovní veřejné správy. Na mikroregionální úrovni uvádí jako hlavní aktéry management svazku obcí, obce a místní akční skupiny. Na úrovni krajů pak působí především kraj, neziskové organizace, podnikatelská sdružení, místní akční skupiny, svazky obcí a vysoké školy. Strukturu aktérů na státní úrovni pak tvoří ministerstvo pro místní rozvoj, kraje, celostátní zájmová uskupení (Agrární komora ČR, Hospodářská komora ČR) a svaz měst a obcí.

Aktéry rozvoje venkova podrobněji definuje Binek a kol. (2009, s. 41) vytvořenou maticí aktérů (viz Obr. 1). Matice rozděluje aktéry na jednotlivé úrovně a také dle sektoru.

Tab. 1- Matice aktérů (Binek a kol., 2009, s. 41)

ÚROVEŇ	SEKTORY		
	veřejný	podnikatelský	neziskový
národní	ministerstva	celostátní zájmová uskupení	svazy, sítě, spolky
krajská	kraj, krajská informační střediska, vysoké školy	sdružení podnikatelů	sdružení neziskových organizací
lokální	obce, dobrovolné svazky obcí, místní akční skupiny, organizace zřizované obcí	zemědělci, podnikatelé	spolky, zájmová sdružení

Na rozvoj obce mají nezanedbatelný vliv také její obyvatelé. Ti se přímo nebo nepřímo (prostřednictvím zvoleného zastupitelstva) podílí na rozhodování o rozvoji obce. Jejich požadavky se většinou odrážejí od charakteristik populace, jako jsou věk, vzdělání, pohlaví, zájmy, profese, aj. Občané se také sdružují do místních spolků, zájmových sdružení a za-

pojují se do činnosti různých neziskových organizací. Takové organizace pomáhají rozvoji obce v mnoha směrech a jsou základem občanské společnosti. (*Rozvojové možnosti obcí*, 2010, s. 29)

Místní aktéři rozvoje mají na dosažení udržitelnosti, zachování hodnot a zajištění funkčnosti venkovských obcí klíčový vliv. Binek a kol. (2009, s. 25) konstatuje, že aktéři a jejich rozvojové schopnosti jsou omezeni velikostí obce, ekonomickými aktivitami v obci či její geografickou polohou. Dodává, že schopnosti představitelů místní samosprávy jsou pro zapojení aktérů a využití všech rozvojových dispozic velmi důležité.

1.3.1 Místní akční skupiny

Na lokální úrovni jsou to především **místní akční skupiny** (dále jen MAS), které mají v souvislosti se společnou zemědělskou politikou EU a rozvojem venkova významnou úlohu. MAS vznikly v souvislosti s uplatňováním metody **LEADER**, která je v EU od roku 1991 používána k rozvoji venkovských oblastí. Tato metoda se zaměřuje na zapojení a spolupráci lokálních aktérů, kteří nejlépe znají silné i slabé stránky daného území, jeho potenciál, a proto společné problémy mohou dohromady vyřešit. (*Komunitně vedený místní rozvoj v praxi ČR*, 2012, s. 6)

Majerová. Kostelecký, Sýkora a kol. (2011. s. 120) definují MAS jako uskupení založená na **principu partnerství**, tedy na spolupráci subjektů z veřejného i soukromého sektoru působících na daném území. MAS tvoří geograficky homogenní území s obcemi a městy do 25 tis. obyvatel, s hustotou obyvatel do 150 obyvatel/km² a s minimálně 10 tis. a maximálně 100 tis. obyvateli. Důležitou úlohou MAS je zapojit občany daného mikroregionu, budovat partnerství, sjednocovat obyvatelstvo a podporovat dobrovolnou činnost ve všech oblastech venkovské aktivity.

Základními prvky MAS jsou (*Komunitně vedený místní rozvoj v praxi ČR*, 2012, s. 7):

- partnerství podnikatelského, veřejného a neziskového sektoru vytvořené odspodu,
- zástupci žádného sektoru či zájmové skupiny nemají na rozhodující úrovni nadpoloviční většinu,
- kompaktní území venkovské oblasti

Nejčastěji se místní společenství a partnerství občanů, podnikatelů, veřejné správy a neziskových organizací sdružují do formy občanského sdružení (asi 2/3 MAS) nebo jako přidružený orgán obecně prospěšné společnosti, výjimečně jako zájmová sdružení právnic-

kých osob. MAS zpracovávají **integrovanou strategii rozvoje území** a nesou odpovědnost za její provádění. Strategie slouží jako podklad k výběru projektů konečných příjemců, kterým je poté svěřena určitá výše finanční alokace. Jedná se o přímou vazbu podpořených projektů na místní strategii, a tak se příjemci dotací podílejí na jejím naplňování a stávají se aktivními partnery. Snahou MAS je také tvorba vlastních projektů, které lépe integrují potřeby regionu. (*Komunitně vedený místní rozvoj v praxi ČR*, 2012, s. 6)

MAS je vytyčena v Programu rozvoje venkova, konkrétně v rámci jeho čtvrté osy neboli osy LEADER a je nástrojem pro implementaci všech programů LEADER. Klufová (2015, s. 18) charakterizuje program LEADER jako zvláštní přístup politiky rozvoje venkova a současně jako jeden z nejlépe prostudovaných a poznáných programů, který byl implementován v období 1991-2006 jako LEADER, LEADER II a LEADER+. V ČR byl realizován program LEADER+ v letech 2004-2006 společně s národním programem LEADER financovaným ze státního rozpočtu. Od roku 2007 je LEADER součástí Programu rozvoje venkova financovaného samostatně v rámci SZP EU z EAFRD. Řídícím orgánem je Ministerstvo zemědělství.

1.4 Nástroje rozvoje venkova

Prostředky napomáhající k dosažení stanovených cílů označujeme jako **nástroje**. Regionální politika a veřejné politiky obecně nabízí mnoho klasifikací nástrojů rozvoje. Například Wokoun a kol. (2008, s. 36-37) uvádí nové členění nástrojů regionální politiky, kdy na návrh týmu R. Wokouna v roce 2006 byly nástroje rozděleny na finanční a nefinanční. Do skupiny nefinančních nástrojů byly zařazeny institucionální nástroje (instituce regionální politiky, programy a projekty, zdroje z EU), nástroje administrativní (zákazy, legislativa, administrativní a restriktivní opatření), věcné a jiné nástroje nefinančního charakteru (poradenské služby, propagace regionu, tvorba zvláštních hospodářských zón aj.). Jako nástroje finanční byly označeny investiční a neinvestiční pobídky (transfery, dotace, granty, úvěry a půjčky včetně záruk, úroková zvýhodnění, úhrady části nákladů, apod.), kapitálová podílnictví, rozpočtová zvýhodnění (mimořádné dotace, nižší odvody rozpočtových příjmů), daňová zvýhodnění (slevy na daních a na zákonných pojištěních, daňové prázdniny). Dle autorů se ze všech uvedených nástrojů nejvíce osvědčilo poskytování investičních dotací a zvýhodněných úrokových měr.

Autoři Binek a kol. (2009, s. 60-61) výše uvedené členění nástrojů rozvoje modifikují tak, aby klasifikace lépe odrážela cíle a možný směr rozvoje venkova. Rozlišují se tyto skupiny nástrojů:

- koncepční nástroje (politické deklaráce, strategie, plány, programy, pozemkové úpravy a územněplánovací dokumentace),
- administrativní nástroje (legislativní a organizační normy, závazné postupy a procedury),
- věcné nástroje (poskytnutí služeb, zboží, prostor, poradenství, infrastruktura),
- institucionální nástroje (regionální management, spolupráce, instituce),
- nástroje sociálně-psychologické (komunikace, vzdělávání, motivace),
- finanční nástroje (finanční podpory, granty a dotace).

Uvedená struktura zavádí detailnější pohled na finanční a nefinanční nástroje, s tím rozdílem, že finanční nástroje jsou soustředěny do dotací a specifického systému financování zemědělství.

2 UDRŽITELNÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Zemědělství v krajině neplní jen funkci produkční, ale velmi významně se podílí na funkci kulturní, krajinářsky-ochranné a ekologické. Právě ekologická funkce je v posledních letech velmi diskutována a ekologické zemědělství se stává čím dál více atraktivní.

Dle Robinsona (2008, s. 15) existují dva přístupy k trvale udržitelnému zemědělství, které jsou protichůdné. Jedná se o **ekologický a technologický přístup**. První z těchto přístupů představuje přímou alternativu k moderním průmyslovým metodám zemědělství tím, že zastává organické a biodynamické zemědělství s radikálními dopady na změny ve struktuře spotřeby, alokaci zdrojů a na změny v životním stylu jednotlivců. Mezi navrhované změny zemědělských systémů patří větší diverzifikace využití půdy, integrace plodin a hospodářských zvířat, tradiční střídání plodin, používání zelených a organických hnojiv, recyklace živin, nízké energetické vstupy a biologická kontrola chorob.

Udržitelné zemědělství má podle Robinsona (2008, s. 10) tyto znaky:

- méně specializované zemědělství, často se zabývá pěstováním plodin současně s chovem hospodářských zvířat z důvodu menší závislosti na nákupu vstupů,
- vstupy nejsou dotovány a produkty, které přispívají k eliminaci nepříznivých dopadů na životní prostředí, by neměly získávat vládní cenovou podporu,
- rozhodování subjektů ekologického zemědělství by mělo zahrnovat zvážení dopadů výroby i do oblastí mimo zemědělství, jako například kontaminaci podzemních vod, odstraňování krajinotvorných prvků apod.,
- odlišné typy řízení např. rodinné farmy oproti velkoprodukci národních korporací.

Jakobsson (2012, s. 14-15) taktéž definuje udržitelné zemědělství a zdůrazňuje, že zemědělství výrazně ovlivňuje budoucí stav společnosti. Udržitelné zemědělství znamená výrobu vysoce kvalitních potravin a dalších zemědělských produktů nebo služeb v dlouhodobém horizontu, s ohledem na ekonomické a sociální struktury tak, aby byly zachovány neobnovitelné i obnovitelné zdroje. Důležité dílčí cíle jsou (Jakobsson, 2012, s. 14-15):

- Příjmy zemědělců by měly být dostatečné k zajištění přiměřené životní úrovně v zemědělském společenství,
- Metody praktikované zemědělci by neměly ohrožovat zdraví lidí a zvířat nebo poškozovat životní prostředí a biologickou rozmanitost. Naopak by měly minimalizo-

vat problémy týkající se životního prostředí, za které budou nést odpovědnost budoucí generace.

- Postupné nahrazení neobnovitelných zdrojů zdroji obnovitelnými a maximalizace recyklování neobnovitelných zdrojů.
- Udržitelné zemědělství bude splňovat potřeby společnosti týkající se potravin, rekreace, zachování krajiny, kulturních hodnot a historického dědictví venkovských oblastí. Bude přispívat k vytvoření stabilních, dobře rozvinutých a bezpečných venkovských komunit.
- Budou splněny všechny etické aspekty zemědělské výroby.

2.1 Ekologické zemědělství

Seufert, Ramankutty a Mayerhofer (2017, s. 1-2) zastávají názor, že ekologické zemědělství se odlišuje od udržitelného zemědělství tím, že praktiky ekologického zemědělství jsou přímo definovány a v mnoha zemích také regulovány zákony. Ve většině zemí jde o centrální regulaci a certifikaci udávající pojetí ekologického zemědělství. Podle autorů bývá tento druh zemědělství využíván pro výrobu potravin se **sníženým dopadem na životní prostředí**. Přesto, že ekologické zemědělství zaujímá pouze 1 % celosvětové půdy a méně než 5 % maloobchodních prodejů většiny vyspělých zemí, je jedním z nejrychleji rostoucích potravinových sektorů. V dnešní době je nejuznávanějším označením „bio“ (organic), kdy spotřebitelé mají určitou kontrolu a poznatky o tom, jak se tyto potraviny vyrábí.

Reganol a Wachter (2016, s. 1) charakterizují ekologické zemědělství jako činnost kombinující tradiční konzervativní zemědělské metody s moderními zemědělskými technologiemi. Ekologické zemědělství zdůrazňuje obměnu plodin, přirozené řízení škůdců, diverzifikaci plodin a hospodářských zvířat a zlepšování půdní kvality kompostem a zvířecím či zeleným hnojivem. Ekologičtí zemědělci používají moderní vybavení, vyšlechtěné odrůdy plodin, praktiky ochraňující půdu a vodu a nejnovější praktiky při krmení a manipulaci s hospodářskými zvířaty. Při ekologickém zemědělství jsou limitovány externí vstupy.

Metodou organické produkce se v ČR zabývá **Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství**, který v návaznosti na předpis EU upravuje podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství, osvědčování a označování bioproduktů a také výkon dozoru a kontroly nad dodržováním podmínek stanovených tímto zákonem. Zákon dále stanovuje povinnost registrace všech subjektů podnikajících v ekologickém zemědělství a možnost postihu zemědělců za případné přestupky a správní delikty.

3 SPOLEČNÍ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA (SZP)

Společná zemědělská politika ovlivňuje větší část ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nevztahuje se pouze na zemědělské producenty, ale také na zpracovatelský průmysl, který na produkci přímo navazuje. Názory na tuto politiku se v EU různí, neboť každá země má jiný podíl zemědělství na HDP a jinou ekonomickou úroveň. Výdaje do oblasti zemědělství v dřívějších obdobích dosahovaly až k 70 % rozpočtu EU (v současnosti jde zhruba o 38 %). Z těchto důvodů SZP stále patří k aktuálním tématům evropské integrace. Oskam, Meester a Silvis (2011, s. 37-41) definují SZP (*Common agricultural policy* „CAP“) jako soubor závazných předpisů, jejichž účelem je dosažení určitých cílů ve veřejném sektoru, čímž dávají najevo rostoucí význam zemědělství v otázkách rozvoje krajiny, ochrany přírody, bezpečnosti potravin a prevenci nemocí.

Motivem k vytvoření mezinárodní integrace v oblasti zemědělství byla dle názoru Königa a kol. (2009, s. 199-200) především specifika zemědělské výroby oproti ostatním odvětvím. Tyto přírodně-ekonomické faktory však doplňovaly i historicko-politické, konkurenční a strategické důvody, které se začaly projevovat po druhé světové válce. Západní Evropa se po válce potýkala s deficitem potravin, který podmínil obavy o dostatečné množství produkce potravin v budoucnu. Evropa chtěla taktéž odstranit závislost na importu, která byla oproti USA významná, jelikož se stala čistým dovozcem zemědělských komodit. Ve srovnání s USA ovšem Evropa zaostávala také v celkové výkonnosti zemědělství, což dokazovala také zpráva o výkonnosti amerického zemědělství z let 1956 - 1957. Uváděla, že v USA stačily k zajištění obživy 200 mil. obyvatel pouze 4 mil. zemědělců hospodařících na 400 mil. ha, zatímco v zemích budoucího EHS bylo pro uspokojení 150 mil. obyvatel zapojeno 17,5 mil. zemědělců na 65 mil. ha půdy. K řešení tohoto nesouladu by napomohlo zvýšení investic, jejichž návratnost by bez státních intervencí nebylo z důvodu silných výkyvů tržních cen možné zajistit.

Zásadním dokumentem před vznikem SZP byla Římská smlouva (Smlouva o založení EHS) s platností od roku 1958, která stanovovala základní cíle SZP:

- **zvýšení produktivity práce v zemědělství,**
- **zajištění příjmové parity – zvyšovat individuální příjmy zemědělců a tím zlepšovat jejich životní úroveň**
- **stabilizování zemědělských trhů,**
- **zajištění plynulosti dodávek potravin**

- **poskytování pravidelných dodávek spotřebitelům za rozumné ceny a pro zpracovatele poskytování zemědělských surovin.**

Dále Smlouva řešila rozšíření společného trhu členských států na zemědělství a obchod se zemědělskou produkcí. Rovněž se počítalo se zavedením vlastní společné zemědělské politiky, která se bude o rozvoj a fungování společného trhu starat.

Zpočátku se přístupy členských států EHS k vytvoření SZP různily, což popisuje i Fojtíková a Lebieczik, (2008, s. 5). Francie a Itálie si od zavedení SZP slibovaly lepší podmínky a chtěly vyvážet přebytky produkce do okolních států. Později se k nim přidalo také Nizozemsko, které se orientovalo na budování konkurenceschopného intenzivního zemědělství zaměřeného na vývoz. V Německu však byla situace odlišná. Zatímco zavedení společného trhu s volným pohybem zboží pro něj bylo velmi žádoucí, zavedení SZP bylo nevýhodné zejména z důvodu uplatňování principu komunitární preference.

V některých oblastech se však zájmy členských zemí shodovaly. König (2009, s. 202) jmenuje tyto společné preference: rozvoj zemědělské výroby, zajištění soběstačnosti, odlehčení deficitům obchodních bilancí a modernizace zemědělství s uvolněním pracovní síly pro rychle se rozvíjející průmysl. Dále uvádí, že díky odlišnostem v zemědělské produkci mezi státy EHS bylo možné vhodně se doplňovat v mnoha oblastech. Přebytky obilné produkce Francie mohly nalézt odbyt například v Německu, Nizozemsko by se stalo významným dodavatelem produktů živočišné výroby za nízké ceny a Itálie by jako jediný stát společenství mohla nabízet produkty typicky jižního zemědělství.

V červnu 1958 se na konferenci v Stresse sešli ministři zemědělství, politici a organizace hájící zájmy zemědělců všech států EHS a nově ustanovená Komise vypracovala dle jejich závěrů první návrhy k řešení problémů a budování společného postupu v zemědělství. Jak popisuje Tomšík (2009, s. 46-47), jednalo se o tom, aby zemědělství bylo součástí ekonomické strategie EHS, o ochraně zemědělských produktů proti výkyvům světového trhu a o vzniku systému tržních organizací, které by byly založeny na podpoře cen a zaručovaly optimální využití výrobních faktorů. Tím mělo být pro evropské zemědělce zabezpečeno stabilní ekonomické prostředí chráněné před nepříznivými vnějšími vlivy, jež by mohlo poskytnout zemědělcům příjmy srovnatelné s jinými sektory.

Následně byla v roce 1962 formulována vlastní společná zemědělská politika. Zaručovala **volný pohyb zboží i pro zemědělské produkty** a pro každou skupinu výrobků **vytvoření společné tržní organizace s garancí cen**. Pro financování SZP byl založen Evropský ze-

mědělský orientační a záruční fond (EAGGF) dotovaný z příspěvků členských států a později z vlastních zdrojů. Přibyla také neomezená **odbytová záruka**, protože pokud došlo k poklesu tržních cen až pod stanovenou **intervenční cenu**, měly intervenční sklady povinnost za tuto cenu výrobky odkoupit. Díky vyšším cenám mělo dojít k **zabezpečení dostatečných příjmů zemědělcům** a zajištění prostředků pro investice k zvyšování produktivity. Nástroje politiky se soustředily na rodinný zemědělský podnik, tedy na soukromé vlastnictví a s tím související odpovědnost zemědělců. Byl zaveden **jednotný trh** a ceny tak byly určovány na úrovni EHS. Kurzový pohyb měn však dle Königa (2009, s. 201) tvorbu cen komplikoval, proto bylo nutné vytvořit mechanismus zemědělských měnových vyrovnání, který kryl případné kurzové ztráty z rozpočtu společenství.

3.1 Principy a regulační mechanismy SZP

Aby bylo dosaženo cílů stanovených Římskou smlouvou, bylo nutné k zajištění regulace odbytu a produkce zemědělských komodit stanovit funkční mechanismy. SZP byla formována na základě 3 základních principů (König 2009, s. 204):

- **Princip jednotného trhu** se společnými cenami zemědělských výrobků, stanovuje volný pohyb produktů mezi členskými státy EHS. Zákaz kvót, cel a podobných opatření uvnitř společenství dává všem účastníkům trhu stejné příležitosti. Pro celý trh platí i jednotná legislativa se stejnými nástroji pro regulaci, jednotnými cenami. Rovněž pro jednotlivé skupiny výrobků jsou prostřednictvím společné tržní organizace pravidla sjednocena.
- **Princip komunitární preference** znamená, že v EHS jsou upřednostňovány výrobky vyprodukované uvnitř společenství před výrobky z ostatních zemí. Jde také o ochranu zemědělců před nestabilními tržními cenami a také před dovozem ze třetích zemí za nižší ceny. Na takto dovážené výrobky byly uvaleny tzv. dovozní dávky (clo, certifikace, aj.). Vývoz zemědělské produkce mimo společenství byl podporován vývozními dotacemi. Díky tomu byla upevněna odbytová jistota a stabilita cen uvnitř trhu EHS, což vedlo i k rozšiřování zemědělské produkce.
- **Princip finanční solidarity** spočívá v rovnoměrném rozložení nákladů SZP mezi všechny členské státy a v dotování domácích výrobců, za účelem jejich motivování k větší zemědělské produkci. Země se na financování dotačních mechanismů podílejí společně a rovnoměrně bez ohledu na výkonnost a váhu jejich zemědělství.

Tyto principy se až na mírné změny uplatňují dodnes. K tomu, aby mohly fungovat, je nutné je doplnit o další nástroje tržní regulace, které podporují výroby společného trhu a zejména formou finančních podpor napomáhají k jejich uplatnění na vnějších trzích.

Cenový mechanismus SZP představuje nejběžnější nástroj pro regulaci zemědělské produkce. Jednotné ceny jsou na společném trhu stanovovány každoročně Radou EU na návrh Komise. Vytvořená cena musí zahrnovat náklady zemědělské produkce a také přiměřený zisk pro všechny výrobce podílející se na výrobě produktu jakoukoliv měrou. Další cenovou regulaci představuje dovozní clo, které omezuje import zemědělské výroby z třetích zemí. Fojtíková a Lebiezík, (2008, s. 9) dělí ceny zemědělské produkce aplikované v rámci společného trhu do těchto kategorií:

- Ceny zemědělských výrobků vyprodukovaných v zemích EU

Do této skupiny patří **cílová cena**, která, jak již bylo řečeno, je stanovována Radou EU. Odráží situaci na trhu daného zemědělského výrobku a musí pokrývat náklady a přiměřený zisk. Zemědělci se při rozhodování o struktuře a objemu výroby řídí cílovou cenou, která také zajišťuje zásobený trh a srovnatelnou životní úroveň zemědělců. Dále zde autoři zařazují **intervenční cenu**, což je minimální zaručená cena nacházející se pod úrovní cílové ceny. Za tuto cenu jsou tržní organizace povinny odkoupit nadbytečnou produkci, kterou by se nepodařilo prodat za vyšší cenu. Často se takto odkoupená produkce umísťuje na zahraniční trhy formou potravinové pomoci.

- Ceny zemědělských výrobků dovážených ze třetích zemí

Jedná se o **prahovou cenu**, která určuje částku, za kterou může zahraniční dovozce nabízet své zemědělské produkty na vnitřním trhu EU. Dříve byl rozdíl mezi cenou na světovém trhu a prahovou cenou nazýván jako dovozní dávka. Od roku 1995 se jedná o specifická cla, jež jsou každoročně aktualizována.

Ostatní regulační mechanismy charakterizuje König (2009, s. 207-216). **Produkční kvóty** jsou administrativní opatření vedoucí k množstevnímu omezení výroby. Může se jednat buď o omezení celkové produkce, kdy je po přesáhnutí kvóty snížena popř. zcela odebrána dotace nebo uvalena sankce (peněžní/nepeněžní), nebo o omezení specifikovaného objemu produkce, kdy není dále podporována pouze část produkce přesahující kvótu. Kvóty se používají zejména při regulaci produkce mléka a cukru. Dalším používaným opatřením jsou **zvláštní prémie**. Poskytují se výrobcům vybraných produktů z důvodu odlišných vnějších podmínek v situacích, kdy není možné využít žádný jiný nástroj pro ochranu

vnitřního trhu před dovozci ze třetích zemí (jde např. o olejniny). **Regulace zahraničního obchodu** zajišťuje preferování výrobků EU před ostatními, dovozy jsou regulovány cly, prahovými cenami a vyrovnávacími dávkami. V dnešní době jsou významným nástrojem regulace **kompenzační platby**. Mezi kompenzační platby patří zavedení přímých plateb, které měly složit jako zajištění příjmu zemědělcům při snížení působnosti ostatních regulačních opatření. Nejprve byly přímé platby vázány k množství produkce, což ale vedlo k nadprodukcí. Reformou z roku 2003 byly stanoveny přímé platby vázané na hektar zemědělské půdy. Dalšími druhy kompenzačních plateb jsou přídatky za produkci ve znevýhodněných oblastech (LFA) a platby za agroenvironmentální opatření. V těchto případech jde o náhradu za přírodní, společenská či legislativní omezení pro zemědělce. Většinou tedy představují podporu mimoprodukční funkci údržby krajiny. Jsou to např. zvýšené ekologické nároky v oblastech národních parků a ochranných pásmech, různá technologická omezení.

Nejvýznamnějším tržním mechanismem SZP jsou podle Fojtíkové a Lebiezika, (2008, s. 8) **společné tržní organizace (STO)**, neboli *Common Market Organizations (CMO)*. V současnosti existuje 22 těchto organizací regulujících asi 95 % evropské zemědělské produkce. CMO jsou členěny do skupin podle typu produktu. Prvním typem jsou organizace se zaručeným odbytem a s garantovanými minimálními cenami. Jedná se asi o 70 % produkce a to např. o rýži, cukr, obiloviny, mléko a mléčné výrobky, hovězí maso a olivový olej. Další skupinou jsou organizace bez intervencí se zajištěnou ochranou domácího trhu. Do této skupiny patří zhruba 25 % produkce a danými komoditami jsou např. květiny, vejce, vybrané druhy ovoce a zeleniny a víno. Poslední skupinou jsou výrobky s podporou cen. Jedná se asi o 5 % produkce se zajištěnou minimální cenou a s podporou přímými platbami. Z výrobků je to např. tabák, některé druhy pšenice, zeleniny a ovoce)

3.2 Reformy SZP

SZP byla při plnění cílů a principů úspěšná natolik, že se později začala potýkat s problémy **přebytečné zemědělské produkce**. Tato produkce, jak uvádí Plchová (2010, s. 95), musela být většinou likvidována nebo nákladně skladována, protože na trhy mimo společenství se podařilo s použitím subvencí exportovat pouze část nadbytečných komodit. SZP se tak stala velmi nákladnou a vyžadovala zásadní změny. V 70. letech byl podíl SZP na rozpočtu ES 80 % a reforma byla potřeba i z důvodu jižního rozšíření ES. Fojtíková a Lebiezik (2008, s. 13) konstatují, že prvním pokusem o reformu SZP byl tzv. **Marsha-**

Ilův plán (1968) zaměřený na růst efektivnosti zemědělské produkce a snížení počtu zaměstnanců v zemědělství. Zájmové organizace farmářů však s tímto Plánem vyjádřili neshlas, a tak bylo na uvážení vlád členských států, zda jej budou realizovat. Rok 1972 přinesl do SZP strukturální opatření, jež měla modernizovat zemědělství. Díky pokračujícím strukturálním změnám v dalších letech se ani tento pokus nesetkal s velkým úspěchem a i nadále docházelo k tržní nerovnováze a vzniku zemědělských přebytků.

3.2.1 McSharryho reforma 1992

Za jednu z nejvýznamnějších reforem SZP je považována právě McSharryho reforma, která jako první reformovala tržní mechanismy zčásti i dle potřeb rozvoje venkova.

Reforma, která byla Evropskou radou a Radou ministrů přijata v červnu 1992, se zaměřila na změnu dosavadního systému financování SZP a měla zlepšit postavení zemědělců a zvýšit konkurenceschopnost zemědělského sektoru. Pělucha a kol. (2012, s. 84-85) řadí mezi hlavní cíle reformy i přiblížení cen zemědělské produkce ke světovým cenám, snížení výdajů EU na SZP a jejich lepší využití pro řešení dopadů politiky na venkově a pro podporu ochrany životního prostředí. K tomu bylo zapotřebí omezit intervenční ceny, omezit výrobní faktory a snížit exportní subvence (nátlak WTO). To bylo nahrazeno systémem **přímých plateb** a podporami vedoucími ke strukturálním změnám. Reforma se týkala jen některých sektorů, největší vliv měla na trh s obilninami a hovězím masem. Podpory pro pěstitele obilnin byly poskytovány jen při ponechání části orné půdy ladem, což mělo vyústit v omezení nabídky obilnin a snížení orné půdy. Dále byla zaváděna **agroenvironmentální opatření**, která měla podpořit extenzivní hospodaření šetrné k ŽP s projekty zaměřenými na ochranu ŽP a udržování krajiny na venkově. Podpurná opatření zaváděná reformou se týkala i **předčasného odchodu do důchodu pro zemědělce** nebo **zalesnění zemědělské půdy** a rozvoje lesnických aktivit v zemědělství.

Dle Tomšíka (2009, s. 67) se díky jmenovaným změnám zlepšila tržní rovnováha, množství produkce se dostalo pod větší kontrolu, EU se stala konkurenceschopnějším producentem a došlo k pozitivním změnám v hodnotách příjmu na zemědělce. Mezi negativní důsledky reformy se řadil nárůst administrativní zátěže z důvodu poskytování přímých plateb. Klesající počet pracovníků v zemědělství se nepodařilo ovlivnit a ve venkovských oblastech docházelo ke zvyšování nezaměstnanosti a k vysídlování.

3.2.2 Agenda 2000

Důvodem pro další opatření byla situace na světových zemědělských trzích, které začaly být nasycené, docházelo k poklesu cen zemědělské produkce a zvyšovala se konkurence ze strany USA. SZP byla stále velmi finančně náročná. Základní myšlenku Agendy charakterizuje König (2009, s. 222) jako zajištění udržitelného zemědělství v souladu se standardy pro ochranu životního prostředí. O zemědělství se začalo mluvit nejen v souvislosti s produkční funkcí, ale byl kladen důraz i na environmentální opatření, krajiny tvorbu a nezemědělskou činnost (tzv. „multifunkční zemědělství“).

Významnou změnou SZP bylo zavedení tzv. **dvou pilířů**. První pilíř obsahoval tradiční tržní opatření a druhý pilíř **politiku rozvoje venkova** a agroenvironmentální opatření. Tržní opatření navazovala na McSharryho reformu a pokračovala v omezování cenových podpor a v používání přímých plateb. Došlo ke snížení cen obilovin a mléka (asi o 15 %) a telecího a hovězího masa (o 20 %). Rozvoj venkova byl financován z EAGGF, což bylo důkazem toho, že se rozvoj venkova stal součástí hlavního směru SZP.

Opatření pro rozvoj venkova byla podle Tomšíka (2009, s. 85-86) zaměřena na přizpůsobování a rozvoj venkova, předčasný odchod do důchodu, investice do zemědělských podniků, podporu znevýhodněných oblastí, zlepšení zpracování a uvádění produkce, motivování k činnosti mladých zemědělců na trh aj. Členské státy si své rozvojové programy začaly utvářet samy, programy tak byly různé mezi státy, ale i mezi regiony. **Po této reformě mělo být zemědělství schopné chránit přírodu, uchovávat krajinu, přispívat ke kvalitě života na venkově a reagovat na potřeby spotřebitelů.**

3.2.3 Fischlerova reforma 2003

Fischlerova reforma byla schválena 26. 6. 2003. V souvislosti s touto reformou byl naznačen postup pro její uplatnění i v deseti kandidátských zemích, které k 1. 5. vstoupily do EU, složitý proces dohody mezi státy EU byl tímto završen.

Reforma nově zaváděla několik opatření, které popisuje Plchová (2010, s. 95-96):

- Zavedení **jednotné platby na farmu** při současném zrušení podpor vázaných na produkci (decoupling). Tyto platby na farmu se neurčují na základě velikosti obdělávané plochy, ale jedná se o jednotnou platbu. Nyní jsou fungujícím mechanismem SZP v původních zemích EU-15 a také na Maltě a ve Slovinsku. Ostatní nové členské státy využívají systém přímých plateb na plochu.

- Podpory zemědělcům jsou vypláceny pouze ze předpokladu respektování standardů, mezi které patří standardy týkající se ochrany ŽP, bezpečnosti a kvality potravin, dobré zemědělské praxe a pohody zvířat (asi o 19 směrnic EU), standardy dobrého environmentálního a zemědělského stavu a minimální požadavky pro využívání hnojiv a přípravků na ochranu plodin. Jde o tzv. **cross compliance** (křížový soulad) zacílený na dodržování odpovědného přístupu zemědělců.
- Byl zaveden **princip modulace**, kdy byla část přímých plateb každoročně přesunuta do prostředků zaměřených na venkovský rozvoj. Jedná se o přesun zdrojů z I. pilíře SZP do II. pilíře SZP, kdy I. pilíř představuje tržní opatření a II. pilíř rozvoj venkova.
- Začal fungovat **zemědělský poradenský systém**. Členské státy mají od roku 2007 povinnost nabídnout farmářů dobrovolné poradenské služby.
- Nová opatření a nové standardy v oblasti rozvoje venkova.

Provedené reformy měly za následek snížení podílu výdajů SZP na rozpočtu EU, ten se v roce 2007 pohyboval kolem 40 %. Změnila se také struktura dotací. Vývozní subvence, které dříve patřily mezi hlavní nástroje podpory, nahradily přímé platby podílející se na celkových dotacích ze 2/3. Zemědělci mají zajištěny stabilní příjmy, protože podpora není vyplácena v závislosti na velikosti produkce. Odvíjí se pouze od respektování řady norem, jež posilují odpovědný přístup k ŽP, spotřebitelům, hospodářským zvířatům apod.

SZP byla **financována** z evropského rozpočtu, z Evropského zemědělského záručního a orientačního fondu (*European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF*) vytvořeného v roce 1962. Z fondu byly hrazeny prostředky pro podporu zemědělské výroby, zajištění cen a stabilních příjmů zemědělcům. Příjmy EAGGF tvořily variabilní poplatky, odvody zemědělců za spoluodpovědnost a daně z cukru a glukózy. V roce 2007 se EAGGF rozdělil na 2 fondy (Fojtíková, Lebiezik, 2008, s. 11):

- **Evropský zemědělský záruční fond** (*European Agricultural Guarantee Fund, EAGF*), který byl zaměřen na financování I. pilíře SZP,
- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** (*European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD*), zaměřený na dotování II. pilíře.

V roce 2008 došlo dle Tomšíka (2009, s. 91) k dohodě o kontrole stavu SZP (tzv. **health check**). Cílem bylo zefektivnit a zjednodušit SZP, a tak bylo ujednáno posílení principu modulace (větší podíl přímých plateb na rozvoj venkova), zrušení povinnosti uvádět půdu do klidu, postupné rušení mléčných kvót (do r. 2015), upravení intervenčních mechanismů

aj. Novým členským zemím bylo přiděleno 90 mil. eur jako kompenzace přechodných podmínek formou přímých plateb. Režim jednotné platby mohly státy uplatňovat až do roku 2013. V roce 2008 byl také přehodnocen rozpočet EU, bylo ujednáno, že v období 2007 – 2013 vynaloží EU na SZP přes 370 mld. EUR, tj. 43 % rozpočtu.

3.3 SZP 2014-2020

V lednu 2014 vstoupila v platnost nová reforma SZP. Účinnost většiny nových pravidel se však odložila na rok 2015, aby se zemědělci mohli lépe připravit na změny a členské státy postupně přizpůsobit nové politice. Reforma se týká období let 2014 – 2020.

I nadále zůstává zachována pilířová struktura SZP. V I. pilíři dochází v rámci přímých plateb ke zdůraznění šetrného přístupu k ŽP. Reforma SZP se zaměřuje na následující body:

- Využívání **ozelenění plateb**, kdy je podmínkou zavedení **diverzifikace plodin** (u zemědělců s ornou půdou nad 10 ha) a vyhrazení určité půdy (zalesněná půda, krajinné prvky, plochy s plodinami a meziplodinami, které vážou dusík, aj.) jako **plochy využívané v ekologickém zájmu** (u zemědělců nad 15 ha orné půdy).
- Poskytování plateb **aktivním zemědělcům**, tedy pouze těm, kteří zemědělskou činnost opravdu vykonávají.
- Větší **podpora mladých zemědělců**, kdy je zemědělcům do 40 let poskytován k jednotné platbě na plochu příplatek 25 % (nejdéle 5 let).
- Podpora zemědělců v oblastech s přírodními omezeními a v odvětvích s nízkými příjmy (např. chmel, ovoce, zelenina, brambory, mléčné výrobky, cukrová řepa aj.).
- Rovnováha výše poskytované podpory mezi členskými státy tak, aby se redukovaly nejvýraznější rozdíly.
- Členským státům je reformou umožněno ve větší míře rozhodovat o zacílení finančních zdrojů a přesunu zdrojů mezi pilíři. (Ministerstvo zemědělství, 2015)

U II. pilíře zavedla reforma větší provázanost se strukturálními fondy v rámci tzv. Společného strategického rámce. Na národní úrovni je strategickým dokumentem zastřešujícím všechny intervence z ESIF Dohoda o partnerství.

V období 2014-2020 má rozpočet SZP tvořit přibližně 38 % celkového rozpočtu EU. Na celé období je na výdaje SZP vyčleněna částka ve výši 408,31 miliard EUR. Počítá se také s postupným snižováním objemu ročního rozpočtu. Do roku 2020 by měl rozpočet SZP ve srovnání s rokem 2013 klesnout zhruba o 15 %. (Evropská rada a Rada EU, 2015)

4 ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA ČR

Následující kapitola podává přehled o stavu zemědělské politiky České republiky před vstupem do EU, popisuje proces přípravy na přijetí SZP a fungování zemědělské politiky po vstupu do Unie, včetně finančních nástrojů využívaných pro podporu rozvoje venkova.

4.1 Situace v zemědělském sektoru ČR

Zemědělská půda se na rozloze České republiky podílí 54 %, konkrétně jde o 4264 tis. ha, z nichž asi polovina spadá do méně příznivých oblastí (LFA). Lesní půda pak tvoří více než třetinu výměry státu a oproti zemědělské půdě, která zaznamenala od roku 1995 úbytek o 15 tis. ha, její podíl stále roste. Z důvodu rozšiřování ploch trvale travních porostů se snižuje výměra orné půdy. Klesající trend lze sledovat i v odvětví mléka a mléčných výrobků ve stavu dojného skotu. (*NSPRV*, 2010, str. 3)

Podíl sektoru zemědělství na celkové zaměstnanosti NH klesá, v současnosti se pohybuje kolem 4 %. Klesající trend má také podíl zemědělství a lesnictví na celkovém HDP. Zemědělská hospodářství mají v průměru 71 ha, 92,2 % zemědělské půdy zaujímají podniky s velikostí zemědělské půdy větší než 50 ha. Zadluženost českých zemědělců se v posledních letech snížila, avšak stále je poměrně vysoká. Možná i z tohoto důvodu zaostává technicko-materiální vybavení, jež je potřebné zejména pro zpracování produktů prvovýroby, zajištění pohody zvířat a pro eliminaci negativních zemědělských dopadů na přírodu. Rozvoj podnikání v zemědělství a péči o krajinu omezuje i velká různorodost v majitelích půdy a vysoký podíl půdy v nájmu (90 %) od více pronajímatelů. (*NSPRV*, 2010, str. 3)

Po vstupu ČR do EU převažují v exportu produkty s nižší přidanou hodnotou, zatímco u importu je přidaná hodnota vyšší. Z toho důvodu bude pro větší uplatnění zemědělské produkce na domácím trhu i zahraničních trzích zapotřebí zavedení nových technologií a inovací, propagace výrobků a zakládání skupin výrobců. V dřevozpracujícím průmyslu je také nezbytná modernizace a inovace lesnických technologií, jelikož na celkových tržbách se stále více podílí méně náročné obory. (*NSPRV*, 2010, str. 4)

V zemědělství a lesnictví je stále výrazně nižší vzdělanost než v ostatních, ačkoliv dochází k pozvolnému zlepšování. To je spolu se stagnací zemědělského sektoru důvodem nižších nominálních mezd ve srovnání s ostatními odvětvími NH. Pro zlepšování hospodářských výsledků je zapotřebí zvýšit podíl mladých zemědělců, i když se věková struktura pomalu zlepšuje, a uplatnění předávání hospodářství. (*NSPRV*, 2010, str. 4)

České zemědělství bylo dlouhou dobu značně intenzivně zaměřené, což má za následek degradaci půdy, znečištění vod, narušení vodního režimu krajiny, pokles biodiverzity a nízkou ekologickou stabilitu krajiny. V ČR se nachází asi 300 tis. ha zachovalých druhově bohatých či polopřirozených pastvin a luk. Ty bývají ohroženy zejména zarůstáním náletem dřevin kvůli nekosení, eutrofizací oblastí kvůli zvýšenému hnojení a nevhodnými technologickými postupy v zemědělství. 50,2 % zemědělského půdního fondu ČR zaujímají méně příznivé oblasti pro hospodaření (LFA) s horšími přírodními podmínkami. Území soustavy Natura 2000 spolu se zvláště chráněnými územími tvoří 20,5 % ČR. Asi 6 % zemědělské půdy je obděláváno ekologickými zemědělci. (*NSPRV*, 2010, str. 4-5)

V oblasti vodního hospodaření je vodní režim státu závislý prakticky zcela na atmosférických srážkách, protože většina vod z území odtéká. ČR má zhruba 24 tisíc vodních nádrží a rybníků a celkovou délku sítě vodních toků kolem 76 tisíc km. Vysoké zornění půdy a velká plocha pozemků umocňují povodňový režim řek, jenž je způsoben klimatickými i geologickými podmínkami a strukturou krajiny. 40 % zemědělské půdy je ohroženo vznikem vodní eroze. Jakost vody ve vodních tocích se sice výrazně zlepšila, ale i přes snížení koncentrací dusičnanů v podzemních i povrchových vodách je současný stav nevyhovující. Retenční schopnost krajiny je taktéž nedostatečná. Dokazují to katastrofické povodně na území ČR v posledních letech. Pro zlepšení tohoto nepříznivého stavu vodního hospodářství budou podporována hlavně vodohospodářská opatření zvyšující retenci vody v krajině. (stavba či rekonstrukce ochranných hrází, nádrží, protierozních mezí, zasakovacích pásů, průlehů, apod.) (*NSPRV*, 2010, str. 5-6)

Emise hlavních znečišťujících látek se od roku 1990 výrazně snížila, především díky masivním investicím do koncových čistících zařízení, poklesu průmyslové produkce s vysokými exhalacemi a dokončením plynofikace vytápění. Zemědělství je v ČR hlavním zdrojem emise amoniaku, která globálně znečišťuje životní prostředí a má stanoveny emisní stropy. Ke snižování dopadů klimatických změn pomáhá zalesňování a zlepšování věkové a druhové struktury lesů. (*NSPRV*, 2010, str. 6)

4.2 Zemědělská politika Československa po roce 1989

Po roce 1989 došlo v ČR nejen v zemědělství k výrazným změnám. S pádem komunistického režimu skončilo období centrálně plánovaného socialistického hospodářství. Mezi nejvýznamnější změny ovlivňující zemědělství se řadí transformace zemědělské výroby, návrat k soukromému vlastnictví a rozvoj agroturistiky.

V období transformace docházelo na našem území ke dvěma klíčovým procesům – **restituci a privatizaci**. Restituce znamenala změny ve vlastnických právech. Pozemky, které byly dříve zabaveny komunistickou mocí, byly zčásti navraceny někdejšími majitelům či jejich rodinným příslušníkům. Klufová (2015, s. 88-90) odhaduje, že do roku 2000 se tak asi 3,5 mil. osob dočkalo vrácení půdy a vlastnická struktura pozemků byla opět velmi rozdrobená jako před rokem 1949. Někteří však o znovu nabyté pozemky neměli zájem, proto je většinou poskytli pokračovatelům zemědělských družstev k pronájmu. **K transformaci zemědělských služeb** došlo v roce 1991. Bylo nutné jednoznačně vymezit vlastnické podíly nynějších členů družstev a vypořádat nároky s členy bývalými. Zemědělské podniky byly z velké většiny zachovány a dodnes tito pokračovatelé bývalých JZD převažují. Některá družstva, často tzv. společné družstevní podniky“ (velkodrůbežárny, velkovýkrmny aj.), se transformovala na obchodní společnosti. I přesto je u nás podíl soukromých zemědělských podniků oproti západoevropským zemím nevýznamný. Neprosadila se ani obnova typicky rodinných farem, ale velké zemědělské podniky a provozy živočišné výroby umožnily vyšší produktivitu a zajistily tak konkurenceschopné zemědělství i bez dotačních podpor.

Transformace zemědělských podniků měla za následek i **snížení intenzity využití zemědělské půdy**. Některé části orné půdy, které nebyly vhodné pro rostlinnou výrobu, byly postupně ponechány ladem. Stát se snažil prostřednictvím dotačních titulů motivovat zemědělce k zatravnění či zalesnění těchto pozemků, ale protože dotace nebyly vhodně nastaveny, uplatnily se pouze omezeně. Opuštěné pozemky nebyly většinou nijak udržovány, což vedlo k jejich značnému zaplevelení. Ke změnám došlo také v oblasti životního prostředí. Jak popisuje Perlín (1998, s. 12-13), jednalo se o vymezení systémů ekologické stability (biokoridorů a biocenter) a o změnu legislativy týkající se ochrany krajiny, lesa a ovzduší. Náklady na chemické ochranné prostředky a chemická hnojiva vzrostly a zemědělské podniky tak nebyly schopny je používat. Díky tomu se zlepšila biodiverzita ve venkovském prostoru a kvalita půdního horizontu. Na druhé straně došlo ke snížení výnosů na hektar a k dalšímu zvyšování zaplevelení půdy.

Rozhodující význam ve využívání půdního fondu měly **Komplexní pozemkové úpravy (KPÚ)**. Ty podle Binka (2009, s. 72) představují nástroj pro vyřešení problémů spojených s narušením vlastnických vztahů při využívání zemědělské půdy, jelikož přispívají k jejímu efektivnějšímu využití a k dalším možnostem rozvoje obce. Jde především o to, aby se vlastníci půdy, kteří mají zájem na ní hospodařit, mohly na své pozemky dostat

bez nutnosti využít k přístupu pozemky jiných vlastníků. Stát může pozemkové úpravy zahájit prostřednictvím svého Pozemkového fondu a to i na návrh větší skupiny majitelů pozemků. Pro provedení úprav je zapotřebí dohody všech zúčastněných stran a prostřednictvím hodnocení bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) jsou vyměřovány pozemky se stejnou kvalitou. Provádění KPÚ má někdy za následek vytvoření nových cest a dalších ekologických koridorů. Většina katastrálních území nemá dosud KPÚ dokončeny, proto pozemkové úpravy pokračují i v následujících letech.

4.3 Příprava na vstup ČR do EU

Při vyjednávání podmínek vstupu ČR do EU se zemědělství stalo nejdiskutovanější a nejkontroverznější oblastí. V rámci vstupní přípravy zahájené v roce 1997 byly přijaty důležité závěry (Fojtíková a Lebieczik, 2011, s. 27):

- Přímé platby pro ČR byly určeny podílem 25 % přímých plateb EU-15 v prvním roce, do roku 2007 se předpokládal jejich postupný růst až na 40 %. Poté měly přímé platby růst o 10 % každým rokem, až mělo v roce 2013 dojít ke srovnání vyplácených přímých podpor nových členských států se zeměmi EU-15. Bylo také ujednáno, že přímé platby mohou být navyšovány z národních zdrojů až o 30 %.
- Pro nabývání lesů a zemědělské půdy státními příslušníky ze států EU a společnostmi zřízenými dle práva jiného státu EU bez sídla a zápisu do OR v ČR bylo ujednáno přechodné období na 7 let.
- U některých zpracovatelských potravinářských výrobků bylo stanoveno do konce roku 2006 přechodné období na splnění hygienických a veterinárních standardů.
- Pro 9 podniků, které uskutečňovaly chov nosnic v klecích nesplňujících požadované standardy výšky, bylo umluveno přechodné období pro splnění podmínek welfare do konce roku 2009.
- ČR byla rozdělena na dvě vinařské zóny: zóna A – Čechy a zóna B – Morava. Současně byla domluvena výjimka a vedlejší produkty výroby v zóně B nemusely být povinně destilovány. Ujednání se týkala i práva na výsadbu 270-300 hektarů nových vinic.

Vstupem do EU bylo nutné se přizpůsobit i požadavkům na omezení zemědělské produkce. Stanovené kvóty se týkaly produkce vybraných komodit (bramborového škrobu, mléka aj.) a velikosti prémií v několika odvětvích živočišné výroby.

České zemědělství se před vstupem do EU zaměřovalo primárně na produkci, kdežto SZP byla zaměřena nejen na produkci, ale i na cíle týkající se oblastí udržitelného rozvoje, rozvoje venkovských regionů a kulturního dědictví. V tom shledává Vošta (2010, s. 134-135) zásadní rozdíl mezi oběma politikami. Navíc se podle něj české zemědělství potýkalo s několika problémy, kterými byly technická a technologická zaostalost, malá užitkovost zvířat, nízké hektarové výnosy, nízká motivace zemědělců, špatný management procesů v zemědělství, nedostatečná tvorba zdrojů, nízká ochrana vnitřního trhu před jinými zeměmi, nestabilní legislativa upravující zemědělské podnikání a nízké podpory pro zemědělce. Mezi pozitiva českého zemědělství patřila vysoká koncentrace zemědělské produkce umožňující specializaci a lepší využití kvalifikovaných pracovníků a techniky. Byla zde nízká cena půdy i zemědělské pracovní síly a nízký podíl zemědělství na tvorbě HDP i na zaměstnanosti oproti ostatním kandidátským zemím.

V roce 2000 přijala vláda *Koncepci agrární politiky na období před vstupem ČR do EU*. Ministerstvo zemědělství vypracovalo tuto koncepci dle evropského modelu zemědělství (zdůrazňuje rozvoj multifunkčního zemědělství) a hlavním cílem bylo ukončit snižování rozměru zemědělského sektoru v ČR. Počítalo se s využíváním předvstupních podpor EU z programů SAPARD a PHARE. Byly stanoveny dvě časové etapy.

První etapa – revitalizace se vztahovala na období 1999-2001 a měla za úkol eliminovat nejzávažnější vývojové překážky a problémy českého agrárního sektoru a celkově stabilizovat zemědělský sektor před jeho přizpůsobováním podmínkám SZP. Předpokládal se také rozvoj sektoru a příprava, ověřování a zavádění nástrojů SZP. V rámci této etapy byly zaváděny krátkodobé a ozdravné nástroje zaměřené na zlepšení předpokladů pro podnikání zemědělců hospodařících v nepříznivých podmínkách. Revitalizace obsahovala 4 pilíře:

1. podpora příjmů a regulace trhu – zlepšení podmínek zemědělského obchodu, zvýšení přímých podpor zemědělcům, zavádění organizace trhu hlavních produktů,
2. environmentální opatření – podpora větší péče o ornou půdu,
3. transformace a modernizace podniků – diverzifikace a modernizace činností potravinářských a zemědělských podniků, pokračování v privatizaci a rozvoj tržní struktury,
4. obecné služby a příprava vstupu do EU – větší podpora obecných služeb pro zemědělce, rozvoj institucí dle požadavků EU. (*Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU, 2000*)

Druhá etapa – adaptace, byla uskutečněna po roce 2001. V tomto období bylo nutné připravit české zemědělce na podmínky jednotného trhu EU a na využívání prostředků ze strukturálních fondů a jiných zdrojů, stanovených na rozvoj venkova, zemědělství, ŽP a regionů. K naplnění cílů této etapy a pro zvyšování konkurenceschopnosti zemědělského sektoru bylo zapotřebí dostatečně rozvinout institucionální prostředí ČR a výkonnost národní ekonomiky. Vstup zahraničního kapitálu je podmíněn přímými stimuly státu a funkčností institucionálního prostředí. Adaptace se stejně jako revitalizace zakládá na čtyřech pilířích, které mají nyní odlišný věcný obsah. Popisují aplikaci nástrojů, programů a institucí SZP na specifické podmínky ČR. Jedná se o tyto pilíře:

- podpora příjmů a regulace trhu – podpory pro všechny zemědělce trhu a pro zemědělce hospodařící ve znevýhodněných oblastech,
- environmentální služby – společenská objednávka a úhrada veřejných statků produkovaných zemědělstvím v oblasti rozvoje venkova a ŽP.
- obecné služby a příprava vstupu do EU – soulad institucionální struktury zemědělského sektoru s požadavky EU, opatření obecných služeb pro zemědělce. (*Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU, 2000*)

4.4 Zemědělská politika ČR po vstupu do EU

ČR vstoupila do EU 1. 5. 2004 a tím byla započata éra novodobého českého zemědělství. Od tohoto okamžiku musela ČR respektovat podmínky SZP vycházející z přístupové smlouvy mezi EU a ČR, ze zatím poslední verze reformy SZP (2003) a z dalších legislativních opatření EU týkajících se bezpečnosti potravin, životního prostředí aj,

Vláda v souvislosti se vstupem ČR do EU vypracovala novou *Koncepci agrární politiky pro období po vstupu do EU*, která byla zaměřena na období 2004 – 2013. Koncepce reaguje na potřebu zásadního přeorientování české zemědělské politiky, kdy je zapotřebí posílit environmentální, ekonomické a sociální principy trvale udržitelného zemědělství v ČR. Při těchto krocích je nutné zohlednit jeho specifické podmínky a problémy vzniklé v důsledku dlouhodobého uplatňování velkovýrobního industriálního zemědělství. Koncepce dále vytváří předpoklady k tomu, aby se součástí a páteří venkovského rozvoje a zlepšování kvality života na venkově stalo právě zemědělství.

Z důvodu časově odlišnému působení SZP na zemědělský sektor ČR vyplývajícího z přístupové smlouvy se koncepce zemědělské politiky členila na 3 etapy po vstupu ČR

do EU. První etapou v období 2004 – 2006 byla etapa vstupní, následovala etapa přizpůsobení 2007 – 2010 a nakonec šlo o etapu vyrovnání 2011 – 2013, kdy došlo ke srovnání velikosti podpor zemědělcům v ČR s podporami dřívějších členů EU.

Všechny etapy se člení na následující pilíře:

Pilíř I – Podpora příjmu zemědělců a snižování rizikovosti zemědělské výrovy

Pilíř II – Podpora ochrany životního prostředí

Pilíř III – Podpora restrukturalizace podniků agrárního sektoru a rozvoje venkova

Pilíř IV – Podpora obecných služeb pro agrární sektor

Česká zemědělská politika se po vstupu do EU zaměřuje především na zdokonalení vztahu zemědělství k životnímu prostředí, a to hlavně vázáním přímých podpor na splnění požadavků *cross compliance*. Důležité jsou i obecné služby pro zemědělství a venkovský rozvoj a využívání decentralizovaného přístupu k rozvoji a diverzifikaci venkova a zemědělství pomocí rozvojových programů a projektů. (*Koncepce agrární politiky pro období po vstupu do EU, 2003*)

Etapa vstupní 2004 – 2006

V tomto období byl v ČR používán zjednodušený systém přímých plateb (*Single Area Payment Scheme* – „*SAPS*“). Podle Fojtíkové a Lebiezika (2008, s. 32) byl v sektoru mléka ČR hrazen podíl kompenzací za snížení intervenčních cen, který bylo možné doplnit o prostředky z rozpočtu. Tyto podpory byly podmíněné dodržováním Zásad správné zemědělské praxe. Produkční limity v podobě kvót pro cukr, mléko, sušená krmiva a škrob zůstaly zachovány. První etapu doprovázely dva strukturální programy: Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (dále jen „OP Zemědělství“) a Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004 – 2006 (dále jen „HRDP“).

Úkolem vstupní etapy bylo, jak uvádí Vošta (2010, s. 135), připravit české zemědělství na změny připravované v roce 2006. Jednalo se o změny reagující na problémy charakteristické pro český agrární sektor. Strukturální podpory pro rozvoj zemědělství a venkova byly synchronizovány s ostatními oblastmi podpor EU.

Etapa přizpůsobení 2007 – 2010

Tuto etapu charakterizují Fojtíková a Lebiezik (2008, s. 34-35) ve spojení se změnou v systému přímých plateb, kdy ČR přešla na reformní systém (*Single Payment Scheme* –

„SPS“) regionálního uplatňování s možností dobrovolně prosazovat křížové podmínky (*cross compliance*). V tomto období došlo k odsouhlasení prvních programů pro rozvoj venkova na období 2007 – 2013 Evropskou komisí. ČR získala pozitivní hodnocení programu a v tomto období získala 3615 mil. EUR pro potřeby venkovského rozvoje (78 % této částky obdržela z prostředků EU).

Etapa přizpůsobení byla zaměřena na implementaci opatření připravených analyticky i výzkumně etapou vstupní. Tím mohly započít žadoucí změny v zemědělství pokračující i v následujícím období. OP Zemědělství kladl větší důraz na investice do rozvoje venkova a investice do zlepšování pohody zvířat. Byla podporována diverzifikace zemědělských podniků do nezemědělských činností (řemesla, turistika aj.). HRDP se více zaměřil na vztah zemědělství k vodní složce životního prostředí. (*Koncepce agrární politiky pro období po vstupu do EU, 2003*)

Etapa vyrovnání 2011 – 2013

V průběhu etapy vyrovnání mělo dojít dle Fojtíkové a Lebiezika (2008, s. 36) ke srovnání reálné úrovně přímých plateb ČR s původními státy EU při pokračování v uplatňování systému „SPS“, ale při dodržování podmínek *cross compliance* a modulace podpor (převodu části podpor větších podniků do oblasti venkovského rozvoje). Nadále nepovinným zůstává jen systém zemědělského poradenství.

Od roku 2011 se počítalo s tím, že zemědělská politika ČR bude plně podřízena SZP, v podobě jejího odsouhlasení v roce 2003 (s přihlédnutím k revizím SZP z roku 2006). S počátkem této etapy budou již přímé podpory hrazeny celkově z evropských zdrojů (při splnění jmenovaného principu modulace a *cross compliance*) a předpokládá se navýšení zdrojů HRDP o 20 %. (*Koncepce agrární politiky pro období po vstupu do EU, 2003*)

4.4.1 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Tento program byl dle Fojtíkové a Lebiezika (2008, s. 33-34) financován z orientační sekce EAGGF a z Finančního nástroje pro orientaci rybolovu. Navazoval na opatření dotovaná z předvstupního fondu SAPARD a měl za úkol posílit konkurenceschopnost českého zemědělství a lesnictví. Byl zaměřen na zachování trvale udržitelného rozvoje venkova a životního prostředí prostřednictvím udržitelného zemědělství, kvalitního zpracování zemědělské produkce a uplatňování evropského modelu zemědělství. Program se dělil do tří priorit (Podpora zemědělství, zpracování produktů a lesní hospodaření, Rozvoj venkova,

rybářství a odborného vzdělávání, Technická pomoc). V rámci priority Rozvoj venkova byla realizována iniciativa LEADER+. Program byl hrazen ze zdrojů EU (173,9 mil. EUR) a z rozpočtu ČR (76,7 mil. EUR). Celkově se tedy vynaložilo 250,6 mil. EUR.

4.4.2 Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004 – 2006

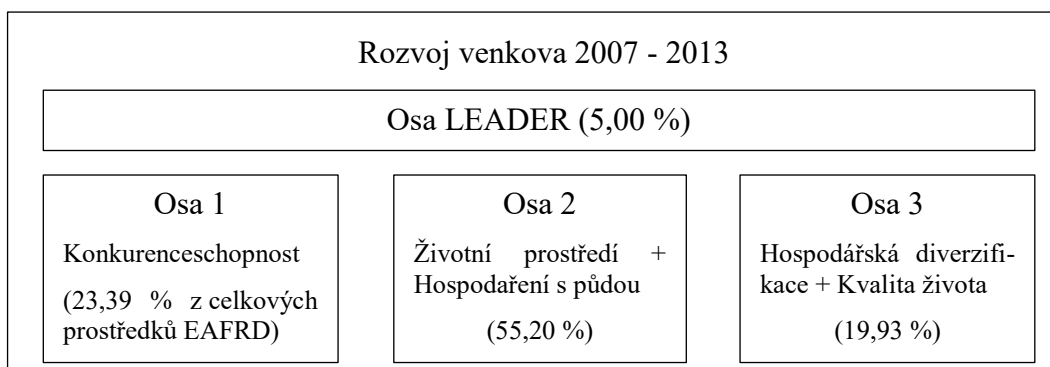
Financování plánu rozvoje probíhalo ze záruční sekce EAGGF. Fojtíková a Lebiezík (2008, s. 32-33) uvádí, že cílem bylo především zmenšit rozdíly v ziskovosti podniků hospodařících v méně příznivých oblastech, které jsou způsobeny rozdílnými přírodními podmínkami. Dále byl kladen důraz na zlepšení nepříznivé věkové struktury pracovníků v zemědělství, snížení velikosti orné půdy, odvrácení eroze půdy a na hospodaření v souladu s uplatňováním Zásad správné zemědělské praxe. Plán rozvoje venkova měl zajistit trvale udržitelný rozvoj venkova, zemědělství a přírodních zdrojů. Byl rozdělen do šesti opatření (Předčasné ukončení zemědělské činnosti, LFA, Agroenvironmentální opatření, Lesnictví, Zakládání skupin výrobců, Technická pomoc), která byla z 80 % financována z evropských zdrojů a z 20 % ze zdrojů státního rozpočtu ČR. Celkově se pro realizaci plánu využilo 678,5 mil. EUR.

4.4.3 Program rozvoje venkova 2007 - 2013

Aby mohla ČR čerpat finanční prostředky z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD), bylo nutné vypracovat programové dokumenty s vymezením strategických směrů, cílů a dotačních titulů. Mezi tyto programové dokumenty patří Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (NSPRV) a Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (PRV). NSPRV zajišťuje vazby mezi obecnými evropskými cíli rozvoje venkova a cíli venkovského rozvoje v ČR.

Binek (2009, s. 68) konstatuje, že Program rozvoje venkova (PRV) navazuje na NSPRV a detailněji jej rozvádí na jednotlivá opatření, specifikuje strategie do jednotlivých os a zajišťuje jeho realizaci. PRV rovněž napomáhá k plnění všech cílů určených Lisabonskou strategií (udržitelný rozvoj, trh práce, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, společnost založená na znalostech). Dále přispívá k udržitelnému rozvoji venkovského prostoru, zachování životního prostředí, zmírnění negativních dopadů intenzivního zemědělství, podpoře diverzifikace ekonomických aktivit na venkově a zvyšování konkurenceschopnosti ČR u základních potravin.

PRV je hlavním nástrojem k určování politiky rozvoje venkova a má tyto 4 pilíře:

Obr. 1- Osy Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 (vlastní zprac.)

4.5 Reforma zemědělské politiky 2008

Základní otázky reformy české zemědělské politiky byly představeny v březnu 2008. Hlavní záměr reformy, uvedený v programovém prohlášení vlády, vyjadřoval úsilí vlády o vyvážený rozvoj venkova a podporu zaměstnanosti a podnikání, hrazený především z evropských fondů. Dalším cílem bylo zkvalitnění a podpora života mladých lidí na venkově a generační obměna v zemědělství. Reforma se skládá ze čtyř bodů, z nichž tři jsou plně shodné s principy a podmínkami SZP EU. Binek a Svobodová (2009, s. 4-5) popisují body reformy takto:

- Péče o krajinu, zvýšení kvality života na venkově, kvalita potravin (např. podpora zemědělských technologií snižující klimatické problémy, podpora biopotravin a typických českých a moravských potravin aj.).
- Omezení byrokracie podnikání v zemědělském sektoru a podpora konkurenceschopnosti (využívání obnovitelných zdrojů, snížení administrativní zátěže aj.).
- Tolerantní, ale spravedlivé uplatňování zemědělské politiky (zjednodušení pravidel podnikání v zemědělství, rovné podmínky financování, aj.).
- Úprava vlastnických vztahů k půdě – jedná se o specifický národní problém. Snahou je obnovit dřívější hranice pozemků a umožnit jejich vlastníkům s nimi svobodně a odpovědně zacházet. Podporuje se i obnovení starých cest a alejí, obnova malých rybníků a návrat vody do přirozených toků. Všechny restituční nároky měly být vypořádány do konce roku 2011.

Významným nástrojem pro vyřešení vlastnických vztahů jsou komplexní pozemkové úpravy, které byly popsány v kapitole 4.1.

4.6 Zemědělská politika ČR 2014 – 2020

Strategické cíle rozvoje českého zemědělství plynou z předpokládaného vývoje vnějších podmínek, analýzy aktuálního stavu a specifických problémů zemědělsko-potravinářského sektoru a ze změn a cílů SZP po roce 2013.

Základním cílem českého zemědělství pro období od roku 2014 je podílet se na trvalém zajištění potravinové bezpečnosti na úrovni státu i EU a přispět k energetické soběstačnosti ČR prostřednictvím daného energetického mixu. Zároveň je žádoucí posilovat efektivnost a konkurenceschopnost zemědělství při využívání přírodních zdrojů a rozvoji venkova, kde je záměrem zvýšení rekreačního potenciálu. (SRZP ČR, 2013)

V tomto období se ČR bude řídit Programem rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, díky němuž české zemědělství obdrží téměř 3,5 mld. EUR. Z této částky zabezpečí evropské zdroje 2,3 mld. EUR a ze státního rozpočtu bude vynaloženo 1,2 mld. EUR.

4.6.1 Program rozvoje venkova 2014 – 2020

Pro aktuálně probíhající programové období byl vytvořen nový Program rozvoje venkova. Je zaměřen na následující cíle (Provazníková, 2015, s. 165):

- obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství za pomoci agroenvironmentálních opatření,
- investice pro zvýšení konkurenceschopnosti a pro inovace zemědělských podniků,
- podpora začlenění mladých zemědělců,
- zachování krajinné infrastruktury,
- diverzifikace ekonomických aktivit na venkově a tvorba nových pracovních míst,
- podpora komunitně vedeného místního rozvoje (LEADER).

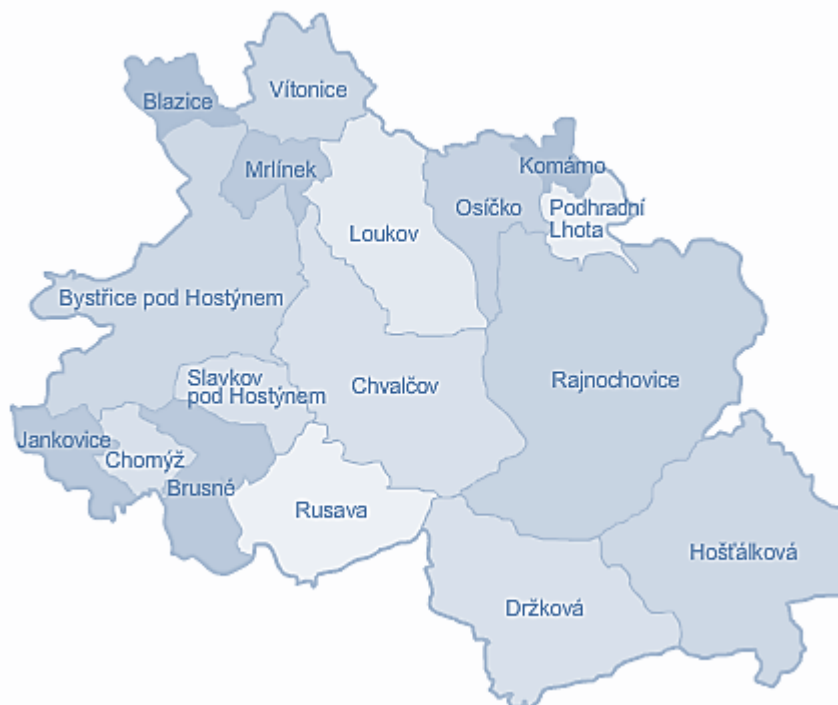
PRV poskytuje podporu nejen zemědělcům, ale i ostatním klíčovým aktérům regionálního rozvoje. Provazníková (2015, s. 165) poukazuje na to, že podpora obcí je v probíhajícím programovém období omezená, protože mohou žádat jen o dotace na zkvalitnění lesních cest a pořízení technologií do lesního hospodářství. Dále ale mohou čerpat podporu v rámci MAS.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA PODHOSTÝNSKA

Místní akční skupina Podhostýnska vznikla díky realizaci projektu „Trvale udržitelný rozvoj Podhostýnska“, který měl za cíl vytvořit aktivní a fungující místní akční skupinu na území Podhostýnského mikroregionu. MAS Podhostýnska byla založena původně jako občanské sdružení na ustavující schůzi dne 30. 6. 2006. V souvislosti s platností nového Občanského zákoníku došlo v roce 2014 k úpravě stanov a byl změněn název na Místní akční skupina Podhostýnska, zapsaný spolek, který byl registrován u Krajského soudu v Brně ve spolkovém rejstříku. (MAS Podhostýnska, ©2017)

MAS Podhostýnska funguje na spolupráci členů z území Mikroregionu Podhostýnsko, které se skládá z obcí: Bystřice pod Hostýnem (i místních částí jako Hlinsko pod Hostýnem, Rychlov, Sovadina a Bílavsko), Blazice, Chomýž, Brusné, Chvalčov, Jankovice, Loukov (i místní část Libosváry), Komárno, Osíčko, Mrlínek, Podhradní Lhota, Rusava, Rajnochovice, Slavkov pod Hostýnem a Vítonice, a dvou přidružených obcí Držková a Hošťálková. Celkem jde o území 17 samosprávných obcí a jejich 5 místních částí. (MAS Podhostýnska, ©2017)

Obr. 2- Územní obvod a území obcí MAS Podhostýnska k roku 2016 (MAS Podhostýnska, ©2017)

MAS Podhostýnska se nachází ve Zlínském kraji a zasahuje do bývalých okresů Kroměříž, Vsetín a Zlín. Z hlediska ORP se jedná o celé území ORP Bystřice pod Hostýnem a po jedné obci z území ORP Holešov (Jankovice), ORP Vsetín (Hošťálková) a ORP Zlín (Držková). Rozloha celého území MAS Podhostýnska činí 215,5 km² a jde o venkovskou oblast s dominujícími Hostýnskými vrchy. (*Výroční zpráva MAS Podhostýnska, 2015, s. 2*)

MAS Podhostýnska má 47 členů (k 31. 12. 2015) rozložených dle sektorů následovně (*Výroční zpráva MAS Podhostýnska, 2015, s. 2*):

Tab. 2- Členská základna MAS Podhostýnska

Sektor	Absolutní četnost	Relativní četnost
Soukromý	13	28 %
Neziskový	17	36 %
Veřejný	17	36 %
CELKEM	47	100 %

5.1 Přírodní podmínky

Území MAS Podhostýnska je z geomorfologického pohledu vertikálně hodně členité. Stav počasí a klimatické podmínky se na vzdálenosti několika kilometrů značně liší. I díky uzavřeným údolím a kotlinám na jihu oblasti a jejich špatnému provětrávání dochází ke tvorbě teplotních inverzí a mlh. Pro jih a jihovýchod je také typická vyšší nadmořská výška a rozsáhlé zalesnění, čímž vznikají **lokální specifika klimatu**. (*Strategický plán LEADER MAS Podhostýnska, 2010, s. 11*)

Výrazný vliv na kvalitu ovzduší mají lokální topeniště domácností, průmyslové znečištění ovzduší není vzhledem ke struktuře průmyslové činnosti problémem. Území MAS Podhostýnska je téměř kompletně plynofikováno, ale domácnosti především z důvodu ekonomické situace stále využívají levné a méně kvalitní zdroje paliv, které nejsou tak šetrné k ovzduší. Povrchové i podzemní vody na území disponují dobrou kvalitou. Rizika a zodpovědnost za riziky ohrožení kvality vod, včetně jejich předcházení, mají na starost místní samosprávy, jelikož své území znají nejlépe. **Kvalita povrchových vod** je však snižována vypouštěním odpadních vod z kanalizací přímo do vodních toků. Dostavba čistíren odpadních vod a kanalizací ale představuje pro obce velkou finanční zátěž, kterou bez státní podpory nejsou schopny unést. Následné financování provozu takových zařízení je pro malé obce taktéž rizikem. (*SKRÚ MAS Podhostýnska, 2015, s. 42*)

V oblasti nebyl zatím realizován zásadní zábor půdy (zemědělské, lesní), který by měl vliv na strukturu a množství zemědělského půdního fondu. Rizikem jsou jen případné developerské projekty, jež většinou neberou ohled na ochranu půdy. V některých lokalitách MAS dochází k **erozi půdy**, která má za následek odnos kvalitních půdních částic. Jedná se o oblasti s vyšším procentem zornění zemědělské půdy jižně a severně od města Bystřice pod Hostýnem. Eroze vznikají z důvodu využívání nevhodné techniky a postupů při obhospodařování půdy, nevhodné skladby pěstovaných rostlin a kvůli neprovedení pozemkové úpravy. To má za následek degradaci půdy větrnou či vodní erozí a sesuvy půdy na nestabilním podloží a svažitéch nebo nezpevněných plochách. Obce směřují své aktivity na revitalizaci a budování malých vodních nádrží v krajině a také na realizaci suchých polodřů a retenčních nádrží. Zájem o problematiku **zadržování vody** v krajině, která napomáhá k vytvoření prostředí se stabilním vodním režimem, zvýšení absorpční, akumulární a retenční schopnosti krajiny, odvrácení eroze a škod způsobených vlivem lokálních povodní, je přesto nedostačující. Nejdůležitější jsou pro obyvatele zdroje pitné vody, jejichž vydatnost se spíše snižuje. V obcích MAS se nachází vzrostlé stromy vytvářející typický ráz venkovských sídel, které jsou ohroženy budováním inženýrských sítí. Při budování inženýrských sítí dochází k poškozování kořenů a korun stromů. Tyto poškozené porosty nemohou být kvůli sítím znovu vysazeny, což vede k vymizení původních porostů z obcí. (SKRŮ MAS Podhostýnska, 2015, s. 42)

Oblast MAS Podhostýnska se rozprostírá převážně ve střední části povodí řeky Moravy, jež odvádí se svými přítoky vodu do Dunaje a následně do Černého moře. V mikroregionu jsou nejvýznamnějšími toky Bystřička, Juhyně, Kozrálka a Rusava. Jediným velkoplošným chráněným územím uvnitř MAS je **Přírodní park Hostýnské vrchy**, který zaujímá přibližně 98 km². Jde o pásmo hlubokých lesů s četnými výškovými rozdíly, nacházející se v prostoru mezi řekami Horní Bečvou, horním tokem Dřevnice a Moravou. Tento Přírodní park má značný krajinářský, rekreační a ekologický význam. (*Strategický plán LEADER MAS Podhostýnska*, 2010, s. 11-12)

5.2 Obyvatelstvo

K 31. 12. 2015 žilo na území MAS Podhostýnska **18 517 obyvatel**, to představuje hustotu osídlení **86 obyvatel na km²**. Převažuje skupina populace v produktivním věku 15 – 64 let, která tvoří 67 % obyvatelstva. Následuje obyvatelstvo ve věku 65 a více let, jehož podíl je 19 % a každým rokem se zvyšuje. Obyvatel do 14 let včetně je na území pouze 14 %.

Mírnou převahu mají ženy s 50,7 %. Z hlediska samotných obcí se na území nachází 3 obce nad tisíc obyvatel, 5 obcí spadá do kategorie nad 500 obyvatel a 9 obcí má do 500 obyvatel. Nejlidnatější obcí je Bystřice pod Hostýnem, která počtem obyvatel přesahujícím 8 tisíc, vysoce převyšuje všechny ostatní obce MAS Podhostýnska.

Jak ukazuje následující tabulka (Tab. 3), území se v posledních letech potýká s neustálým úbytkem obyvatelstva. Výjimku tvoří pouze období let 2009 – 2011. Od roku 2008 byl zaznamenán úbytek populace o 1,86 %. Příčinou této situace je každoročně záporný přirozený přírůstek (kromě roku 2008) a také povětšinou záporné migrační saldo. Vedle klesajícího trendu v počtu obyvatel je dalším problémem stárnutí populace. To se může v budoucnu projevit na změně struktury potřeb obyvatel, kdy pravděpodobně porostou nároky na pečovatelské služby pro seniory.

Tab. 3- Obyvatelstvo MAS Podhostýnska v letech 2008 - 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel	18 867	18 846	18 865	18 712	18 641	18 616	18 561	18 517
Narození	215	173	166	180	152	177	162	170
Zemřelí	154	182	172	200	206	187	175	191
Migrační saldo	6	-12	25	-39	-17	-15	-42	-23
Celk. přírůstek	67	-21	19	-59	-71	-25	-55	-44
Podíl ≤ 14 let v %	13,65	7,05	7,08	7,16	13,82	13,94	13,82	13,97
Podíl ≥ 65 let v %	15,19	15,57	15,97	16,36	17,02	17,64	18,30	18,83

Vzdělanost obyvatel MAS Podhostýnska se mezi lety 2001 – 2011 zlepšila. Dle SLDB v roce 2011 mělo vyšší odborné nebo **vysokoškolské vzdělání 10,58 %** obyvatel, což představuje téměř 5% nárůst. Došlo také k více než 6% poklesu v kategorii osob s nejnižším stupněm vzdělání, tedy bez vzdělání nebo se základní školou. V roce 2011 bylo takových osob 20,83 %. I nadále tvořily nejpočetnější skupinu osoby se středoškolským vzděláním bez maturity (41,04 %). S vyšším vzděláním roste poptávka po odpovídajících pracovních pozicích, které však na území MAS chybí. To přináší negativní důsledek v podobě migrace mladých vzdělaných lidí do větších měst v okolí (Kroměříž, Vsetín, Zlín).

5.3 Ekonomické subjekty a zaměstnanost

Oblast MAS Podhostýnska patří stejně jako celý bývalý okres Kroměříž k územím, které byly v minulosti orientovány převážně na průmysl a zemědělství. Průmysl, zejména dřevařský, nábytkářský, mlékárenský či textilní, má stále na území významné zastoupení.

Jak vyplývá z Tab. 4, největší počet ekonomických subjektů podniká v oblastech obchodu, ubytovacích a stravovacích službách. V roce 2015 se jednalo o 25,78 % subjektů. Následně byl nejvíce zastoupen průmysl (15,74 %). Jako mírně vzrůstající odvětví se dle tabulky jeví stavebnictví, v němž podniká 13,86 % subjektů. Počet zemědělských podniků se od roku 2009 nijak výrazně nezměnil, v roce 2015 bylo na území registrováno **375 zemědělských podniků, tj. 8,59 %**.

Nejvíce podnikatelských subjektů je rozmístěno v obcích s nejvyšším počtem obyvatel. V Bystřici pod Hostýnem se k 31. 12. 2015 nacházelo 2006 subjektů, což bylo zhruba 46 % všech ekonomických subjektů na území MAS Podhostýnska. Dále měla největší zastoupení Hošťálková s 546 subjekty a Chvalčov se 425 podnikateli. Podniky na území jsou většinou menší, nejvíce jich je v kategorii 55 – 99 a 100 – 199 zaměstnanců. Nejvýznamnějším zaměstnavatelem je společnost TON, a.s., která se zabývá výrobou nábytku a je v území jediným mezinárodním subjektem v kategorii 500 – 999 zaměstnanců.

Tab. 4- Ekonomické subjekty MAS Podhostýnska 2009 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ekon. subjekty celkem	4050	4180	4243	4342	4359	4364	4364
Zemědělství, les., ryb. %	8,67	8,47	8,23	8,01	7,82	8,16	8,59
Průmysl %	18,81	17,99	18,08	17,57	16,33	15,95	15,74
Stavebnictví %	12,02	12,13	12,04	12,41	12,87	13,57	13,86
Obchod, ubyt., strav. %	29,68	28,40	27,17	26,58	24,29	24,68	25,78

Nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel je zaměstnáno v odvětví průmyslu (viz Tab. 5). Následují služby v oblasti školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost. Zaměstnanost v sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství v průběhu deseti let klesla a v roce 2011 toto odvětví zaměstnávalo pouze 3,7 % ekonomicky aktivních obyvatel území.

Tab. 5- Ekonom. aktivní obyvatelstvo dle odvětví ekon. činnosti (ČSÚ, ©2017)

(v %)	2001	2011
Zemědělství, lesnictví, rybolov	5,83	3,69
Průmysl	37,54	31,40
Stavebnictví	7,93	8,25
Obchod, opravy motorových vozidel	9,27	9,13
Doprava, pošty a telekomunikace	5,66	5,82
Veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	7,11	6,00
Školství, zdravot., veterinární a soc. činnost	10,60	13,91

Podíl nezaměstnaných osob k 31. 12. 2015 na území MAS Podhostýnska byl **7,50 %**. Ačkoliv se za posledních 5 let snižuje, stále se pohybuje nad krajským i celorepublikovým průměrem (viz Tab. 6). To potvrzuje fakt, že Kroměřížsko obecně patří k regionům s vysokou nezaměstnaností. Počet uchazečů o práci v letech 2014 – 2015 několikanásobně převyšoval počet volných pracovních míst. Území MAS Podhostýnska je převážně venkovským regionem (pouze Bystřice pod Hostýnem je městem), kde se obyvatelstvo původně orientovalo převážně na zemědělství. Nezaměstnanost na území tak má přímou souvislost s poklesem zemědělské produkce.

Tab. 6- Nezaměstnanost MAS Podhostýnska 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2008	2009	2010	2011	2013	2014	2015
Uchazeči o zaměstnání	625	1181	1208	1103	1363	1200	999
Volná pracovní místa		-	-	-	-	50	104
Míra nezaměst., podíl nezaměst.¹ MAS	7,72	13,33	13,83	12,10	10,18	8,87	7,50
Míra nezaměst., podíl nezaměst. ČR	4,4	6,7	7,3	6,7	8,17	7,46	6,24
Míra nezaměst., podíl nezaměst. ZLK	3,8	7,3	8,5	7,6	8,34	7,36	5,98

5.4 Struktura půdy

MAS Podhostýnska se rozkládá na pozemcích o velikosti 21 589 ha. Díky přítomnosti Hostýnských vrchů zaujímá největší plochu území (55 %) lesní půda, jejíž rozloha se v průběhu let 2008 – 2012 zvyšovala (viz Tab. 7). K 31. 12. 2015 se největší plocha lesní půdy (3540 ha) nacházela v obci Rajnochovice, následovaly obce Držková (1755 ha), Chvalčov (1726) a Hošťálková (1645 ha). To souvisí s rozlohou těchto obcí a jejich polohou na okraji Hostýnských vrchů. Jelikož se jedná o venkovskou oblast, je po lesní půdě nejvíce zastoupena půda zemědělská. Ta v roce 2015 tvořila 36,6 % rozlohy území (bude dále rozebrána v kap. 7). Velikost vodních ploch se ve sledovaném období pohybuje kolem 134 ha. Zastavěná plocha se v průběhu let mírně snižuje, v roce 2015 zaujímá 272 ha.

¹ MPSV začalo od roku 2013 používat nový ukazatel registrované nezaměstnanosti – Podíl nezaměstnaných osob, který nahradil doposud používaný ukazatel míry registrované nezaměstnanosti. Jde o podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věkové skupině 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. V tabulce je pro období 2008 – 2011 použit ukazatel míry registrované nezaměstnanosti a pro období 2013 - 2015 podíl nezaměstnaných osob.

Tab. 7- Struktura půdy MAS Podhostýnska 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

(ha)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Půda celkem	21586	21590	21588	21593	21593	21594	21595	21589
Zemědělská	7988	7988	7987	7983	7955	7955	7954	7897
Lesní	11859	11860	11862	11870	11884	11884	11884	11880
Vodní	134	133	132	133	134	134	134	135
Zastavěná	277	276	275	274	273	273	273	272
Ostatní	1329	1333	1332	1333	1346	1348	1350	1406

5.5 Dopravní infrastruktura

Dálniční síť ČR je orientována mimo území MAS Podhostýnska a v budoucnu se nepředpokládají žádné změny. I přesto je napojení na dálnici poměrně dobře dostupné. Zatím nejbližší nájezd na dálnici se nachází v Hulíně, ale v plánu je prodloužení této dálnice ve směru Hulín-Fryšták-Lípa, čímž se ještě více přiblíží.

Územím procházejí pouze **silnice II. a III. třídy**. Silnice II. třídy spojují MAS Podhostýnska s okolními městy jako např. Lipník nad Bečvou, Holešov či Fryšták. Na území je celkem 6 úseků silnic této třídy. Pro zajištění dopravní obslužnosti mezi malými obcemi jsou důležité silnice III. třídy, kterých prochází územím 18. Problémem je špatný technický stav částí silnic a zejména místních komunikací. V obcích schází samostatné komunikace pro pěší a cyklisty a také dostatek parkovacích míst. Dopravní obslužnost je zajištěna autobusovou dopravou, avšak četnost spojení je u malých obcí ležících mimo hlavní dopravní tahy mnohdy nedostačující. V 6 obcích je dostupná také **železniční doprava**. Jde o trať spojující Kojetín s Valašským Meziříčím, která je také hojně využívána v rámci cestovního ruchu, jelikož se v blízkosti vlakových zastávek nachází východiska turistických tras (např. Bystřice pod Hostýnem – Hostýn, Loukov – Kelčský Javorník, aj.) Do budoucna se předpokládá s modernizací některých vlakových zastávek tak, aby poskytovaly důstojnější zázemí cestujícím a turistům. (SKRÚ MAS Podhostýnska, 2015, s. 33)

5.6 Cestovní ruch

Odvětví cestovního ruchu znamená pro území MAS vysoký růstový potenciál, neboť oblast nabízí velmi výhodné podmínky pro rozvoj turistiky, rekreace aj. Území disponuje významnými **přírodními i kulturními hodnotami**. Na mnoha místech se stále dodržují některé **valašské tradice** a pořádají tradiční folklórní festivaly. O kvalitě přírody zase vypovídá přítomnost několika Evropsky významných lokalit a Ptačích oblastí Natura 2000,

významných krajinných prvků a památných stromů. Hostýnské vrchy jsou ideální pro rekreaci či turistiku. Mezi známé rekreační oblasti patří zejména Rusava a Rajnochovice, kde převládá extenzivní individuální rekreace v chatách, osadách a chalupách. Tento typ rekreace nepřináší významné zisky z cestovního ruchu ani pracovní příležitosti, naopak zatěžuje krajinu a je plošně a obslužně náročný. Z toho důvodu je současná struktura rekreace na území nedostačující, byť oblast nabízí vysoký rekreační potenciál. (*Strategický plán LEADER MAS Podhostýnska*, 2010, s. 11)

Hostýnské vrchy lákají také množstvím vyznačených **turistických tras**. V posledních letech je na vzestupu také **cykloturistika**, avšak z důvodu kopcovitého území se jedná o náročnější trasy vhodné především pro zdatnější cykloturisty. Značené turistické a cyklistické trasy jsou v zimě využívány běžkaři. Pro potřeby cykloturistiky se využívají sinice a místní či účelové komunikace. Cyklostezky, které by mohly spojit rovinná území, zde zatím chybí. I přesto má cykloturistika na území vysoký rozvojový potenciál. MAS Podhostýnska navrhla v rámci generelu dopravy Zlínského kraje 3 významné regionální cyklotrasy a 1 významnou místní trasu. (*SKRŮ MAS Podhostýnska*, 2015, s. 33-34)

Jak už z názvu MAS vyplývá, důležitým bodem celého území a také nejznámějším místem mikroregionu je Svatý Hostýn. Jde o nejnavštěvovanější a druhé nej památnější (po Velehradu) poutní místo na Moravě. Na Hostýně se nachází barokní chrám Nanebevzetí Panny Marie, křížová cesta Dušana Jurkoviče a řada dalších památných objektů, které mají za následek vysoký náboženský cestovní ruch. Na vyšším vrcholu hory se nachází také větrná elektrárna s rozhlednou. K výletům v okolí lákají také zříceniny hradů Křídlo, Obřany, Chlum a Šaumburk. Na nejvyšším bodě Hostýnských vrchů – Kelčském Javorníku je pak umístěna 35 m. vysoká rozhledna Javorník. V přirozeném centru celého území – Bystřici pod Hostýnem je k vidění zámek přestavený z původní renesanční tvrze. Ve městě se nachází také vila Thonet, kde pobývali potomci slavného zakladatele továrny na ohýbaný nábytek Michaela Thoneta. Turisté si zde přijdou na své i v zimě. Troják, Tesák a Rusava patří mezi centra sjezdového lyžování a v okolí jsou i trasy pro běžkaře. V létě pak mohou využít koupaliště v Bystřici pod Hostýnem, v Osíčku či na Rusavě. V Rajnochovicích si pak turisté mohou vyzkoušet hipoturistiku, která patří v posledních letech mezi vyhledávané rekreační aktivity. (*Podhostýnský mikroregion*, ©2017)

6 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA ROŽNOVSKO

Místní akční skupina Rožnovsko byla založena za účelem všestranné podpory regionu Rožnovsko 6. 6. 2006. Nejprve se jednalo o občanské sdružení 25 členů, z nichž bylo 10 obcí. V dalších letech se k MAS přidalo postupně 21 členů, včetně 4 obcí. Od 1. 1. 2014 došlo ke změně právní formy na spolek, oficiální název je tedy Místní akční skupina Rožnovsko, zapsaný spolek. K datu 29. 2. 2016 čítá celkem 46 členů. (*SKRŮ MAS Rožnovsko*, 2016, s. 9)

Území MAS Rožnovsko je vymezeno následujícími obcemi: Dolní Bečva, Horní Bečva, Prostřední Bečva, Krhová, Hutisko-Solanec, Rožnov pod Radhoštěm, Střítež nad Bečvou, Valašská Bystřice, Valašské Meziříčí, Vidče, Velká Lhota, Vigantice, Zašová a Zubří. Celkem se jedná o 14 obcí. Mezi hlavní cíle MAS Rožnovsko patří zejména aktivizace občanů mikroregionu, sjednocování lidí, budování partnerství a podpora dobrovolné činnosti při různých aktivitách místních subjektů (obcí, veřejnosti, podnikatelů, spolků a zájmových sdružení). (*MAS Rožnovsko*, ©2017)

Obr. 3- Územní obvod a území obcí MAS Rožnovsko k roku 2016

(*MAS Rožnovsko*, ©2017)

MAS Rožnovsko leží v severovýchodní části Zlínského kraje, konkrétněji mezi Moravskoslezskými Beskydami a Hostýnsko-vsetínskou hornatinou. Spojuje některé obce mikroregionu Rožnovsko a mikroregionu Valašskomeziříčsko-Kelečsko. Jedná se o území obcí patřící pod ORP Valašské Meziříčí (5 obcí) a ORP Rožnov pod Radhoštěm (9 obcí),

z hlediska okresu jde o bývalý okres Vsetín. Z obcí MAS mají statut města celkem tři obce, a to Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí a Zubří. Celé území má rozlohu kolem 322 km². Vzhledem ke své výhodné poloze a kvalitnímu životnímu prostředí se oblast stala v 19. stol. centrem cestovního ruchu. (*MAS Rožnovsko*, ©2017)

K 31. 12. 2016 má MAS Rožnovsko 46 členů. Následující tabulka zobrazuje jejich členění dle sektorů (*SKRÚ MAS Rožnovsko*, 2016, s. 9):

Tab. 8- Členská základna MAS Rožnovsko

Sektor	Absolutní četnost	Relativní četnost
Soukromý	26	57 %
Neziskový	6	13 %
Veřejný	14	30 %
CELKEM	46	100 %

6.1 Přírodní podmínky

MAS Rožnovsko zahrnuje území s kvalitní a zachovalou přírodou. Nachází se zde **chráněná krajinná oblast Beskydy**, která je mimořádnou a nejrozsáhlejší oblastí mezi českými velkoplošnými chráněnými územími. CHKO Beskydy tvoří velkou část území zahrnující zbytky původních lesů se vzácnými karpatskými živočichy a rostlinami. Mezi významné přírodní prvky patří i barevně pestré louky a pastviny, podzemní i povrchové pseudokrasové jevy. Kromě chráněné krajinné oblasti je v okolí vyhlášeno rovněž **59 maloplošných zvláště chráněných území**. CHKO Beskydy má od roku 2005 dvě ptačí oblasti – Beskydy a Horní Vsacko patřící do evropské soustavy chráněných území Natura 2000. (*SKRÚ MAS Rožnovsko*, 2016, s. 76)

Divoké štěrkonosné toky, jež k sobě vážou mizející druhy rostlin a živočichů vytváří charakteristický znak Rožnovska a jeho říční síť. Území se nachází v oblasti kvalitní a bohaté zásoby pitné vody v ČR, dokonce se jedná o dvě Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) – Vsetínské Beskydy a Beskydy. Největší řekou je Bečva vzniklá soutokem Vsetínské a Rožnovské Bečvy. Rožnovská Bečva je kratší než Vsetínská Bečva a tvoří pomyslnou hranici mezi Vsetínskými vrchy a Moravskoslezskými Beskydy. Vodní toky na území patří do povodí Dunaje a ústí do Černého moře. Problémem, který se v Beskydech projevuje především při větších deštích, je **nízká schopnost krajiny zadržovat vodu**. Důvodem je velká svažitost a geologické podloží. Proto jsou nenahraditelným prvkem

krajiny mokřady, které zadržují vodu a tím dokáží zabránit povodním nebo naopak ochlazují vyschlou krajinu. Kvalita vod na celém území je velmi dobrá, nepřekračující normy environmentální kvality. Vzhledem k hojnému počtu turistů docházejících pro vodu do studánek, jsou pravidelně dělány laboratorní rozborů. Studánky s nejlepší kvalitou vody jsou studánka Stračka v Zašové a Sachova studánka v Horní Bečvě. Podzemních vod je na území Beskyd nedostatek z důvodu málo propustných hornin karpatského flyše. Oblast má dvě větší vodní nádrže v minulosti využívané k zadržování vody, nyní však slouží spíše k rekreačním účelům. Některé prameny obsahují vápenitou vodu, ale i přesto má MAS Rožnovsko ve srovnání se Zlínským krajem i celou ČR **nejlepší kvalitu povrchových vod**. (SKRÚ MAS Rožnovsko, 2016, s. 76-79)

Kvalita **ovzduší** je ovlivňována přírodními podmínkami a na území MAS Rožnovsko je označena za velmi dobrou. V některých lokalitách ale přece jen dochází ke zvýšenému výskytu problémových škodlivin. Jedná se hlavně o větší města a zatížené komunikace. Na znečištění ovzduší mají největší podíl lokální topeniště, doprava a továrny s chemickou výrobou DEZA a CABOT. Tyto továrny mají negativní vliv na ovzduší Valašského Meziříčí, neboť jsou největším zdrojem NO₂, SO₂, benzenu a amoniaku. Stav ovzduší je závislý také na klimatických podmínkách, zhoršuje se při nižších teplotách. Většina obcí MAS prošla v 90. letech plynofikací, ale pro obyvatele je ekonomicky výhodnější používání tuhých paliv. Kvalitě ovzduší také neprospívá uzavřenost údolí, jelikož vzduch se zde hůře promíchává a tím se škodlivé plyny a částice zadržují v místě jejich vzniku. V porovnání se Zlínským krajem a ČR má území MAS Rožnovsko **nadprůměrnou hodnotu emisí ze stacionárních zdrojů**. To je způsobeno zmíněnými lokálními topeništi a průmyslovými zónami ve městech. Emise mají negativní dopad na lesní porosty, některé lesy na území MAS náleží do pásem emisního ohrožení. (SKRÚ MAS Rožnovsko, 2016, s. 80-82)

V posledních letech se do oblasti vrací některé dříve vytlačené **druhy živočichů**. Opět se zde objevují například medvěd hnědý, vlk a rys ostrovid. Díky častým úpravám vodních toků jsou nejhroženějším druhem vodní živočichové. Některé druhy tak úplně vymizely (mihule potoční) a dnes se v místních tocích nachází asi 35 druhů ryb. V menších tůňkách, mělčinách a vodních nádržích se vyskytují obojživelníci, z nichž je pro území MAS významný čolek horský a čolek karpatský. Početnost a rozmanitost živočišných druhů v krajině negativně ovlivňuje činnost člověka (hospodaření, rekreace, úprava řek, aj.). (SKRÚ MAS Rožnovsko, 2016, s. 78)

6.2 Obyvatelstvo

Na území MAS Rožnovsko žilo k 31. 12. 2015 **63 988 obyvatel**. Hustota zalidnění je poměrně vysoká – zhruba **199 obyvatel na km²**, přitom průměr ČR se pohybuje kolem 133 obyvatel na km². Nejvíce obyvatel je ve věku 15 – 64 let (66 %), následuje skupina obyvatel ve věku 65 let a více (19 %). Třetí, nejnižší věková kategorie 0 – 14 let je na území zastoupena nejméně, a to pouze 15 %. Z hlediska pohlaví mají mírnou převahu ženy, ty totiž představují 51,12 % populace. Pokud se zaměříme na jednotlivé obce, zjistíme, že pouze dvě obce mají méně než tisíc obyvatel. Jedná se o obec Střítež nad Bečvou (850 obyvatel) a o obec Velká Lhota - nejmenší obec s 497 obyvateli. Naopak nejvíce obyvatel má Valašské Meziříčí (22 449) a Rožnov pod Radhoštěm (16 541), na třetím místě se nachází Zubří (5 579 obyvatel).

Vývoj počtu obyvatel vykazuje v průběhu let 2008 – 2015 klesající tendenci. Od roku 2008 došlo ke snížení o 4,3 %. Důvodem poklesu je jak záporný přirozený přírůstek, který se začal objevovat od roku 2011, tak záporné migrační saldo. Celý region je tedy dlouhodobě migračně ztrátový, to znamená, že atraktivita území se snižuje. Rok 2015 přinesl za posledních 7 let největší úbytek populace, kdy se počet obyvatel snížil o 214 osob. Dalším problémem se jeví stárnutí populace. Z následující tabulky (Tab. 9) lze pozorovat každoročně se zvyšující podíl osob ve věku 65 let a více. Stárnutí obyvatelstva je však problémem celé ČR i většiny vyspělých evropských zemí.

Tab. 9- Obyvatelstvo MAS Rožnovsko v letech 2008 - 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel	66852	66732	66694	66478	66301	64393	64202	63988
Narození	723	743	697	649	634	594	616	628
Zemřelí	640	695	670	695	687	628	658	695
Migrační saldo	7	-168	-65	-26	-124	-175	-149	-147
Celk. přírůstek	90	-120	-38	-72	-177	-209	-191	-214
Podíl ≤ 14 let v %	14,17	14,15	14,20	14,44	14,51	14,60	14,68	14,80
Podíl ≥ 65 let v %	15,21	15,69	16,19	16,84	17,43	18,24	18,74	19,23

Nejvíce vzdělané obyvatelstvo žije v Rožnově pod Radhoštěm a ve Valašském Meziříčí. Je tomu tak z toho důvodu, že tato města jsou také sídlem několika středních škol a poboček vysokých škol. Nejhorší situace je pak ve venkovských obcích. Dle SLDB 2011 žilo v tomto roce na území **13,04 % osob s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzdělá-**

ním. Osob bez vzdělání nebo pouze se základní školou bylo zhruba 19 %. Nejpočetnější skupinu tvořily osob se středoškolským vzděláním bez maturity (33,79 %).

6.3 Ekonomické subjekty a zaměstnanost

Zejména díky přítomnosti dvou velkých měst se na území MAS Rožnovsko nachází vysoký počet ekonomických subjektů. Počet podniků se pohybuje kolem 15 tis. (viz Tab. 10). Nejvíce subjektů podniká v obchodu, ubytování a stravování (27,49 %). Většinou se však jedná o malé, případně střední podnikatele, kteří mají význam spíše pro cestovní ruch. Hlavním zdrojem zaměstnanosti jsou větší průmyslové podniky ve městech. K dominujícím druhům průmyslu patří automobilový průmysl, výroba polovodičových součástek, polovodičů či zdravotnického materiálu. Průmyslové podniky zaujímají 13,71% podíl všech subjektů. Dále následuje odvětví stavebnictví, kde podniká 11,54 % subjektů. Nejmenší zastoupení má odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství, protože na území je pouze **893 zemědělských podniků, tj. 5,91 %**. V období 2009 – 2015 můžeme pozorovat vzrůstající podíl subjektů ze sektoru služeb, ale také zemědělství, lesnictví a rybářství.

Jen na území Valašského Meziříčí je koncentrováno přes 5 tisíc ekonomických subjektů. V Rožnově pod Radhoštěm jich je přes 4 tis. a v Zubří více než tisíc. Mezi největší zaměstnavatele na území patří dle Registru ekonomických subjektů (©2017) například společnost ON SEMICONDUCTOR CZECH REPUBLIC, s.r.o., zaměstnávající více než 1300 zaměstnanců, společnost DEZA, a.s. s počtem zaměstnanců kolem 900, Gumárny Zubří, a.s. (přes 800 zaměstnanců), MP Krásno, a.s. (kolem 600 zaměstnanců), Brose CZ spol. s r.o. (přes 250 zaměstnanců), ROBE lighting s.r.o. (přes 250 zaměstnanců) aj. Ve srovnání s územím MAS Podhostýnska, kde se nachází pouze jeden velký významný podnik, je v oblasti MAS Rožnovsko významných podniků mnohem více. Zaměstnanost tedy není závislá pouze na jednom subjektu, což pro obyvatele představuje z hlediska pracovních příležitostí obrovskou výhodu.

Tab. 10- Ekonomické subjekty MAS Rožnovsko 2009 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ekon. Subjekty celkem	14708	14930	15154	15140	14824	14950	15102
Zemědělství, les., ryb. %	4,43	4,55	4,65	4,77	4,60	4,80	5,91
Průmysl %	16,07	15,51	15,16	14,60	13,71	13,88	13,71
Stavebnictví %	11,13	11,32	11,46	11,66	11,25	11,73	11,54
Obchod, ubyt., strav.	31,82	30,49	29,02	28,32	25,40	26,68	27,49

Následující tabulka (Tab. 11) zobrazuje rozdělení ekonomicky aktivních obyvatel dle odvětví ekonomické činnosti. Nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel území MAS Rožnovsko pracuje v odvětví průmyslu, následují služby v oblasti školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost. V zemědělství, lesnictví a rybolovu bylo v roce 2011 zaměstnáno pouze 1,9 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Tab. 11- Ekonom. aktivní obyvatelstvo dle odvětví ekon. činnosti (ČSÚ, ©2017)

(v %)	2001	2011
Zemědělství, lesnictví, rybolov	2,59	1,90
Průmysl	40,55	36,82
Stavebnictví	8,45	7,29
Obchod, opravy motorových vozidel	9,07	8,90
Doprava, pošty a telekomunikace	5,47	4,02
Veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	3,69	3,42
Školství, zdravotnictví, veterinární a soc. činnost	9,73	11,41

Nezaměstnanost se dříve pohybovala nad krajským i celorepublikovým průměrem. Nyní však postupně dochází ke sblížení těchto hodnot. Od roku 2013 je v příložené tabulce (Tab. 12) srovnáván podíl nezaměstnaných osob oproti dřívějšímu sledování míry nezaměstnanosti (nová metodika MPSV). Od tohoto roku se také hodnoty liší jen mírně. V roce 2015 tvořil podíl nezaměstnaných osob **6,66 %**. Jak můžeme vidět, zlepšení je situace na trhu práce dokazuje i vzrůstající počet nabízených pracovních míst. I když volná pracovní místa stále neuspokojí celkovou poptávku po pracovních místech, došlo mezi lety 2014 – 2015 k jejich skokovému nárůstu.

Tab. 12- Nezaměstnanost MAS Rožnovsko 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

	2008	2009	2010	2011	2013	2014	2015
Uchazeči o zaměstnání	2514	3848	3911	3595	4014	3472	2889
Volná pracovní místa	-	-	-	-	-	281	1050
Míra nezaměst., podíl nezaměst. MAS	7,57	12,67	12,12	11,51	9,04	7,83	6,66
Míra nezaměst., podíl nezaměst. ČR	4,4	6,7	7,3	6,7	8,17	7,46	6,24
Míra nezaměst., podíl nezaměst. ZLK	3,8	7,3	8,5	7,6	8,34	7,36	5,98

Zaměstnanost regionu ovlivňují především podnikatelské aktivity v regionálních průmyslových centrech, jimiž jsou samozřejmě největší města - Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí a Zubří. Na vzestupu je také odvětví služeb, kde vzniká čím dál víc pracovních příležitostí. Služby nejvíce profitují z cestovního ruchu, který nabízí vysoký rozvojový potenciál.

6.4 Struktura půdy

Celková rozloha MAS Rožnovsko byla v roce **32 186 ha** (viz Tab. 13). Vzhledem k přítomnosti CHKO Beskydy a dalších významných přírodních oblastí, dominuje mezi všemi druhy půdy půda lesní. Ta se k 31. 12. 2015 rozkládala na 52,6 % území, tedy více než polovinu rozlohy MAS tvoří lesy. Plocha lesní půdy od roku 2008 poklesla o 2,3 %, v posledních letech však mírně stoupá. Největší rozloha lesní půdy je zaznamenána v katastru obcí Horní Bečva (2 786 ha) a Valašská Bystřice (2 338 ha). Půda zemědělská zasaňoval v roce 2015 na 35 % území. Z tabulky je patrné její každoroční snižování, jelikož od roku 2008 došlo k více než 5% poklesu. Na území je velmi nízký podíl zastavěné plochy. Ten činí něco málo pod 2 %. Vodní plochy zaujímají zanedbatelnou část území, neboť 313 ha nepředstavuje ani 1 % rozlohy celého území.

Tab. 13- Struktura půdy MAS Rožnovsko 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

(ha)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Půda celkem	33290	33293	33294	33291	33290	32184	32184	32186
Zemědělská	11900	11880	11876	11866	11856	11258	11252	11249
Lesní	17323	17330	17327	17330	17330	16927	16930	16931
Vodní	320	321	321	322	323	313	313	313
Zastavěná	631	628	623	620	622	599	598	598
Ostatní	3116	3133	3148	3154	3158	3088	3092	3095

6.5 Dopravní infrastruktura

Stejně tak jako územím Podhostýnska, ani Rožnovskem neprochází žádná dálnice. Z obcí MAS Rožnovsko je možné napojit se na dálnici v Bělotině, což je asi 23 km od Valašského Meziříčí a 51 km z Horní Bečvy. Územím však prochází významné silniční a železniční tahy. Silnice č. I/35 Valašské Meziříčí – Bumbálka je silnicí s regionálním významem, ale zároveň je nejproblematičtější kvůli velkému dopravnímu zatížení. Frekvence dopravy na této silnici je více než 13 tis. vozidel za den. Další problematickou silnicí je silnice č. I/57 spojující Zlínský a Moravskoslezský kraj, která nemá dostatečnou kapacitu a tak se ve Valašském Meziříčí tvoří časté dopravní zácpy. I zde je podobně **vysoká frekvence dopravy**, kterou někdy nemají ani dálnice. Komunikační síť na území MAS se skládá ze 4 silnic I. třídy, 2 silnic II. třídy. Následují další důležité komunikace spojující obce a turistická a rekreační střediska. Vzhledem k sídelnímu systému je na území relativně nízká hustota silniční sítě. (*Strategický plán LEADER MAS Rožnovsko, 2007, s. 8*)

V úseku Valašské Meziříčí - Rožnov pod Radhoštěm je možné využít **železniční dopravu**. Z obcí MAS jsou na ni dále napojeny Krhová, Střítež nad Bečvou, Zašová a Zubří. Důležitý železniční uzel ve směru na Slovensko, dále na Břeclav, Ostravu či Hranice na Moravě představuje železniční stanice ve Valašském Meziříčí. Některé železniční přejezdy jsou však nebezpečné a pro svou nepřehlednost se často stávají příčinou dopravních nehod s vážnými následky. Nevýhodou železniční dopravy je zastaralost jak samotné tratě, tak vozového parku. (*Strategický plán LEADER MAS Rožnovsko, 20047, s. 8-9*)

Z Horní Bečvy do Valašského Meziříčí se dostanete také na kole. Vede tudy II. úsek **cyklostezky Bečva**, na kterou navazují i další vyznačené cyklotrasy. V sezóně je možné pro přepravu jízdních kol v úseku Rožnov pod Radhoštěm – Valašské Meziříčí využít cyklobusy. (*SKRÚ MAS Rožnovsko, 2016, s. 67*)

6.6 Cestovní ruch

Pro rozvoj cestovního ruchu má celé území MAS Rožnovsko velmi dobré kulturní a přírodní podmínky. Taktéž infrastruktura pro zimní i letní rekreaci je na dobré úrovni, v mnohých místech však svou kvalitou a rozsahem neodpovídá standardům vyspělých států západní Evropy. Z hlediska přírodních podmínek je největším turistickým lákadlem samotná krajina Beskyd, Veřovických a Vsetínských vrchů. Nabízí možnosti pro provozování jak pěší turistiky, tak cykloturistiky či hipoturistiky. V zimních měsících a dobrých sněhových podmínkách dominují aktivity jako sjezdové a běžecké lyžování. Díky širokému spektru fauny a flóry je dalším turistickým lákadlem CHKO Beskydy. (*SKRÚ MAS Rožnovsko, 2016, s. 71-72*)

Rekreační a turistické oblasti a atrakce spojuje síť turistických tras. Po jedné ze stezek je možné např. vystoupat na vrchol Veřovických vrchů – Velký Javorník, kde je umístěna rozhledna a chata. Místo je hojně navštěvované nejen turisty, ale i paraglidisty. Nejznámější a typickou lokalitou pro MAS Rožnovsko jsou nicméně **Pustevny** (1018 m. n. m.), sedlo poblíž Radhoště patřící k obci Prostřední Bečva. Na Pustevnách jsou k vidění dřevěné stavby postavené v lidovém slohu na návrh Dušana Jurkoviče koncem 19. století. Jedná se také o jedno z nejznámějších lyžařských středisek v Beskydech. V zimním období je možné využít několika **lyžařských středisek**. Vedle Pusteven je to Soláň, Horní Bečva, Ski areál Bůřov nebo Ski areál Veselá. V létě je zase populární zejména horská turistika, které slouží více než 150 km značených turistických tras. Význam má také přehrada v obci Horní Bečva sloužící ke koupání, rybaření či provozování vodních sportů. Možnost ke koupání

nabízí také obce Prostřední Bečva, Hutisko-Solanec, Vigantice a Zubří. (*Strategický plán LEADER MAS Rožnovsko*, 2007, s. 72, s. 15-16)

Ubytovacích zařízení je v území MAS Rožnovsko dostatek. Nejvíce těchto zařízení je v katastru obcí Horní Bečva a Rožnov pod Radhoštěm. Je zde celá řada hotelových zařízení nabízejících kvalitní služby i náročné klientele. Chatové oblasti slouží k rekreaci jak během zimy, tak v létě. Některé chaty představují druhé bydlení pro osoby (většinou z Ostravska) směřující za klidem a kvalitním životním prostředím. (*SKRÚ MAS Rožnovsko*, 2016, s. 74)

MAS Rožnovsko je oblastí s **bohatou kulturní hodnotou**, což je dáno především blízkostí měst Rožnov pod Radhoštěm a Valašské Meziříčí. V prvním ze jmenovaných měst se nachází **Valašské muzeum v přírodě**, kde se odehrává většina kulturních aktivit. Také život v obcích je naplněn mnoha společenskými a kulturními akcemi (výstavy, plesy, různé organizace a spolky). Mezi nejvýznamnější kulturní akce patří Gulášfest, Meziříčská muzejní noc, Valašský špalíček aj. K nejvýznamnějším památkám území se řadí např. socha Radegasta na cestě z Pusteven na Radhošť, kaple sv. Cyrila a Metoděje na Radhošti, turistické stavby Maměnka, Libušín, Stará hospoda, zvonička a salaš na Pustevnách, Hrad Rožnov, aj. (*SKRÚ MAS Rožnovsko*, 2016, s. 37-48)

7 ZEMĚDĚLSTVÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Území Zlínského kraje (dále jen „ZLK“) má členitý charakter. Část kraje tvoří rovinatá a úrodná oblast kolem toku řeky Moravy vhodná na pěstování ovoce, zeleniny a náročnějších plodin - Slovácko na Uherskohradištsku a Haná na Kroměřížsku (*Statistická ročenka Zlínského kraje*, 2016, s. 21). Většina rozlohy kraje se však vyznačuje **vertikálně členitým terénem** tvořeným pahorkatinami a pohořími. V těchto oblastech se využívají specifické formy zemědělské produkce napomáhající zachovat krajinný ráz i místní kulturu. Horské pastviny a louky poskytují ideální podmínky pro pastevectví.

Jelikož hornaté oblasti zasahují jak do území MAS Podhostýnska (Hostýnsko-Vsetínská hornatina), tak do území MAS Rožnovsko (Moravskoslezské Beskydy), je zde pro členitost a svažitost terénu obtížné zemědělskou půdu obdělávat. Z rozlohy celého kraje bylo ke konci roku 2016 48,6 % zemědělské půdy a 51,4 % půdy nezemědělské. Nejmenší podíl zemědělské půdy vykazoval okres Vsetín, kde tato půda tvořila pouze 35,2 %. Ze zemědělské půdy bylo na úrovni kraje nejvíce orné půdy, a to 62,9 %. Trvalých travních porostů bylo 29,8 % a 5,2 % zahrad a ovocných sadů. Většina půd ZLK je **minerálně chudá** (kromě hořčíku a draslíku) a má nedostatek humusu. Převážnou část tvoří **hnědé půdy a podzoly**, v hornatých částech území jsou chudé kamenité a šterkovité středně těžké až těžké půdy. V Hornomoravském i Dolnomoravském úvalu přechází tyto půdy na úrodné hnědozemě i černozemě, blíže k toku Moravy jsou pak lužní půdy. (*Statistická ročenka Zlínského kraje*, 2016, s. 21) Západní část území MAS Podhostýnska je této úrodné nížinné oblasti součástí. Díky zmíněným přírodním podmínkám je zaměření zemědělské výroby v různých částech kraje odlišné. V okresech Uherské Hradiště a Kroměříž převažuje vzhledem k úrodným moravským úvalům rostlinná výroba. Zlínsko a Vsetínsko je z důvodu polohy v horských a podhorských oblastech zaměřeno více na extenzivní živočišnou výrobu.

V důsledku transformačních procesů po roce 1989 již zemědělství nepatří k odvětvím majícím významný vliv na strukturu zaměstnanosti jak v celé ČR, tak ve ZLK. K 31. 12. 2015 bylo nejvíce osob v kraji zaměstnáno v oblasti tržních i netržních služeb (49,3 %), následoval průmysl a stavebnictví (47,9 %). Zemědělství zaměstnává čím dál méně osob, v primárním sektoru ZLK pracovalo **pouze 2,7 % zaměstnaných**. Váha zemědělství ve struktuře národního hospodářství, zjišťovaná podílem hrubé přidané hodnoty ze zemědělství na HDP, dlouhodobě klesá. Zemědělství však zůstává jedním z nejdůležitějších předpokladů trvalého rozvoje venkovských oblastí. (*Hospodářství Zlínského kraje*, ©2017)

Zmíněné transformační procesy přinesly do agrárního sektoru ČR výrazné změny, které nadále ovlivňovaly vývoj zemědělské produkce. Období po druhé světové válce je charakteristické výrazným rozvojem zemědělství, kdy byly snahy vypěstovat co největší objem produkce i přesto, že se jednalo o nerentabilní výrobu. Kolektivizace zemědělství měla za následek vznik státních podniků a velkých zemědělských podniků typu JZD. Největší vzestup domácí výroby, spotřeby potravin a zahraničního obchodu proběhl v sedmdesátých a osmdesátých letech. Docházelo k růstu mezd v zemědělství, k rozvoji vyspělých technologií, růst objemu domácí agrární produkce způsobil vyšší koupěschopnost obyvatel a větší spotřebu. V 80. letech převládala produkce obilovin, jež tvořila téměř 38 % rostlinné produkce. Živočišná výroba se soustředila zejména na produkci masa, což bylo zajišťováno hlavně chovem drůbeže a prasat, chov skotu byl náročnější a vyvíjel se pomaleji. Do roku 1980 převažovala živočišná produkce s 58% podílem na zemědělské výrobě. Později začal vzrůstat vliv produkce rostlinné. Toto intenzivní zemědělství s používáním průmyslových hnojiv mělo výrazné negativní dopady na venkovské životní prostředí. Velký zábor půdy způsobil, že více než polovina zemědělské půdy byla ohrožena erozí. K dalším negativním vlivům patří také úbytek organické hmoty, kdy velkochovy bez podestýlek způsobily nedostatek organických látek v půdě, čímž se snížila její kvalita. Ze svažitého terénu byla průmyslová hnojiva smývána, což znamenalo kontaminaci povrchových i podzemních vod. Zvyšující se spotřeba materiálu a energie zvýšila náklady na výrobu. Nejen z těchto důvodů byla přeměna celého systému nezbytná. (*Regionální geografické aspekty transformace zemědělství České republiky*, ©2017)

Přechodem na tržní ekonomiku se české zemědělství odklonilo od intenzivní výroby a omezení produkce v nevhodných klimatických podmínkách znamenalo snižování rozlohy orné půdy, která byla zatravňována do podoby luk a pastvin. Extenzifikace výroby byla spojena i s poklesem používání průmyslových hnojiv. Změny zasáhly také vlastnické struktury zemědělských podniků. V rámci restitucí byla dříve znárodněná půda navracena původním majitelům či potomkům a zemědělská družstva se transformovala na obchodní společnosti, část se rozpadla. Některé náhrady byly poskytovány i v naturáliích, což způsobilo pokles v počtu hospodářských zvířat. Na Zlínsku se to projevilo razantním úbytkem skotu. Období prvních tří let po transformaci bylo provázeno výrazným poklesem zemědělské výroby (o 23 %), do roku 2006 pak pokles činil 34 %. Největší vliv na tom měl již zmíněné snížení stavu skotu, který se snížil přibližně o 49 %. Česká republika tak přestala být v potravinách soběstačná. V roce 1990 byly zrušeny dotace na potraviny (tzv. záporná

daň), což zemědělci kompenzovali zdražením potravin o 25 %. V důsledku zdražení klesala poptávka spotřebitelů a tím i odvozená poptávka zemědělců po surovinách. Trh byl tak ještě více ohrožen dovozem levných zemědělských produktů ze zahraničí. Výrazněji než produkce se snižoval počet zaměstnanců v zemědělství. V roce 1995 bylo na Zlínsku více než 10 pracovníků na 100 ha zemědělské půdy. To představovalo výrazný rozdíl v porovnání se situací v Čechách. Na Moravě byla zaměstnanost v zemědělství vyšší ať už v oblastech moravských úvalů, tak v podhůří. Průměrná hrubá mzda v zemědělství se v roce 2004 pohybovala na úrovni 72 % průměrné hrubé mzdy celého národního hospodářství. (*Hospodářství a životní prostředí v ČR po roce 1989*, 2008, s. 96-99)

Od roku 1998 se začalo počítat se vstupem ČR do EU a v platnost vstoupila koncepce agrární politiky na období 1999 – 2003. Začal se projevovat čím dál větší nesoulad mezi cenami vstupů do zemědělství a cenami zemědělských výrobců, kdy zemědělství výrobci stále více ztráceli.

V předvstupním období (2001 – 2003) byla roční zemědělská produkce ČR průměrně 99,6 mld. Kč. Mírně převažovala produkce rostlinná s 50,3% podílem. Po vstupu do EU (2004 – 2009) byla průměrná roční produkce 104,9 mld. Kč, což představuje nárůst o 5,3 %. Podíl rostlinné produkce se zvýšil na 54,3 %. Živočišná produkce zaznamenala pokles především u vepřového masa. (Bašek, 2010, s. 24)

Následující podkapitoly podrobněji popisují další vývoj zemědělské produkce v rozdělení na rostlinnou a živočišnou výrobu. Údaje v tabulkách a přidružený komentář reprezentují stav ve Zlínském kraji, jelikož statistická data za okresy a nižší územní obvody nejsou k dispozici.

7.1 Komodity rostlinné výroby

Příložená tabulka (Tab. 14) podává přehled o velikosti osevních ploch vybraných rostlinných komodit. Je srovnáváno období před vstupem do EU, s rokem vstupním a dále se současným stavem. Poslední řádek tabulky se zaměřuje na množstevní výnosy z obilovin.

Z šetření osevů za rok 2015 bylo zjištěno, že nejvíce vypěstovaných plodin na území kraje jsou obiloviny (57,6 %), poté olejniny (17,5 %) a následně pícniny na orné půdě (19,8 %). V průběhu 90. let došlo u **obilovin** ke značnému snížení hektarových výnosů a celkové produkce. V posledních letech dochází ke stabilizaci. Přesto že se osevní plocha obilovin od roku 2002 do roku 2015 mírně snížila, došlo ke zvýšení sklizně o 22 %. V roce 2015

bylo ve ZLK sklizeno 338 tis. tun obilí, což v porovnání s rokem 2014 představuje pokles o 20 tis. tun, ale v porovnání s rokem 2002 nárůst o 61 tis. tun. Nejvíce bylo sklizeno pšenice, konkrétně 231 tis. tun, tj. 68,3 % celkové sklizně obilovin. Ječmen s množstvím 66 tis. tun tvořil 19,6 % sklizně obilovin a kukuřice představovala 12% podíl obilovin (41 tis. tun). Sklizeň obilovin byla v ČR v roce 2015 přes meziroční pokles nadprůměrná a zabezpečující domácí spotřebu. Výnosy obilovin byly ve ZLK v roce 2015 6,25 t/ha, oproti roku 2002 se jedná o 32% nárůst. Hektarové výnosy pšenice byly ještě o něco vyšší, a to 6,59 t/ha. Podle strukturálního šetření v zemědělství z roku 2005 byly ve všech okresech ZLK obiloviny pěstovány nejvíce. V okrese Kroměříž byla osevní plocha obilovin 24,8 tis. ha, což představovalo nejvyšší podíl mezi okresy (62,5 %). Naopak nejmenší osevní plochu obilovin měl okres Vsetín, pouze 6,2 tis. ha.

Největší meziroční nárůst osevních ploch byl zaznamenán u **luskovin** a to o 146 %. V roce 2015 bylo v kraji sklizeno 4 897 tun luskovin, z nichž 87 % představoval hrách setý na zrno. Plochy pro osev luskovin mají však stále v porovnání s ostatními osevními plochami malou výměru. Může za to nízká rentabilita a také ekonomická konkurenceschopnost v porovnání s obilovinami a olejinami. Osevní plocha **okopanin** od roku 2002 neustále klesá. V průběhu 13 let se zmenšila o 53 %. Celkově bylo v roce 2015 sklizeno 100,4 tis. tun okopanin, z čehož 93 % bylo cukrovky technické a pouze 6 % brambor. Osevní plocha **řepky** byla největší v roce 2013, kdy měla rozlohu 16 089 ha. Sklizeň byla nejvyšší o rok později, kdy bylo sklizeno přes 60 tis. tun řepky. V roce 2015 pak došlo u sklizně řepky k téměř 27% poklesu a rovněž klesl výnos na 3,5 t/ha (v roce 2014 byl 4,03 t/ha). Rozšíření ploch řepky olejky je dáno jejími stabilními cenami a dobrými odbytovými možnostmi. V roce 2015 bylo při pěstování olejin možné využít podpory prostřednictvím přímých plateb. Vedle řepky se ve ZLK pěstují i další olejininy, a to mák a hořčice na semeno. Řepka však tvoří zhruba 75 % olejin.

Osevní plochy píce se do roku 2013 zmenšovaly, poté začaly každoročně mírně růst. Od roku 2002 jde však o 17 % pokles osevní plochy. V roce 2015 bylo sklizeno přes 120 tis. tun píce. Mezi pícemi dominuje kukuřice na zeleno a na siláž (zaujímá 42 % osevní plochy píce), následují vojtěška a jetel červený.

V sektoru **ovoce a zeleniny** se za posledních 20 let změnil charakter spotřebitelské poptávky. Produkce přestala být soběstačná ke krytí spotřebitelských nároků. Soběstačnost u ovoce se nyní pohybuje kolem 40 % a u zeleniny pouze kolem 30 %. Z tabulky je patrné, že po vstupu do EU začala osevní plocha zeleniny klesat. Důvodem byl rozmach zahraničních

obchodních řetězců, růst dovozu z ostatních zemí EU a nerovnováha v poskytovaných dotacích mezi novými a původními členskými státy. V roce 2015 došlo prozatím k nejrapidnějšímu meziročnímu poklesu ve sklizni zeleniny, jelikož při sklizni 2,6 tis. tun činilo snížení 42 %. Ze zeleniny je ve ZLK nejvíce pěstováno zelí a cibule.

Tab. 14- Vybrané údaje rostlinné výroby ve ZLK, 2002 – 2015 (ČSÚ, ©2017)

Osevní plocha (ha)	2002	2003	2004	2013	2014	2015
Obiloviny	58 391	53 558	61 495	55 615	54 856	55 082
Luskoviny	992	1 063	1 043	433	612	1 492
Okopaniny	4 034	3 815	3 571	2 137	2 058	1 893
Řepka	10 355	4 714	7 536	16 089	14 941	12 608
Pícniny	22 943	22 980	21 216	17 568	18 184	18 928
Zelenina	524	485	500	354	284	226
Výnosy obilovin (t/ha)	4,74	4,33	5,64	5,7	6,61	6,25

7.2 Komodity živočišné výroby

Stav komodit živočišné výroby v krajích je zjišťován na základě soupisů hospodářských zvířat, které probíhají každoročně k 1. 4. Údaje o počtu kusů jednotlivých hospodářských zvířat ve ZLK v průběhu let 2002 - 2016 jsou uvedeny v tabulce níže (Tab. 15). Z tabulky je patrné, že v kraji dominuje chov drůbeže, skotu a prasat.

V období 2002 – 2014 se stav **skotu** v kraji každým rokem snižoval. V posledních letech však došlo k opačnému trendu a od roku 2014 stav skotu vzrostl o 3 %, počet kusů z roku 2002 ale stále nebyl překonán. ZLK nyní zabezpečuje zhruba 4,5 % celorepublikového stavu skotu. Před vstupem a také po vstupu do EU došlo k restrukturalizaci chovu skotu nejen v kraji, ale v celé ČR. Výrazně klesl počet kusů dojeného skotu a začal být nahrazován chovem krav bez tržní produkce mléka, což vedlo k rostoucí užitkovosti při respektování kvótového systému mléka, který byl v ČR uplatňován od roku 2001 do roku 2015. Po vstupu do EU se ceny tuzemské mléčné produkce přiblížily cenám EU, došlo k růstu vývozu syrového mléka současně s dovozem mlékárenských výrobků. Produkce hovězího masa představovala v kraji v roce 2015 meziroční nárůst o 6,5 %. Ceny zemědělských výrobců hovězího masa dlouhodobě nepokrývají vysoké náklady na jeho produkci (drahá krmiva, mzdy apod.), proto je pro míru rentability důležitá výše a podoba přímých plateb a jiných podpor. (*Vize českého zemědělství po roce 2010*, 2010, s. 3-6)

Počet **prasat** v kraji po celé sledované období neustále kolísal. Po roce 2014 došlo k razantnímu poklesu, kdy se stav prasat snížil o 47 % až na 59,6 tis. kusů v roce 2016. Za celé

analyzované období se jedná o 49% pokles. Příčinou snižování stavu prasat po vstupu do EU byla nízká rentabilita produkce a konkurence jiných členských zemí v podobě levnějšího dovozu vepřového masa. Na základě strukturálního šetření v zemědělství z roku 2005 bylo zjištěno, že na úrovni okresů jsou v chovu prasat výrazné rozdíly. Zatímco okres Kroměříž zajišťoval 41 % krajského stavu, v okrese Vsetín to bylo pouze 7 %.

Chov **ovcí a koz** vykazuje v kraji rostoucí trend. Od roku 2002 stoupl stav ovcí o 136 %. V kraji se v roce 2015 nacházelo 9,8 % celorepublikového počtu ovcí a beranů, což byl mezi kraji 3. nejlepší výsledek. Spotřeba skopového masa na obyvatele je nízká, chovatele většinou zaměřují chov ovcí a koz na produkci masa pro vlastní potřebu. Vzhledem k rozsahu trvalých travních porostů na území kraje (v roce 2015 tvořily asi 30 % rozlohy zemědělské půdy) je stav koz a ovcí v kraji nadále nízký a mnohé plochy tak zůstávají nevyužity. V rámci okresů bylo v roce 2005 nejvíce ovcí a koz na Zlínsku (48,6 %) a na Vsetínsku (35,7 %), nejméně pak na Kroměřížsku – pouze 3,6 % krajského stavu.

Stav **drůbeže** se za posledních 14 let spíše snižoval, i když v loňském roce došlo k meziročnímu nárůstu o 54 %. Za celé sledované období se i tak jedná o více než 51 % pokles. V kraji také klesala snáška konzumních vajec, která v roce 2013 vykazovala nejnižší hodnotu pohybující se kolem 37 tis. vajec. Poté začala stoupat, přesto je pokles za celé období téměř 15 %. Drůbeží, zejména kuřecí maso představuje oblast produkce s vysokou poptávkou. Po vstupu do EU u této komodity rychle rostla konkurence, a proto v tomto období začal stoupat objem dovozu levnějšího drůbežního masa. V ČR dlouhodobě panuje v oblasti produkce drůbežního masa špatná rentabilita, kterou způsobují nízké prodejní ceny v porovnání s náklady na produkci. Pokud se podíváme na data okresů ZLK z roku 2005, zjistíme, že nejpočetnější chovy drůbeže se nacházely v okrese Zlín – 53 % krajského stavu drůbeže. Naopak Vsetínsko se vyznačovalo nízkým počtem kusů drůbeže, který netvořil ani jedno procento krajského objemu.

Tab. 15- Stav hospodářských zvířat ve ZLK v letech 2002 - 2016 (ČSÚ, ©2017)

Stav (ks)	2002	2003	2004	2014	2015	2016
Skot	64 449	63 182	60 730	60 328	61 484	62 225
Prasata	117 262	109 029	104 796	112 339	83 508	59 594
Ovce	9 542	11 432	14 321	22 031	22 694	22 519
Kozy	-	-	-	1 030	1 147	1 264
Drůbež	1 625 423	1 649 310	1 184 033	776 343	510 135	787 774

7.3 Zemědělství MAS Podhostýnska

Jak již bylo uvedeno v úvodu kapitoly, zemědělství na území MAS Podhostýnska ovlivňují přírodní podmínky, zejména pak přítomnost Hostýnsko-Vsetínské hornatiny rozprostírající se na severovýchodě území. Příložená tabulka (Tab. 16) zobrazuje rozlohu zemědělské půdy v rozdělení na jednotlivé druhy ve všech obcích v roce 2015.

Tab. 16- Zemědělská půda obcí MAS Podhostýnska v roce 2015 (ČSÚ, ©2017)

(ha)	Zemědělská půda	Z toho			
		Orná půda	Zahrady	Ovoc. sady	Tr. tráv. porosty
Blazice	309,11	265,73	14,82	1,40	27,15
Brusné	153,31	81,15	17,55	19,17	35,44
Bystřice p. Host.	1 603,11	1 258,73	164,25	41,13	139,00
Držková	270,09	19,94	14,43	1,63	234,09
Hošťálková	861,83	386,95	26,92	2,94	445,02
Chomýž	263,82	201,31	19,18	3,08	40,25
Chvalčov	413,10	182,44	48,92	4,43	177,30
Jankovice	241,98	161,85	16,24	0,26	63,63
Komárno	158,15	132,23	12,90	1,57	11,45
Loukov	783,51	674,05	36,81	13,04	59,61
Mrlínek	327,21	278,30	12,50	2,52	33,89
Osíčko	489,67	378,81	24,12	5,20	81,54
Podhradní Lhota	300,13	221,55	15,52	3,00	60,06
Rajnochovice	407,83	48,77	20,09	3,43	335,54
Rusava	413,79	15,47	35,71	1,58	361,04
Slavkov p. Host.	257,20	171,10	19,38	2,67	64,05
Vítonice	642,76	569,03	21,50	2,12	50,11
Celkem	7 896,60	5 047,41	520,85	109,16	2 219,19

Zemědělská půda v roce 2015 tvořila s rozlohou 7 897 ha zhruba 36,6 % území. Nejvíce zastoupena byla **půda orná zaujímající 64 % zemědělské půdy**. Pěstují se především **obiloviny, olejniny a pícniny** na orné půdě. V živočišné výrobě převládá chov drůbeže, prasat a skotu. Největší podíl rozlohy orné půdy mají obce v západní a severní části území, kde se ještě tolik neprojevuje vliv členitého terénu a jsou zde o něco kvalitnější hnědé půdy nižších poloh. Jedná se o obce Vítonice (89 %), Loukov a Blazice (obě obce po 86 %), dále Mrlínek, Komárno, Bystřice pod Hostýnem, Osíčko, Chomýž a Podhradní Lhota. Nejnižší plochy orné půdy mají obce ležící ve východní části území – Rusava (4 %), Držková (7 %) a Rajnochovice (12 %), jelikož východ území je tvořen hnědými půdami vrchovin a podzoly a pro členitost a svažitosť terénu je zde obdělávání půdy velmi náročné. Jmenované obce

mají naopak největší rozlohu trvalých travních porostů, jejichž podíl se pohybuje nad 80 %. Tyto oblasti poskytují ideální podmínky pro rozvoj pastevectví, včelařství a regionální produkce. Na celém území MAS jsou trvalé travní porosty v pořadí druhým nejvíce zastoupeným druhem zemědělské půdy (28 %). Zahrady se rozprostírají pouze na 7 % zemědělské půdy. Nejrozsáhlejší zahrady při zohlednění rozlohy zemědělské půdy mají obce Chvalčov, Brusné a Bystřice pod Hostýnem. Ovocné sady zauímají zanedbatelnou plochu území, největší podíl ovocných sadů na rozlohu zemědělské půdy má obec Brusné (12,5 %). Plochy vinic a chmelnic nejsou na Podhostýnsku zastoupeny.

Ekologické zemědělství se vzhledem k charakteru krajiny zaměřuje především na chov ovcí, skotu, koz a koní. Na území MAS Podhostýnska je podle údajů v Registru ekologických podnikatelů registrováno 19 subjektů provozující činnost jako „ekologičtí podnikatelé“. Z tohoto počtu jsou tři subjekty, které nemají platný certifikát, a nemohou tak produkty své činnosti označovat jako „eko“ či „bio“. Většina ekologických zemědělců jsou podnikající fyzické osoby, pouze 3 subjekty patří mezi právnické osoby. Jsou to Ekoagrima, s.r.o. v Brusném, ZD Podhradní Lhota, a.s. a Zemědělské družstvo Rusava. Nejvíce ekologických zemědělců se nachází v obcích Rajnochovice a Rusava (každá obec má po 4 subjektech), což souvisí i s velkou rozlohou trvalých travních porostů u těchto obcí. V ekologickém režimu je k 31. 12. 2016 obhospodařováno zhruba **445 ha** zemědělské půdy, což je 5,6 %.

Zemědělci mohou po vstupu do EU získávat finance z evropských fondů. MAS Podhostýnska mohla prostřednictvím strategického plánu LEADER 2007 – 2013 čerpat finanční zdroje z Programu rozvoje venkova, a to konkrétně z osy IV. Za minulé programové období bylo vyhlášeno celkem 10 výzev. Jednou z prioritních oblastí byla podpora zemědělství uskutečňovaná v rámci **fiche 4 s názvem „Zemědělci, máte šanci!“**. Podpora byla zaměřena na investice do zemědělských technologií pro živočišnou produkci či na investice do zemědělských staveb s cílem modernizovat zemědělské podniky, zvýšit jejich konkurenceschopnost a přispět k zachování vesnického krajinného rázu. V rámci této fiche bylo v období 2007 – 2013 podáno MAS Podhostýnska 17 žádostí v celkové částce 2,49 mil. Kč, z nichž bylo proplaceno 12 dohromady za **1,61 mil. Kč**. Zemědělci investující do rozvoje agroturistiky mohli žádat o podporu také prostřednictvím fiche 7 – *Zveme vás do hor*. Původně existovala ještě fiche 6 - *Diversifikace zemědělství*. Ta byla ale po krátkém čase zmrazena. (*Ex post hodnocení plánu LEADER MAS Podhostýnska*, 2015, s. 11)

7.4 Zemědělství MAS Rožnovsko

Území MAS Rožnovsko je díky své geografické poloze v oblasti Moravskoslezských Beskyd předurčeno spíše k rozvoji extenzivního zemědělství zaměřeného na živočišnou produkci. Následující tabulka (Tab. 17) zobrazuje rozlohu zemědělské půdy v rozdělení na jednotlivé druhy ve všech obcích MAS v roce 2015.

Tab. 17- Zemědělská půda obcí MAS Rožnovsko v roce 2015 (ČSÚ, ©2017)

(ha)	Zemědělská půda	Z toho			
		Orná půda	Zahrady	Ovoc. sady	Tr. tráv. porosty
Krhová	401,30	211,32	76,10	4,56	109,33
Dolní Bečva	402,49	105,68	36,99	0,26	259,55
Horní Bečva	1 143,58	137,17	42,17	0,95	963,29
Hutisko-Solanec	830,31	201,26	46,98	1,64	580,42
Prostřední Bečva	592,31	123,27	15,16	3,24	450,64
Rožnov p. Radh.	1 391,48	529,90	161,56	27,86	672,17
Střítež nad Bečvou	380,33	173,77	26,23	2,89	177,44
Valašská Bystřice	962,49	151,42	24,25	1,72	785,10
Valašské Meziříčí	1 489,04	765,42	239,46	23,23	460,93
Velká Lhota	480,61	70,54	16,40	3,44	390,22
Vidče	688,68	287,32	54,61	3,81	342,95
Vigantice	389,51	129,72	23,25	3,84	232,70
Zašová	988,45	645,53	87,74	8,48	246,70
Zubří	1 108,88	516,59	106,43	6,45	479,40
Celkem	11 249,44	4 048,92	957,32	92,36	6 150,84

Z tabulky je na první pohled patrné, že zemědělská půda již není tvořena převážně ornou půdou, jako tomu bylo u MAS Podhostýnska, ale převažují zde trvalé travní porosty. Plocha **trvalých travních porostů tvořila v roce 2015 55 % rozlohy zemědělské půdy**. Obec Horní Bečva měla podíl trvalých travních porostů na zemědělské půdě vůbec nejvyšší, a to 84 %. Následovaly obce Valašská Bystřice (82 %), Velká Lhota (81 %) a Prostřední Bečva (76 %). Orná půda se rozprostírala na 36 % rozlohy zemědělské půdy, nejvyšší podíl orné půdy měly obce Zašová (65 %), Krhová (53 %) a Valašské Meziříčí (51 %). Rostlinná výroba na území MAS Rožnovska zahrnuje především **pěstování píce a nenáročných obilovin**, protože zdejší půdy nejsou příliš úrodné. Živočišná výroba je charakteristická chovem skotu (jalovic a dalších masných plemen) a ovcí pro pastevectví, v menší míře chovem koní a drůbeže. Zahrady zaujímají téměř 9 % zemědělské půdy, nejvyšší - 19% podíl zahrad má obec Krhová, nad 10 % vykazují také obce Valašské Meziříčí

a Rožnov pod Radhoštěm. Plocha ovocných sadů je velmi malá, u všech obcí se pohybuje kolem 1 % z rozlohy zemědělské půdy. Stejně jako na Podhostýnsku, ani na Rožnovsku nenajdeme žádné vinice či chmelnice.

Ekologické zemědělství má na území MAS Rožnovsko velký význam jako nástroj pro údržbu krajiny. Podíl plochy obhospodařované v ekologickém režimu činí 14,8 % a nachází se nad celorepublikovým průměrem (11,6 %). Velkou část z této plochy tvoří trvalé travní porosty. Na území MAS Rožnovsko je v Registru ekologických podnikatelů zapsáno 31 ekologických zemědělců, z nichž jsou 4 subjekty bez certifikátu opravňujícího k užívání označení své produkce jako „bio“ či „eko“. Právníčkou osobou je pouze Střední škola Zemědělská a přírodovědná Rožnov pod Radhoštěm, zbytek jsou podnikající fyzické osoby. Nejvíce ekologických zemědělců je v obci Zubří (7 subjektů), poté ve Valašské Bystřici (6 subjektů). Hospodářství ekologických zemědělců je zaměřeno na chov koní, turu, ovcí a koz.

Podpora drobného zemědělství, lesnictví a zachování tradičního rázu krajiny patřila v rámci strategického plánu LEADER 2007 - 2011 MAS Rožnovsko mezi jednu ze tří hlavních priorit. Nástrojem pro uskutečnění cílů byla **fiche 1 - Rozvoj zemědělských podniků**, která se soustředila na podporu investic do zemědělských staveb, technologií a manipulačních ploch a na zpracování biomasy. Za celé programové období bylo vyhlášeno 9 výzev. Podaných žádostí u fiche 1 bylo 20 na celkovou částku 5,56 mil. Kč a došlo k proplacení 18 projektů v celkové hodnotě **4,47 mil. Kč**. Někteří zemědělci mohli čerpat prostředky také prostřednictvím fiche 3 – Podpora cestovního ruchu. Žádat zde mohli zemědělci, kteří chtěli využít své farmy v oblasti agroturistiky. (*Ex post hodnocení plánu LEADER MAS Rožnovsko*, 2015, s. 5-7)

7.5 Hodnocení stavu zemědělství na území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko

Zemědělství patřilo jak na území MAS Podhostýnska, tak na území MAS Rožnovsko k tradičním odvětvím. Ekonomické a společenské změny v 90. letech 20. století vedly na obou územích ke snižování významu agrárního sektoru. Do popředí se tak dostal sektor služeb, který je v posledních letech stále více tažen cestovním ruchem. V současnosti je na obou územích více než čtvrtina ekonomických subjektů orientována na služby v oblasti obchodu, ubytování a stravování. Zemědělství, lesnictví a rybářství je po průmyslu a stavebnictví až na čtvrté pozici. Na území MAS Podhostýnska je v primárním sektoru regis-

trováno 375 podniků, což činí 8,59 % všech ekonomických subjektů. Území MAS Rožnovsko má těchto podniků 893, představují ale jen 5,91 %. Za poslední 3 roky dochází na obou územích ke každoročnímu zvyšování podílu zemědělských podniků.

Z hlediska půdního fondu převažuje na obou územích půda lesní tvořící více než polovinu rozlohy každé MAS, následuje půda zemědělská s podílem kolem 35 % (MAS Podhostýnska 36,6 %, MAS Rožnovsko 35 %). Zatímco zemědělská půda na území MAS Podhostýnska je z 64 % složena z orné půdy a z 28 % z trvalých travních porostů, na území MAS Rožnovsko mají největší zastoupení trvalé travní porosty - trvale zatravněno je až 55 % území, zorněno pouze 36 %. Rozdělení zemědělské půdy souvisí s její kvalitou, která je dána především geografickou polohou. Zemědělství je v obou oblastech ovlivněno přítomností pahorkatin a pohoří – Hostýnsko-Vsetínské hornatiny a Moravskoslezských Beskyd. V těchto vertikálně členitých oblastech jsou chudé kamenité a štěrkovité středně těžké až těžké půdy, které nejsou příliš vhodné pro rostlinnou výrobu a jejichž obdělávání by bylo velmi náročné. Většina území MAS Rožnovsko je tvořena právě tímto typem neúrodných půd, proto se zdejší zemědělství orientuje spíše na extenzivní živočišnou produkci. Pástevectví zde plní důležitou funkci také z hlediska údržby krajiny. Převažuje chov ovcí, skotu, koní a drůbeže. Na orné půdě jsou pěstovány převážně píce a dále nenáročná obilovina. Území MAS Podhostýnska, tedy jeho západní a severní část zasahuje do úrodnější oblasti s hnědými půdami nižších poloh. Z toho důvodu je zde větší rozloha orné půdy, kde jsou pěstovány především obilovina (pšenice, kukuřice), olejnice (řepka) a pícniny. Živočišná výroba je zaměřena na chov skotu, prasat a drůbeže. Vzhledem k rozloze trvalých travních porostů ve Zlínském kraji je stále stav ovcí a koz nedostatečný a mnohé zatravněné plochy zůstávají nevyužity.

Ekologické zemědělství má v současné době, kdy dochází k odklonu od intenzivního zemědělství, velký význam pro zachování životního prostředí. Nevhodné techniky a postupy při obhospodaření zemědělské půdy vedly k tomu, že se v obou územích nacházejí oblasti ohrožené erozí půdy. Na území MAS Podhostýnska je to oblast jižně a severně od města Bystřice pod Hostýnem, na území MAS Rožnovsko pak jižní část Veřovických vrchů. Řešením se jeví šetrné hospodaření, při kterém se s půdou bude zacházet jako s přírodním dědictvím. V tomto ohledu je na tom lépe území MAS Rožnovsko, kde je v režimu ekologického zemědělství obhospodařováno téměř 15 % zemědělské půdy, což je více než průměrná hodnota v ČR. Na území MAS Podhostýnska se ekologicky hospodaří pouze na 6,5 % zemědělské půdy.

Hrozbou pro obě území je dlouhodobá depopulace, záporná migrace a demografické stárnutí. Tyto problémy narušují ekonomickou stabilitu území. Potenciál pro rozvoj venkovských oblastí představuje především **spojení zemědělství a cestovního ruchu**. Obě území patří k turisticky velmi atraktivním oblastem se zdravým životním prostředím, mnoha přírodními, historickými či kulturními památkami. Podpora diverzifikace zemědělských činností je nejen možností pro zemědělce k zajištění dodatečných příjmů, ale může také představovat významný nástroj pro zlepšení ekonomické situace na celém území. Na území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko chybí dostatečná nabídka lokální produkce a farmářských trhů. Moderní druhy rekreace, jako je agroturistika, ekoagroturistika či hipoturistika, se na území MAS Podhostýnska nachází jen v obci Rajnochovice (hipoturismus). Na území MAS Rožnovsko je díky vysokému podílu půdy obdělávané v ekologickém režimu rozšířena především ekoagroturistika. Rozvoj venkovské turistiky tak představuje zejména pro MAS Podhostýnska dosud málo objevenou příležitost. Přitom horské a podhorské oblasti jsou pro poskytování těchto služeb ideální a jejich realizace by přinesla nová pracovní místa obyvatelům a vyšší tržby místním podnikatelům.

8 HODNOCENÍ DOPADŮ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY NA ROZVOJ ÚZEMÍ MAS PODHOSTÝNSKA A MAS ROŽNOVSKO

Tato kapitola se zabývá zhodnocením dopadů zemědělské politiky na rozvoj území MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko. Pro tyto účely byly provedeny rozhovory se zástupci obou místních akčních skupin.

8.1 MAS Podhostýnska

Rozhovor poskytl předseda MAS Ing. Antonín Zlámal, který ochotně odpověděl na následující otázky:

1. *V čem podle Vás spočívají hlavní problémy zemědělství z hlediska přírodních a společenských podmínek na území MAS Podhostýnska?*

Oblast Podhostýnska je orientována spíše na podhorský typ zemědělství, v obcích Rusava, Brusné či Chomýž převládá pastevectví. Část území pak náleží do řepařské oblasti, jsou to například obce Mrlínek a Blazice, kde převládají černozemní a hnědozemní písčité půdy. Na území se pěstuje cukrovka, brambory, obiloviny, řepka olejka a pícniny na orné půdě. V současnosti začíná řepku a obiloviny nahrazovat hořčice a peluška. Z důvodu členitosti území zde nejsou moc dobré podmínky pro velkozemědělství, převládají spíše menší farmy s chovem hospodářských zvířat. V Podhradní Lhotě jsou žluté země s nedostatkem humusu a živin. Problémem je především to, že hnojivo není dodáváno chovy, ale používají se jen umělá hnojiva. Taktéž kvůli vodní erozi docházelo často k odplavení humusoidní vrstvy půdy. Tvorbu protierozních opatření brzdila skutečnost, že některé obce neměly dokončeny komplexní pozemkové úpravy. Nyní jsou tyto úpravy v řadě obcí dokončeny a budují se remízky a další protierozní opatření. Dalším problémem jsou převládající sucha, která přináší i větrnou erozi půdy, proto se v půdách ztenčila vrstva humusu. Jinak jsou na území pro zemědělství celkem dobré podmínky.

2. *Spolupracuje MAS Podhostýnska se zemědělci? Jak probíhá komunikace?*

Ano spolupracuje. V současnosti jsou mezi členy MAS Podhostýnska 4 subjekty ze sektoru zemědělství a lesnictví. Pro účely tvorby strategií je vytvořena pracovní skupina pro zemědělství, která spolupracuje s podnikatelskými subjekty v území, zjišťuje jejich potřeby a záměry, konzultuje s nimi priority integrované strategie území apod.

3. *Jaké projekty jsou v oblasti zemědělství podporovány? Které z těchto projektů jsou zemědělci nejvíce realizovány?*

MAS Podhostýnska se zaměřuje na podporu modernizace zemědělských podniků, kdy zemědělci nejvíce využívají dotace na nákup nových technologií a vybavení (nové stroje apod.). Do oblasti zemědělství patří také podpora regenerace a zakládání sadů a investice do včelařství. V programovém období 2014 – 2020 je také cílem zlepšit vzdělanost v zemědělském sektoru pořádáním školení a seminářů pro zemědělce. Dále je podporována diverzifikace zemědělských činností a především rozvoj agroturistiky, což v programovém období 2007 – 2013 nebylo až tak podporováno.

4. *Přispěla podle Vás zemědělská politika v období 2007 – 2013 k rozvoji území MAS Podhostýnska?*

Ano, přispěla a nadále přispívá. Zemědělci na území získávají dva druhy dotací – SAPS, což je asi 6 000 Kč na hektar a dotace na LFA. Tyto podpory drží místní zemědělce nad vodou. Po úpadku průmyslu se na území začala projevovat chudoba, neboť většina obyvatel byla zaměstnána právě v tomto odvětví. Nejen z tohoto důvodu je podpora zemědělství pro rozvoj území velmi důležitá. Vzhledem k přírodním podmínkám by se místní zemědělci měli zaměřit i na jiné aktivity, které by přinesly příjmy. Agroturistika je pro tuto oblast ideální příležitostí. Z MAS Podhostýnska bylo v období 2007 – 2013 alokováno 32 mil. Kč na zemědělství a v období 2014 – 2020 se taktéž počítá s částkou kolem 30 mil. Kč.

5. *Jaký je Váš názor na budoucnost zemědělství na území MAS Podhostýnska? Máte nějaké návrhy či doporučení pro podporu zemědělství?*

Jak už bylo uvedeno u předchozí otázky, zemědělství na území MAS Podhostýnska může být pozitivně ovlivněno vybudováním ubytovacích zařízení pro agroturistiku. Zemědělci by tak mohli nabídnout něco jiného, co na území zatím není až tak rozšířené. Doposud se agroturismus na území zaměřuje pouze na chov koní s možností ubytování – obec Rajnochovice. Příležitostí pro ostatní obce a zemědělské podnikatele je vybudovat menší zařízení pro agroturistiku na farmách či salaších. Podpora by se měla také zaměřit na tradiční pokrmu, které by poté mohly být nabízeny turistům na farmách. Lidé by měli možnost poznat tradiční život na venkově, včetně chovu hospodářských zvířat. Dále by měli být lákáni na tradiční jídla, místní pověsti, tradice a zvyky. K tomu je důležité také podporovat místní

spolky, které stmelují občany a navíc napomáhají k udržování místních tradic a k podpoře společenského života v obci.

8.2 MAS Rožnovsko

Za MAS Rožnovsko byl ochoten poskytnout rozhovor manažer, Ing. Ondřej Neuman. Byly položeny následující otázky:

1. *V čem podle Vás spočívají hlavní problémy zemědělství z hlediska přírodních a společenských podmínek na území MAS Rožnovsko?*

Mezi největší problémy patří to, že se přestaly pěstovat tradiční plodiny. V souvislosti s podporou přimíchávání biopaliv se změnila skladba produkce a na orné půdě se začala ve velkém pěstovat řepka olejka.

2. *Spolupracuje MAS Rožnovsko se zemědělci? Jak probíhá komunikace?*

Ano spolupracuje. Komunikace se zemědělci probíhá velmi dobře. MAS Rožnovsko nabízí zemědělcům, ale i ostatním podnikatelům, obcím a neziskovým organizacím poradenský servis při realizaci projektů a záměrů. Konzultační hodiny jsou každý pracovní den a v případě potřeby je zemědělci mohou kdykoliv využít nebo se domluvit i na jinou dobu. Spolupráce se zemědělci probíhá také při formulování strategií a ostatních dokumentů MAS, kdy jsou přímo zjišťovány jejich potřeby apod.

3. *Jaké projekty jsou v oblasti zemědělství podporovány? Které z těchto projektů jsou zemědělci nejvíce realizovány?*

Jedná se především o zemědělské projekty tj. nákup zemědělské techniky a vybavení. Podporována je také diverzifikace zemědělských aktivit, agroturistika (např. nedávno vznikla v Rožnově pod Radhoštěm konírna s možností ubytování) a regionální potraviny. Díky spolupráci několika MAS, včetně MAS Rožnovsko, vznikla regionální ochranná známka s názvem PRAVÉ VALAŠSKÉ.

Místní zemědělci nejvíce investují do budov a vybavení, nejčastěji to jsou zemědělské stroje, sekačky, obrabečky, traktory, sklady, ohradníky či fixační klece.

4. *Jak byste ohodnotil současnou zemědělskou politiku? Jsou podle Vás informace o dotacích a jiných podporách snadno dostupné a srozumitelné pro zemědělce?*

Žádosti o dotace jsou hodnoceny objektivně. Informace jsou určitě dostupné a srozumitelné, proto zemědělec již v době podávání žádosti o dotaci zhruba ví, na kolik finančních

prostředků má nárok. I přesto, že nynější programové období je byrokratičtější než to minulé, je zpracování žádosti o dotace určené pro zemědělce z Programu rozvoje venkova stále daleko jednodušší než u jiných projektů např. z operačních programů.

5. Přispěla podle Vás zemědělská politika v období 2007 – 2013 k rozvoji území MAS Rožnovsko?

Určitě ano. Díky dotacím a podporám jak z programu rozvoje venkova, tak těm získávaným prostřednictvím Jednotné žádosti o dotace, jsou zemědělci schopni přežít. Bez těchto podpor by většina z nich nemohla fungovat. Zemědělství plní na území také významnou krajinnotvornou funkci, tradiční je zejména pastevectví a mnoho zemědělců se zaměřuje i na produkci domácích sýrů a jiných mléčných výrobků.

6. Jaký je Váš názor na budoucnost zemědělství na území MAS Rožnovsko? Máte nějaké návrhy či doporučení pro podporu zemědělství?

Zemědělci by se měli zaměřit více na přidanou hodnotu a nejen na prodej prvotních surovin, který nepřináší takové zisky. Také by se měla více podporovat tradiční skladba produkce a regionální potraviny (např. pořádáním farmářských trhů). Měla by se více preferovat vlastní produkce před tou dováženou ze zahraničí (např. skleníky pro pěstování zeleniny, kde nebudou sklizeny ještě nezralé plody).

8.3 Shrnutí

Na základě rozhovorů bylo zjištěno, jaký pohled mají na zemědělství a zemědělskou politiku zástupci místních akčních skupin. Některé odpovědi byly mírně odlišné, ale v hlavních otázkách se oslovení zástupci shodovali.

Jak MAS Podhostýnska, tak MAS Rožnovsko při své činnosti se zemědělci spolupracuje a případně jim poskytuje poradenství. Zemědělci na obou územích nejčastěji investují do nákupu zemědělské techniky, pořizují nové stroje, vybavení či modernizují budovy. Zemědělská politika byla hodnocena velmi kladně, její vliv na rozvoj venkova byl taktéž hodnocen pozitivně. Bez zemědělské politiky a poskytovaných podpor a dotací by řada zemědělců nebyla schopna fungovat.

Dotazovaní podali i některé návrhy pro zlepšení zemědělství. K rozvoji zemědělství na území MAS Podhostýnska by přispěla zejména agroturistika. Na území MAS Rožnovsko by se měli více soustředit na tradiční plodiny a na přidanou hodnotu – tedy na vlastní produkty.

9 PROJEKTOVÁ ČÁST

Tato kapitola se zabývá návrhem projektu zaměřeného na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství. Venkovská krajina je pro svou přírodní i kulturní rozmanitost ideální destinací k rekreaci, což představuje také pro zemědělce příležitost k získání dodatečných příjmů. Pro agroturistiku, která není na území MAS Podhostýnska dostatečně rozšířená, jsou ideální menší rodinné farmy nabízející ubytování. Na základě rozhovoru s předsedou MAS Podhostýnska Ing. Antonínem Zlámalem je záměrem projektu vybudování ubytovacího zařízení pro agroturistiku v obci Rusava.

9.1 Popis projektu

Projekt je zaměřen na vznik ubytovacího zařízení pro agroturistiku. Pro uskutečnění projektu bude nutné rekonstruovat stávající objekt farmy, kde vznikne nový vchod do objektu a kancelář využívaná pro vyřizování rezervací a ubytování hostů. Následně bude nutné formou přístavby vybudovat ubytovací zařízení, kde vzniknou 4 pokoje s vlastním sociálním zařízením, společná kuchyně a jídelna a společenská místnost. Kapacita zařízení bude cca 10 lůžek. Úprava se bude týkat i venkovního prostranství. Bude zřízeno posezení, místnost pro úschovu kol a parkovací prostor.

Na farmě si hosté budou moci vyzkoušet některé práce či krmení zvířat – ovcí, krav, drůbeže aj. Pro zájemce bude připravena možnost exkurze s výkladem, kde se dozví vše o hospodaření, životě na venkově a o ekologickém způsobu hospodaření, neboť se jedná o registrovaného ekologického zemědělce. Další kulturní, společenské či sportovní vyžití nabízí obec Rusava. Obec patří mezi vyhledávaná rekreační a turistická střediska v podhůří Hostýnských vrchů. V obci se nachází koupaliště se sportovištěm a mnoho sportovních ploch. Přírodní park Hostýnské vrchy nabízí ideální zázemí pro turistiku, v okolí jsou 3 naučné stezky a řada přírodních památek. Obec má také bohaté valašské tradice.

Tab. 18- Základní údaje o projektu

Název projektu	Ubytovací zařízení pro agroturistiku
Zadavatel	Jan Šilhánek – zemědělský podnikatel
Program	Program rozvoje venkova ČR
Místo realizace	Rusava 30, okres Kroměříž, kraj Zlínský
Termín realizace	03/2018 – 02/2019
Dotace	Max. do výše 45 % způsobilých výdajů

9.2 Cíl projektu

Nově vzniklé ubytovací zařízení pro agroturistiku bude pro majitele znamenat významný zdroj dodatečných příjmů v rámci nezemědělských aktivit. Dojde tedy k diverzifikaci činnosti a zemědělec již nebude závislý pouze na produkci. Další finanční zdroje mu mohou pomoci udržet a dále rozvíjet hlavní podnikatelský záměr.

Projekt bude mít pozitivní vliv také na rozvoj venkova. Zvýší se povědomí o obci a příliv turistů bude znamenat větší ekonomické zisky pro místní podnikatele nabízející různé druhy služeb (restaurace, sportoviště, apod.). Turisté budou přijíždět nejen proto, aby poznali život na farmě, ale také aby se seznámili s venkovskými tradicemi a kulturou, čímž bude udržován a rozšiřován tradiční způsob života na venkově. Některým lidem se může tento styl života zalíbit natolik, že se budou častěji vracet nebo se rozhodnou sami na venkov přestěhovat. Vybudováním agroturistického centra vzniknou odhadem 3 nová pracovní místa, která budou nabídnuta místním občanům.

Dojde k uspokojení poptávky turistů po trávení volného času, víkendů či dovolené na čerstvém vzduchu v obklopení přírody. Na farmě budou v blízkém kontaktu se zvířaty, stanou se součástí hospodářství a sami si vyzkouší řadu činností. Pro některé návštěvníky, zejména děti, to může znamenat takový zážitek, že se v budoucnu rozhodnou stát zemědělským podnikatelem. Tím může být nepřímo podpořen příchod mladých lidí do zemědělství.

9.3 Cílová skupina

Projekt je zacílen na široký okruh osob, neboť na farmě a v okolí si každý najde takový způsob trávení volného času, který preferuje. Pobyt je vhodný pro všechny věkové kategorie, jak pro páry, tak i pro rodiny s dětmi či jednotlivce. Okolní příroda nabízí zázemí pro aktivní i pasivní typ rekreace. Vzhledem k blízkosti státní hranice se Slovenskem je projekt orientován i na zahraniční turisty.

9.4 Časová analýza projektu

Začátek realizace projektu je plánován na březen 2018 a předpokládá se jeho trvání do února 2019. V současné době je zveřejněn harmonogram výzev Programu rozvoje venkova pouze do konce roku 2017, proto je časová analýza projektu zpracována na základě předpokladu, že v roce 2018 budou výzvy vyhlášeny ve stejných termínech jako doposud a příjem žádostí o dotace na opatření 6.4.2 Podpora agroturistiky se uskuteční opět na jaře.

Tab. 19- Časový harmonogram realizace projektu

Činnost	Časový harmonogram projektu											
	03/2018	04/2018	05/2018	06/2018	07/2018	08/2018	09/2018	10/2018	11/2018	12/2018	01/2019	02/2019
Tvorba projektové dokumentace												
Podání žádosti o dotaci												
Výběr dodavatele												
Realizace projektu												
Podání žádosti o proplacení												

1. Předprojektová fáze

V této přípravné fázi bude nejprve zpracována projektová dokumentace týkající se rekonstrukce stávajícího objektu a přístavby ubytovacího zařízení. Dále se bude jednat s úřady, zejména z důvodu získání stavebního povolení. Důležitou činností této fáze je výběr vhodného dodavatele stavebních prací a vybavení. Aby bylo možné čerpat dotaci, bude zpracována žádost o podporu z Programu rozvoje venkova, jež bude podána přes Portál farmáře.

2. Projektová fáze

V rámci projektové fáze dojde k podpisu smlouvy o dílo, poté se začne s rekonstrukcí budovy. Současně se zahájením rekonstrukce započnou práce i na výstavbě ubytovacího zařízení a dojde k propojení obou objektů. Po dokončení hrubé stavby se začne s budováním parkovacích míst a poté s úpravou okolí farmy – výsadba doprovodné zeleně a vytvoření venkovního posezení. Dokončená stavba se bude vybavovat novým nábytkem, výpočetní technikou, kuchyňským a sociálním zařízením. Do místnosti určené na úschovu kol a sportovního náčiní bude nakoupeno základní sportovní vybavení. Pokud zbydou finanční prostředky, je na závěr naplánována úprava objektu pro ustájení zvířat. Následně se majitel zaměří na přijímání nových zaměstnanců a propagaci.

3. Poprojektová fáze

Tato fáze se vyznačuje proplacením schválené dotace na projekt. Po realizaci projektu a získání dotace začíná běžet fáze udržitelnosti projektu trvající většinou 5 let. V tomto období musí být dodržen účel a výstupy projektu.

9.5 Financování projektu

Projekt bude financován z vlastních zdrojů farmy a případně také bankovním úvěrem. Majitel by rád využil i možnost dotace ze SZIF. Od 4. do 24. dubna 2017 probíhá 4. kolo podávání žádostí o podporu. Součástí tohoto kola je i opatření 6 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti. Následující tabulka (Tab. 20) byla zpracována dle specifických podmínek pro poskytování dotace na základě Programu rozvoje venkova platných pro 4. kolo příjmu žádostí.

Tab. 20- Návrh financování projektu ze SZIF (vlastní zprac. dle MZe, 2017, s. 5)

Program rozvoje venkova ČR	
Opatření	6. Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti
Podopatření	6.4 Podpora na investice na založení nebo rozvoj nezeměděl. činností
Operace	6.4.2 Podpora agroturistiky
Míra dotace	45 % ze způsobilých výdajů
Příspěvek EU	49,5 % veřejných výdajů
Příspěvek ČR	50,5 % veřejných výdajů

Přehled nákladů (viz Tab. 21) je uveden v orientačních cenách kalkulovaných na základě podobných realizovaných projektů a současných tržních cen.

Tab. 21- Orientační náklady projektu (vlastní zpracování)

Účel	Popis	Částka Kč
Rekonstrukce stávající budovy	Vnitřní stavební úpravy – bourání a zdění	300 000
	Malířské práce	20 000
	Podlahy kancelář a vstupní chodba	25 000
	Vybavení kanceláře včetně PC	55 000
Přístavba ubytovacího objektu	Hrubá stavba	1 300 000
	Ostatní úpravy interiéru	300 000
	Nábytek do pokojů (postele, skříně, aj.)	290 000
	Sociální zařízení	350 000
	Společná kuchyně a jídelna	160 000
	Společenská místnost	65 000
Zázemí objektu	Venkovní posezení včetně grilu	45 000
	Parkovací místa	200 000
	Výsadba doprovodné zeleně	30 000
	Místnost na úschovu kol aj.	25 000
	Úprava objektu pro ustájení zvířat	210 000
CELKEM		3 375 000

Celková výše nákladů tedy činí 3 375 000 Kč. Z této částky jsou nelze čerpat dotaci na úpravu objektu pro ustájení zvířat, neboť se nejedná o způsobilý výdaj. **Způsobilé výdaje** jsou tak v celkové částce **3 165 000 Kč**, dotace tedy může být poskytnuta maximálně do výše 45 % z této částky, což je 1 424 250 Kč (viz Tab. 21).

Tab. 22- Maximální výše dotace na projekt (vlastní zprac. dle MZe, 2017, s. 5)

Míra dotace na projekt		1 424 250 Kč
Z toho	Příspěvek EU	705 004 Kč
	Příspěvek ČR	719 246 Kč

9.6 Rizika projektu

Každý projekt s sebou nese určitá rizika, a tak by součástí každého projektového záměru měla být i riziková analýza. Takto zjištěná rizika by zadavatel neměl podceňovat, měl by se věnovat jejich monitorování tak, aby na ně byl schopen pružně zareagovat. Riziková analýza vychází z důsledného provedení analýzy okolí, konkurence, trhu aj., což rozsah diplomové práce neumožňuje. Uvedená rizika proto představují subjektivní pohled.

Nedostatečná propagace může mít za následek **malý zájem veřejnosti** o poskytované služby. Hlavně zpočátku je nutné projekt propagovat zejména na webových stránkách a různých rekreačních portálech. Pro zmírnění souvisejících nákladů je vhodné domluvit se na propagaci např. s obcí, místní akční skupinou, mikroregionem apod. Řešením při nena- plnění kapacity ubytovacího zařízení může být poskytování krátkodobých (např. měsíčních) pobytů na farmě výměnou za práci a pomoc s hospodářstvím.

Další riziko představuje **konkurence**. I když nyní nejsou tyto služby tolik rozšířeny, v budoucnu může dojít k většímu rozmachu a konkurenční subjekt umístěný v okolí může představovat riziko snížení počtu zájemců nebo úplného odlivu turistů.

Rizikem pro projekt může být nedostatečně rozvinutá infrastruktura a špatná **kvalita silnic** nižších tříd a místních komunikací. Některé silnice a komunikace jsou úzké a plné výtluků, čímž nejsou vyhovující pro zvýšený provoz související s nárůstem cestovního ruchu.

Při realizaci či po ukončení projektu mohou nastat i významná **finanční rizika**. Ta mohou spočívat v nečekaném navýšení nákladů na projekt. Může k tomu dojít z důvodu dodatečných prací, z důvodu krácení dotace či z důvodu nečekaných událostí. Některé neplánované skutečnosti mohou být také důvodem nedodržení časového harmonogramu.

Projekt může být dále ohrožen i samotným chováním turistů. I přesto, že projekt počítá s tím, že venkovskou turistiku upřednostňují lidé s kladným vztahem k přírodě a krajině, může dojít ke **znečištění krajiny a vandalismu** ohrožujícímu přírodní a kulturní památky. Někteří jedinci mohou také svým hlukem negativně ovlivňovat kvalitu života místních obyvatel. Uvedené skutečnosti však lze jen těžce ovlivnit, určitým pokusem může být umístění cedulí se zákazy a upozorněními. Pomoci může také zařadit tyto informace do propagačních materiálů.

ZÁVĚR

Společná zemědělská politika představuje jednu z nejstarších a také nejdiskutovanějších společných politik. I když se v posledních letech podíl výdajů z rozpočtu EU na SZP neustále snižuje, i nadále tato politika představuje pro evropský rozpočet finanční zátěž. V současnosti je na SZP vyhrazeno asi 38 % rozpočtu EU. Mezi cíle SZP bezesporu patří umožnit spotřebitelům konzumaci kvalitních potravin za přiměřené ceny a pomoci zemědělcům udržet příjmy a zajistit jim tak dostatečnou životní úroveň. Z počátku byla SZP zaměřena na zabezpečení potravinové soběstačnosti, a tak docházelo k celoplošnému dotování zemědělské produkce a k výkupu přebytků. To sice vedlo k zajištění dostatečného množství potravin pro evropské obyvatelstvo, na druhou stranu vznikaly enormní přebytky. Tím se SZP stala nákladnou a navíc byla opatření kritizována pro narušení světového trhu. Od té doby se SZP neustále vyvíjela, prošla několika reformami, které změnily nejen systém přidělování dotací. Významnou reformou je tzv. Agenda 2000, která zavádí druhý pilíř SZP – politiku rozvoje venkova a poskytnutí přímých plateb váže na splnění podmínek blahobytu zvířat, ochrany životního prostředí, hygienických standardů a zachování krajiny.

Vstupem ČR do EU se změnil systém přidělování dotací. Byl zřízen Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) zprostředkovávající dotace nejen z národních zdrojů, ale i ze zdrojů EU. Nejprve byly platby směřovány z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF), po jeho rozdělení v roce 2007 z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Z posledního jmenovaného fondu čerpá ČR finanční prostředky na základě programu rozvoje venkova, který rozvíjí národní strategický plán rozvoje venkova. Program rozvoje venkova na období 2014 - 2020 si klade za cíl zejména prostřednictvím agroenvironmentálních opatření obnovit, zachovat a zlepšit ekosystémy závislé na zemědělství, investovat do konkurenceschopnosti a modernizace zemědělských podniků, podporovat mladé začínající zemědělce a infrastrukturu krajiny.

MAS Podhostýnska a MAS Rožnovsko jsou oblasti, kde se z důvodu vertikálně členitého terénu nachází velké rozlohy trvalých travních porostů, které bývají využity pro chov hospodářských zvířat. Využití spojení přírody, zemědělství a cestovního ruchu přináší nové možnosti všem místním aktérům. Projekt zaměřený na agroturismus ilustruje použití prostředků z Programu rozvoje venkova ČR a může sloužit jako inspirace zemědělským podnikatelům, jak pomocí diverzifikace činnosti zvýšit příjmy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAŠEK, Václav, 2010. *České zemědělství šest let po vstupu do Evropské unie: (výzkumná studie)*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací. ISBN 978-80-86671-81-9. Dostupné také z: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie103.pdf

BINEK, J., 2007. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Vyd. 1. Brno: Georgetown, 137 s. ISBN 978-80-86251-22-6. Dostupné také z: http://www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/Venkovsky_prostor.pdf

BINEK, J. a H. SVOBODOVÁ, 2009. *Rozvoj venkova a rozvoj regionů: Společná zemědělská politika a regionální politika na jednom hřišti*. Regionální studia, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, roč. 3, 1/2009, s. 12-19. ISSN 1803-1471. Dostupné také z: <https://repozitar.cz/repo/14615/clanek-7.pdf>

BINEK, J., H. SVOBODOVÁ, J. HOLEČEK, I. GALVASOVÁ a K. CHABIČOVSKÁ, 2009. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 96 s. ISBN 978-80-904308-0-8. Dostupné také z: http://www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/Synergie_Akteri.pdf

BOLE, David, Mateja ŠMID HRIBAR and Jani KOZINA, 2013. *The Synergy of Culture an Tourism for the Development of Rural Areas*. 1st ed. Ljubljana: ZRC Publishing, 52 s. ISBN 978-9-612-54485-0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [czso.cz](http://www.czso.cz) [online]. ©2017 [cit. 2017-03-04] Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi_zem

Evropská Rada a Rada EU [online]. 2015. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/cap-reform/>

Ex post hodnocení Strategického plánu Leader MAS Podhostýnska. [online]. 2015. [cit. 2017-03-18] Dostupné z: <http://www.mas-podhostynska.cz/documents/902dc-CmDocumentfinal.pdf>

Ex post hodnocení Strategického plánu Leader MAS Rožnovsko. [online]. 2015. [cit. 2017-03-18] Dostupné z: <http://www.masroznovsko.cz/file.php?nid=3898&oid=4731305>

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-939-9.

HORÁKOVÁ, H. a D. FIALOVÁ, 2014. *Transformace venkova. Turismus jako forma rozvoje*. Vyd. 1. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 398 s. ISBN 978-80-7380-537-1

Hospodářství Zlínského kraje. kr-zlinsky.cz [online]. ©2017. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/hospodarstvi-zlinskeho-kraje-cl-164.html>

Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989. [online]. 2008. ©CENIA. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28/\\$FILE/hospodarstvi.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28/$FILE/hospodarstvi.pdf)

JAKOBSSON, C. a A. GUSTAFSON, 2012. *Sustainable agriculture*. Vyd. 1. Uppsala, Sweden: Baltic University Press, 505 s. ISBN 978-91-86189-10-5

KLUFOVÁ, Renata, 2015. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 275 s. ISBN 978-80-7478-733-1.

Komunitně vedený místní rozvoj v praxi ČR [online]. 2012. [cit. 2017-01-25] Dostupné z: <http://nsmascr.cz/dokumenty/komunitne-vedeny-mistni-rozvoj/podklady-z-cr/>

Koncepce agrární politiky ČR na období před vstupem do EU [online]. 2000. [cit. 2017-01-28] Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/112878>

Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004-2013) [online]. 9. června 2004. [cit. 2017-01-28] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce_argrar_politiky_CR_pro_obdobi_po_vstupu_do_EU.pdf

KÖNIG, Petr, 2009. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2., aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.

MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ, T. a L. SÝKORA, 2011. *Sociální kapitál a rozvoj regionu. Příklad Kraje Vysočina*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4093.

MAS PODHOSTÝNSKA. mas-podhostynska.cz [online]. ©2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.mas-podhostynska.cz/>

MAS ROŽNOVSKO. masroznovsko.cz [online]. ©2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.masroznovsko.cz/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. eagri.cz [online]. 2015 [cit. 2017-02-25] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/zmeny-v-podporach-primych-plateb-od-roku.html>

- MZE - Ministerstvo Zemědělství, Specifické podmínky pro poskytování dotace z Programu rozvoje venkova platné pro 4. kolo příjmu žádostí [online]. 2017 [cit. 2017-04-01] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/519798/Pravidla_6_4_2_4.kolo_na_web.pdf
- NSPRV- Národní strategický plán rozvoje venkova na období 2007 – 2013 [online]. 2010 [cit. 2017-01-15] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/103157/nsp_cr_2010.pdf
- OSKAM, Arie, Gerrit MEESTER a Huib SILVIS, 2011. *Policy for Agriculture, Food and Rural Areas*. Vyd. 2. Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 454 s. ISBN 978-90-8686-180-4
- PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ, 2014. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 264 s. ISBN 978-80-247-3643-3.
- POPESCU, Gabriel a Andrei JEAN-VASILE, 2015 *Agricultural management strategies in a changing economy*. USA: IGI Global, 437 s. ISBN 978-1-4666-7521-6.
- PEKOVÁ, J. a J. KADEŘÁBKOVÁ, 2012. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 297 s. ISBN 978-80-7357-910-4.
- PERLÍN, Radim, 1998. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. [online]. [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ S. a Z. KUČERA, 2010. *Typologie venkovského prostoru Česka*. [online]. [cit. 2017-03-01] Dostupné z: https://silvie-rkucerova.cz/texty/Perlin_Kucerova_Kucera2010.pdf
- PĚLUCHA, M. a Z. BENDAŘÍKOVÁ, 2008. *Rozvoj venkova v kontextu postupující reformy SZP EU. Příspěvek na doktorandský workshop*. [online]. [cit. 2017-01-18] Dostupné z: <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/peluchavenkov.pdf>
- PĚLUCHA, Martin, 2012. *Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice*. Vyd. 1. Praha: Alfa Nakladatelství, 319 s. ISBN 978-80-87197-49-3.
- PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmir HELÍSEK, 2010. *Česká republika a EU: ekonomika - měna - hospodářská politika*. Praha: Kriegl, 206 s. ISBN 978-80-86912-39-4.
- PODHOSTÝNSKÝ MIKROREGION. podhostynsko.cz [online]. ©2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: http://www.podhostynsko.cz/index.php?main_m=rozhledna_javornik

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Finance (Grada), 288 s. ISBN 978-802-4756-080.

REGA, Carlo, 2014. *Landscape Planning and Rural Development: Key Issues and Options Towards Integration*. 1st Ed. New York: Springer, 147 s. ISBN 978-3-319-05758-3

REGANOLD, John P. a Jonathan M. WACHTER, 2016. *Organic agriculture in the twenty-first century*. *Nature Plants*, 2: 15221. Dostupné také z: http://www.agroecologia.net/wp-content/uploads/2016/02/Reganold-2016-Organic-farming-in-XXI-Nature-Plants.pdf?rs_file_key=20897650556c1ce78992a7304436946

Regionální geografické aspekty transformace zemědělství České republiky. *geografie.webzdarma.cz* [online]. ©2017. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.geografie.webzdarma.cz/transformace.htm>

Registr ekologických podnikatelů [online], ©2017. Ministerstvo zemědělství [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/>

RES: Registr ekonomických subjektů [online], ČSÚ ©2017. Ministerstvo zemědělství [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/irsw/>

ROBINSON, G. M, 2008. *Sustainable rural systems: sustainable agriculture and rural communities*. 1st Ed. Farnham: Ashgate, 210 s. ISBN 9780754647157.

Rozvojové možnosti obcí [online]. 2010. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/5a2e3c9c-0a0e-4737-a66e-a67424bc24c6/Brozura-Rozvojove-moznosti-obci-MMR_Brozura.pdf

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ, 2011. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 213 s. ISBN 978-802-4740-393.

SEUFERT, Verena, Navin RAMANKUTTY a Tabea MAYERHOFER, 2017. *What is this thing called organic? – How organic farming is codified in regulations*. *Food Policy*, 68. Dostupné také z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306919216300690>

SKRÚ MAS Podhostýnska - *Strategie komunitně vedeného rozvoje území MAS Podhostýnska na období 2014 - 2020* [online]. 2015. [cit. 2017-03-04] Dostupné z: <http://www.mas-podhostynska.cz/dokumenty/47>

SKRÚ MAS Rožnovsko - *Strategie komunitně vedeného rozvoje území MAS Rožnovsko na období 2014 - 2020* [online]. 2016. [cit. 2017-03-04] Dostupné z: <http://www.masroznovsko.cz/index.php?nid=3898&lid=cs&oid=4909730>

SRZP ČR - *Strategie pro růst - české zemědělství a potravinářství v rámci Společné zemědělské politiky EU po roce 2013* [online]. 2013. [cit. 2017-02-02] Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mze/strategie/strategie-pro-rust-ceske-zemedelstvi-a-potravinarstvi-v-ramci-spolecne-zemedelske-politiky-eu-po-roce-2013>

Statistická ročenka Zlínského kraje 2016 [online]. 29. prosinec 2016. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-zlinskeho-kraje-2016>

Strategický plán LEADER MAS Podhostýnska [online]. Aktualizovaná verze únor 2010. [cit. 2017-03-04] Dostupné z: http://www.mas-podhostynska.cz/documents/05b72-AktualizaceSPLII_prijatezmeny.pdf

Strategický plán LEADER MAS Rožnovsko [online]. 2007. [cit. 2017-03-04] Dostupné z: <http://www.masroznovsko.cz/file.php?nid=3898&sid=c88fe1d4f77dcf9c5c1b9875d8facc21&oid=1479457>

SZNAJDER, Michał, Lucyna PRZEZBÓRSKA a Frank SCRIMGEOUR, 2009. *Agritourism*. 1st Ed. Cambridge, MA: CABI, 301 s. ISBN 978-1-84593-482-8.

TOMŠÍK, Karel, 2009. *Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.

Vize českého zemědělství po roce 2010 [online]. 27. května 2010 [cit. 2017-03-18]

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/54688/VIZE.pdf>

VOŠTA, Milan a kol., 2010. *Společná zemědělská politika EU a její aplikace v České republice*. Současná Evropa, 2, 2/2010, Praha: Oeconomica, 16 s. ISSN 1804-1280. Dostupné také z: <https://ces.vse.cz/wp-content/vosta.pdf>

Výroční zpráva MAS Podhostýnska 2015. [online]. ©2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.mas-podhostynska.cz/documents/9dbd5-VronzprvaMASPodhostnska2015.pdf>

WOKOUN, René, Jan MALINOVSKÝ, 2008. *Regionální rozvoj*. Praha: Linde Praha a.s., 480 s. ISBN 978-80-7201-699-0

ZEMAN, Karel, 2013. *Metodika pro psaní bakalářských a diplomových prací na Národohospodářské fakultě VŠE v Praze*. In: Národohospodářská fakulta Vysoké školy ekonomické v Praze [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/Methodika-pro-psan%C3%AD-BP-a-DP2.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BPEJ	Bonitovaná půdně ekologická jednotka
CAP	Common agriculture policy – Společná zemědělská politika
CMO	Common Market Organizations – Společné tržní organizace
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund – Evropský zemědělský záruční fond
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
EU-15	Prvních 15 členů Evropské Unie
EUR	Euro
ES	Evropské společenství
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
Ha	Hektar
HDP	Hrubý domácí produkt
HRDP	Horizontal Rural Development Plan – Horizontální plán rozvoje venkova
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněné oblasti přirozené akumulace vod
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KPÚ	Komplexní pozemkové úpravy

LAG	Local Action Group – Místní akční skupina
LFA	Less Favoured Areas – Méně příznivé oblasti
MAS	Místní akční skupina
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných oblastí
NH	Národní hospodářství
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OR	Obchodní rejstřík
ORP	Obec s rozšířenou působností
PC	Počítač
PHARE	Polsko a Maďarsko: Pomoc hospodářské restrukturalizaci
PRV	Program rozvoje venkova
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
SAPS	Single Area Payment Scheme - Jednotná platba na plochu
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SPS	Single Payment Scheme – Jednotná platba na farmu
STO	Společné tržní organizace
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
USA	United States of America – Spojené státy americké
WTO	World Trade Organization – Světová obchodní organizace
ZLK	Zlínský kraj
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1- Osy Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 (vlastní zprac.).....	42
Obr. 2- Územní obvod a území obcí MAS Podhostýnska k roku 2016 (<i>MAS Podhostýnska</i> , ©2017)	45
Obr. 3- Územní obvod a území obcí MAS Rožnovsko k roku 2016 (<i>MAS Rožnovsko</i> , ©2017).....	53

SEZNAM TABULEK

Tab. 1- Matice aktérů (Binek a kol., 2009, s. 41)	18
Tab. 2- Členská základna MAS Podhostýnska	46
Tab. 3- Obyvatelstvo MAS Podhostýnska v letech 2008 - 2015 (ČSÚ, ©2017)	48
Tab. 4- Ekonomické subjekty MAS Podhostýnska 2009 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	49
Tab. 5- Ekonom. aktivní obyvatelstvo dle odvětví ekon. činnosti (ČSÚ, ©2017).....	49
Tab. 6- Nezaměstnanost MAS Podhostýnska 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017)	50
Tab. 7- Struktura půdy MAS Podhostýnska 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	51
Tab. 8- Členská základna MAS Rožnovsko	54
Tab. 9- Obyvatelstvo MAS Rožnovsko v letech 2008 - 2015 (ČSÚ, ©2017).....	56
Tab. 10- Ekonomické subjekty MAS Rožnovsko 2009 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	57
Tab. 11- Ekonom. aktivní obyvatelstvo dle odvětví ekon. činnosti (ČSÚ, ©2017).....	58
Tab. 12- Nezaměstnanost MAS Rožnovsko 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	58
Tab. 13- Struktura půdy MAS Rožnovsko 2008 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	59
Tab. 14- Vybrané údaje rostlinné výroby ve ZLK, 2002 – 2015 (ČSÚ, ©2017).....	66
Tab. 15- Stav hospodářských zvířat ve ZLK v letech 2002 - 2016 (ČSÚ, ©2017).....	67
Tab. 16- Zemědělská půda obcí MAS Podhostýnska v roce 2015 (ČSÚ, ©2017).....	68
Tab. 17- Zemědělská půda obcí MAS Rožnovsko v roce 2015 (ČSÚ, ©2017).....	70
Tab. 18- Základní údaje o projektu.....	78
Tab. 19- Časový harmonogram realizace projektu	80
Tab. 20- Návrh financování projektu ze SZIF (vlastní zprac. dle MZe, 2017, s. 5).....	81
Tab. 21- Orientační náklady projektu (vlastní zpracování)	81
Tab. 22- Maximální výše dotace na projekt (vlastní zprac. dle MZe, 2017, s. 5)	82